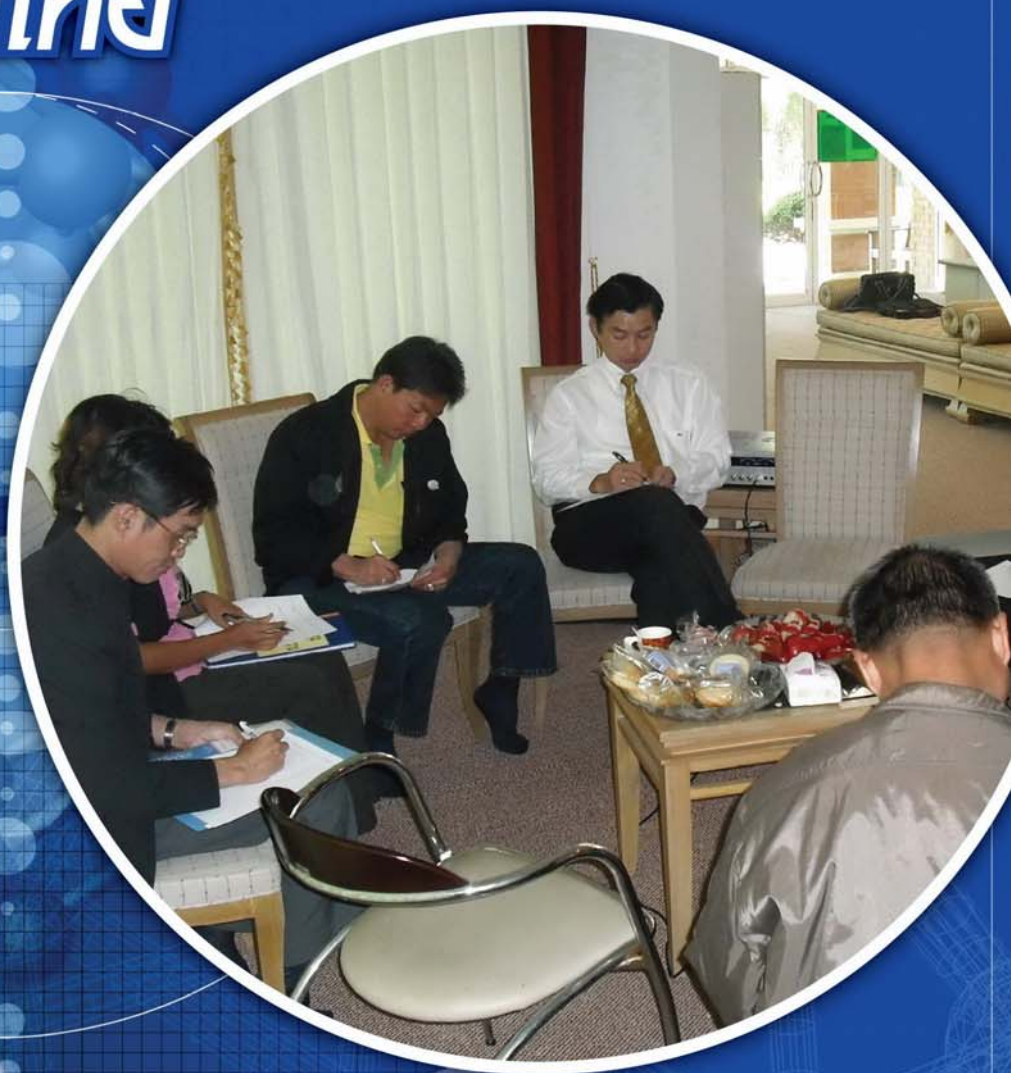

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
Royal Police Cadet Academy

คู่มือการจัดการความรู้ ด้านการสืบสวนติดตามคนหาย ในประเทศไทย

โดย
รศ.พ.ต.อ.หญิง ดร.พัชรา สีนลอยมา และคณะ
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

คู่มือการจัดการความรู้ ด้านการสืบสวนติดตามคนหาย ในประเทศไทย

โดย

รศ.พ.ต.อ.หญิง ดร.พัชรา

สินลอยมา

ผศ.พ.ต.ท. โสรัตน์

กลับวิล่า

พ.ต.ท. วรวัช

วิชชวาณิชย์

พ.ต.ท.ดร. ชัยนันท์

ลีระเต็มพงษ์

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

2552

คู่มือการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ : นครปฐม, ๒๕๕๒

จำนวน ๑๒๔ หน้า

หัวหน้าโครงการวิจัย

รศ.พ.ต.อ.หญิง ดร. พัทธรา

สินลอยมา

นักวิจัย

ผศ.พ.ต.ท. โสรัตน์

กลับวิลา

พ.ต.ท. วรธัช

วิชชวาณิชย์

พ.ต.ท.ดร. ชชนันท์

ลีระเต็มพงษ์

ผู้ช่วยวิจัย

อาจารย์เปมิกา

สนิทพจน์

นางสาวณัฐภัทร

สิริทริญญิการ์

คู่มือการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

พิมพ์ครั้งที่ ๑

มิถุนายน ๒๕๕๒

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์โรงเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน

จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๑๐ โทร. ๐-๓๔๓๑-๑๑๑๐

ผู้ออกแบบปก

นายปิฎกภูมิ อมรมงคล

คำนำ

การจัดทำคู่มือการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย ที่กระจายอยู่ในตัวบุคคล เอกสารรายงาน สำนวนการสอบสวน และรายงานการสืบสวน มาจัดการให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ที่ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถอดบทเรียน เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงและมีประสิทธิภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling) เพื่อสร้างคุณค่าจากภูมิปัญญาและความรอบรู้ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และบุคลากรของหน่วยงานเอกชนที่มีบทบาทในการติดตามคนหายพลัดหลงในประเทศไทย

คู่มือการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดพิมพ์จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จัดทำขึ้นจากการสกัดความรู้โดยผ่านกระบวนการถอดบทเรียนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนและพนักงานสอบสวนทั่วประเทศ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling) จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ โดยได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านการสืบสวนคดีคนหายหลายท่าน ได้แก่ พล.ต.ต.โกสินทร์ หินธารว รองจเรตำรวจ (สบ 7) พ.ต.ท. ชลิต เกตุศรีเมฆ รองผู้กำกับการกลุ่มงานสวัสดิภาพเด็กเยาวชนและสตรี ศูนย์สืบสวนสอบสวน ตำรวจภูธรภาค 7 คุณเอกลักษณ์ หลุ่มชุมแข และเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิกระจกเงา ที่กรุณาให้การสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการและกรณีศึกษาคดีคนหาย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดทำคู่มือในครั้งนี้

คณะผู้วิจัยจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขยายผลไปสู่การสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

มิถุนายน 2552

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 แนวคิดเรื่องการจัดการความรู้	1
ความเป็นมาของการจัดการความรู้	1
ความหมายของการจัดการความรู้	2
การจัดการความรู้ในประเทศไทย	2
เครื่องมือในการจัดการความรู้	6
บุคคลสำคัญที่ดำเนินการจัดการความรู้	8
การทบทวนหลังกิจกรรม (AAR - After Action Review)	12
บทที่ 2 การจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย	13
แนวคิดการจัดการความรู้	13
วิธีดำเนินการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย	15
กลุ่มเป้าหมายในการจัดการความรู้	16
เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้	17
บทที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินงานการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย	19
ขั้นตอนที่ 1. รวบรวมกรณีศึกษาและรายชื่อเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับคดีคนหาย	20
ขั้นตอนที่ 2. การประชุมเพื่อแก้ไขปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	20
ขั้นตอนที่ 3. การแต่งตั้งที่ปรึกษาโครงการวิจัย	33
ขั้นตอนที่ 4. กิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเล่าเรื่อง (Storytelling)” ครั้งที่ 1	33
ขั้นตอนที่ 5. กิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเล่าเรื่อง (Storytelling)” ครั้งที่ 2	43
ขั้นตอนที่ 6. กิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเล่าเรื่อง (Storytelling)” ครั้งที่ 3	55
ขั้นตอนที่ 7. กิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเล่าเรื่อง (Storytelling)” ครั้งที่ 4	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ขั้นตอนที่ 8. การสัมมนาเพื่อถอดบทเรียนการสืบสวนติดตามคนหาย ในประเทศไทย	61
ขั้นตอนที่ 9. การจัดงานนำเสนอผลงานวิจัย	67
ขั้นตอนที่ 10 จัดทำฐานข้อมูลในการสืบสวนติดตามคนหาย	72
 บทที่ 4 ผลที่ได้จากการจัดการความรู้การสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย	73
สาเหตุของการหายพลัดหลง	73
แนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง	76
การติดตามคนหายประเภทแชทไลน์ทางโทรศัพท์	82
การติดตามคนหายประเภทเด็กติดเกมหรือแชทไลน์ทางอินเทอร์เน็ต	86
การติดตามคนหายประเภทลักพา	90
การติดตามคนหายประเภทสมองเสื่อม	98
ข้อสังเกตในการแจ้งเด็กหายกรณีการกระทำความผิดฐานพรากเด็ก/พรากผู้เยาว์	102
วิธีดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับคนหายพลัดหลง	103
ข้อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนถูกลักพาตัว หรือคนหายที่เกิดขึ้นในประเทศไทย	105
แบบแจ้งรูปพรรณเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง	112
ปัญหาและอุปสรรคในการติดตามสืบสวนคนหายในประเทศไทย	112
เกร็ดความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Story Telling)	113
ข้อคิดอื่น ๆ ที่ควรรู้ ในการแจ้งความคนหาย	119
หน่วยงานที่ครอบครัวคนหายควรประสานงานไปเพื่อขอความช่วยเหลือ อย่างเร่งด่วน	120
 เอกสารอ้างอิง	124

บทที่ 1

แนวคิดเรื่องการจัดการความรู้

ปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ แหล่งความรู้มีอยู่มากมายและกระจายอยู่ในหลายรูปแบบ ความรู้เป็นผลผลิตของสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วย ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ทฤษฎี หลักการและกรอบแนวคิดต่าง ๆ รวมถึงทักษะและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งเราใช้เพื่อการตัดสินใจ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ ชีวิตส่วนตัว หรือการทำงานในองค์กรต้องใช้ความรู้เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดที่เราจะอย่างไร เราจึงจะสามารถใช้ความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด Knowledge Management เกิดจากข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย ทำให้องค์กรต่าง ๆ มีข้อมูลจัดเก็บอยู่จำนวนมาก และเกิดความต้องการที่จะจัดให้อยู่อย่างเป็นระเบียบ เข้าถึงง่าย ทันต่อการนำไปใช้งาน

ความเป็นมาของการจัดการความรู้

สารสนเทศมีความกระจาย และการจัดเก็บอยู่ในแหล่งเก็บที่หลากหลาย ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือมีข้อมูลมากมาย แต่ความรู้มีน้อย ในยามที่ต้องการข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ การรวบรวมข้อมูลทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพและไม่ครบถ้วน อีกทั้งใช้เวลาในการค้นหามาก การจัดการความรู้ที่มีระบบจะช่วยให้ปัญหาดังกล่าวบรรเทาลง หรือหมดไป ยิ่งไปกว่านั้นการก้าวเข้าสู่สังคมภูมิปัญญาและความรอบรู้ เป็นแรงผลักดันทำให้องค์กรต้องการพัฒนาไปเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Enterprise) เพื่อสร้างคุณค่าจากภูมิปัญญาและความรอบรู้ที่มีอยู่เปลี่ยนสินทรัพย์ทางปัญญาให้เป็นทุน ด้วยการจัดการความรู้ และภูมิปัญญาซึ่งมีผลให้เกิดการเปลี่ยนรูปแบบการทำงานเป็นแบบผู้ปฏิบัติที่มีความรู้ (Knowledge Worker) ด้วย

ขั้นแรกที่จะนำไปสู่การจัดการความรู้ คือ การจัดเก็บข้อมูลไว้ในคลังข้อมูล (Data warehouse) ที่มีการวิเคราะห์ประมวลผล คัดกรองข้อมูล (Data Mining) เพื่อให้ได้ความรู้ที่น่าสนใจ ได้แก่ กฎ ระบบ หรือลักษณะที่เกิดขึ้นประจำ รูปแบบ ความแปลกแยก หรือสิ่งผิดปกติจากข้อมูลที่เก็บไว้ในฐานข้อมูลขนาดใหญ่

ในการแข่งขันทางด้านธุรกิจนำการจัดการความรู้เข้ามาใช้ โดยมีเหตุผลดังนี้

1) บริษัทต่าง ๆ กลายเป็นองค์กรแห่งความรู้ มีการใช้ความรู้ในการทำงานมากขึ้น รวมถึงการแข่งขันทางด้านธุรกิจ

- 2) การเปลี่ยนแปลงของตลาดการแข่งขัน ทำให้ต้องมีการพัฒนาองค์กร พัฒนาการบริหารจัดการภายในองค์กร
- 3) การจัดการความรู้ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น
- 4) ความรู้ทำให้องค์กรอยู่รอด ด
- 5) ความซับซ้อนขององค์กรในปัจจุบันจึงต้องมีการจัดการความรู้
- 6) ความรู้ช่วยในการตัดสินใจ
- 7) ความต้องการในการใช้ความรู้ร่วมกัน
- 8) ความรู้เฉพาะบุคคลเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับองค์กร
- 9) การเติบโตของบริษัทและธุรกิจ

ความหมายของการจัดการความรู้

นักวิชาการและบุคลากรด้านการจัดการความรู้หลายท่านและหลายสถาบันได้เห็นความสำคัญและทำการศึกษารูปแบบ แนวทางในการพัฒนาการจัดการความรู้ สรุปได้ว่าการจัดการความรู้ (Knowledge Management) หมายถึง กระบวนการความรู้ที่เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ของคนในองค์กรใดองค์กรหนึ่ง โดยต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการปฏิสัมพันธ์ต่อกันของคนภายในองค์กรเดียวกัน เมื่อรวบรวมแล้วก็มีการนำความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์ และการจำแนกหรือจัดระบบใหม่เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงองค์การในการบริหารจัดการและนำความรู้เผยแพร่ต่อสาธารณชนต่อไป

การจัดการความรู้ในประเทศไทย

วิจารณ์ พานิชย์(2550) แห่งสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคมได้ดำเนินการเผยแพร่แนวคิดด้านการจัดการความรู้ ได้กล่าวว่า ความเป็นองค์กรเรียนรู้ (Learning Organization) และการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นเสมือน 2 หน้าที่ของเหรียญเดียวกัน คืออาจมองว่าเป็นเรื่องเดียวกันก็ได้ มองว่าเป็นคนละเรื่องแต่เกี่ยวข้องกัน ส่งเสริมเกื้อกูลซึ่งกันและกันได้ในการดำเนินการจัดการความรู้ต้องนำหลักการและวิธีการขององค์กรเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ และในการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรเรียนรู้ ก็ต้องนำเอาวิธีการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้ องค์กรเรียนรู้ คือ องค์กรที่มีความสามารถสูงต่อการรับรู้การเรียนรู้ ซึ่งหมายความว่ามีความไวในการเปิดรับจับกระแสของสภาพแวดล้อมขององค์กรตลอดเวลา มีความสามารถในการรับรู้การเปลี่ยนแปลงทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกและที่เป็นการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรและเอาใจใส่ข้อมูลนั้นนำมาใช้ปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงองค์กรเอง องค์กรเรียนรู้มีการรับรู้และเรียนรู้ในทุกส่วนขององค์กรไม่ใช่รับรู้และเรียนรู้เฉพาะในกลุ่มผู้บริหารระดับสูงแต่รับรู้และเรียนรู้ในทุกกลุ่มและทุกระดับของพนักงานเมื่อ

มีการรับรู้และเรียนรู้ ก็หมายความว่า มีการสร้างความรู้ขึ้นเองภายในองค์กร ได้เป็นการโยงเข้าหากระบวนการจัดการความรู้ องค์กรเรียนรู้มีผลผลิตอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่

1) ผลสัมฤทธิ์ของงานสูง เช่น ผลงานตอบสนองหรือตรงตามความต้องการของลูกค้า (Responsiveness) เป็นผลงานหรือกระบวนการทำงานที่มีนวัตกรรม (Innovation) มีการสร้างขีดความสามารถขององค์กร และของพนักงาน Competency มีการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ซึ่งหมายความว่า Output สูง โดยที่ Input ต่ำ 2) เกิดการพัฒนาคนซึ่งหมายถึงพนักงานเกิดการเรียนรู้ เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์จากการทำงานและเกิดทักษะในการเรียนรู้ที่เรียกว่าเป็นบุคคลเรียนรู้ (Learning Person) 3) มีการพัฒนาความรู้ทำให้ความรู้เพิ่มพูนขึ้นในองค์กรและในพนักงาน 4) องค์กรมีศักยภาพสูงขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งศักยภาพในการรับรู้และเรียนรู้อันนำไปสู่ศักยภาพในการปรับตัวหรือการเปลี่ยนแปลงตนเองซึ่งหมายถึงการเป็นองค์กรเรียนรู้นั่นเอง

ส่วนการจัดการความรู้ กล่าวว่าการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย ซึ่งมักเป็นเป้าหมายที่ยากซับซ้อน และมักใช้เป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์ของงานในลักษณะที่สูงส่ง การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือ (Means) ไม่ใช่เป้าหมาย (End) การจัดการความรู้ไม่ใช่การเอาความรู้มาจัดระบบ หรือจัดการเพื่อให้ผู้อื่นนำไปใช้ แต่เป็นการดำเนินการเพื่อให้การปฏิบัติงานมีการประยุกต์ใช้ความรู้อย่างเข้มข้นและทำให้งานมีผลสัมฤทธิ์สูง โดยที่ความรู้ที่นำมาประยุกต์ใช้นั้นได้มาจากหลากหลายทาง ได้แก่ การได้มาจากภายนอกองค์กร การนำเอามาจากองค์ความรู้ภายในองค์กร โดยที่อาจเป็นความรู้ฝังลึก (Tacit knowledge) เป็นประสบการณ์ที่สั่งสมยาวนานเป็นภูมิปัญญา เป็นความรู้ขององค์กร และความรู้ชัดแจ้ง (Explicit knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในรูปแบบที่เป็นเอกสารหรือวิชาการ อยู่ในตำราคู่มือปฏิบัติงานทั้งที่เป็นความรู้จากภายนอกและความรู้ของกลุ่มผู้ร่วมงาน ความรู้ดังกล่าวต้องนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมต่อกาลเทศะ หรือบริบทขององค์กรและเมื่อมีการประยุกต์ใช้ความรู้ในการทำงานก็มีการนำประสบการณ์จากการทำงานของพนักงานมารวมกัน กลั่นกรองเป็นความรู้ใหม่ในกระบวนการจัดการความรู้ มีการสร้างความรู้ทั้งที่เป็นการสร้างความรู้ก่อนการปฏิบัติงาน สร้างความรู้ระหว่างปฏิบัติงาน และสร้างความรู้หลังจากงานสำเร็จหรือเสร็จสิ้น ต้องมีกระบวนการดำเนินการให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพนักงานอย่างเข้มข้น ทำให้ความรู้ของบุคคลถูกปรับไปเป็นความรู้ขององค์กรมีการจัดเก็บความรู้ขององค์กรให้อยู่ในสภาพที่ค้นหาใช้งานได้ง่าย ที่เรียกว่า “การจัดการความรู้แบบจับพลัน” (Just in Time Knowledge Management)

การจัดการความรู้เป็นกระบวนการ (Process) ที่ดำเนินการร่วมกันโดยผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานย่อยขององค์กร เพื่อสร้างและใช้ความรู้ในการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นกว่าเดิม การจัดการความรู้ในความหมายนี้เป็นกิจกรรมของผู้ปฏิบัติงานไม่ใช่กิจกรรมของนักวิชาการหรือนักทฤษฎี แต่นักวิชาการหรือนักทฤษฎีอาจเป็นประโยชน์ในฐานะแหล่งความรู้

(Resource person) หรือผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดการความรู้ การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่เป็นวงจรต่อเนื่อง เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เป้าหมาย คือ การพัฒนาคน โดยมีกระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการจัดการความรู้ ความรู้ที่เราคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีคือ ความรู้ยุคที่ 1 เป็นความรู้ที่สร้างขึ้นโดยนักวิชาการ มีความเป็นวิทยาศาสตร์เน้นความเป็นเหตุผล พิสูจน์ได้โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือวิชาการ มีการจำแนกแยกแยะเป็นความรู้เฉพาะสาขาวิชาการเป็นความรู้ที่เน้นความลึก ความเป็นวิชาการเฉพาะด้าน (Specialization) เน้นความรู้ที่อยู่ในรูปแบบที่เป็นเอกสาร หรือวิชาการอยู่ในตำรา คู่มือปฏิบัติงาน ส่วนความรู้ที่เน้นในเรื่องการจัดการความรู้เป็นความรู้ยุคที่ 2 ซึ่งเป็นความรู้ที่ผูกพันอยู่กับงานหรือกิจกรรมของบุคคลและองค์กร เป็นความรู้ที่ใช้ในงาน และสร้างขึ้นโดยผู้ปฏิบัติงานหรือกลุ่มผู้ปฏิบัติงานเอง โดยอาจสร้างขึ้นจากการเลือกเอาความรู้เชิงทฤษฎีหรือความรู้จากภายนอกมาปรับแต่ง เพื่อการใช้งานหรือสร้างขึ้นโดยตรงจากประสบการณ์ในการทำงาน ความรู้นี้มีลักษณะบูรณาการและมีความจำเพาะต่อบริบทของงาน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน หน่วยงานและองค์กรนั้น ๆ ความรู้ในยุคที่ 2 เน้นความรู้เป็นประสบการณ์ที่สั่งสมมายาวนาน เป็นภูมิปัญญา

การจัดการความรู้มีเป้าหมาย 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนางานให้มีคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้น 2) เพื่อการพัฒนาคน คือพัฒนาผู้ปฏิบัติงานในที่นี้คือพนักงานทุกระดับ แต่ที่ได้ประโยชน์มากที่สุด คือ พนักงานชั้นผู้น้อย และระดับกลาง 3) เพื่อการพัฒนาฐานความรู้ขององค์กรหรือหน่วยงานเป็นการเพิ่มพูนทุนความรู้หรือทุนปัญญาขององค์กรซึ่งช่วยทำให้องค์กรมีศักยภาพในการฝ่าความยากลำบากหรือความไม่แน่นอนในอนาคตได้ดีขึ้น

การนิยามคำว่า “ความรู้” มีความหมายหลายนัย และหลายมิติ เช่น ความรู้คือ สิ่งที่เหมาะสมนำไปใช้ไม่หมดหรือสึกหรอ แต่ยิ่งงอกเงยหรืองอกงามขึ้น ความรู้ คือ สารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติ ความรู้เป็นสิ่งที่คาดเดาไม่ได้ ความรู้เกิดขึ้น ณ จุดที่ต้องการใช้ความรู้นั้นความรู้เป็นสิ่งที่ขึ้นกับบริบทและกระตุ้นให้เกิดขึ้นโดยความต้องการ เป็นต้น

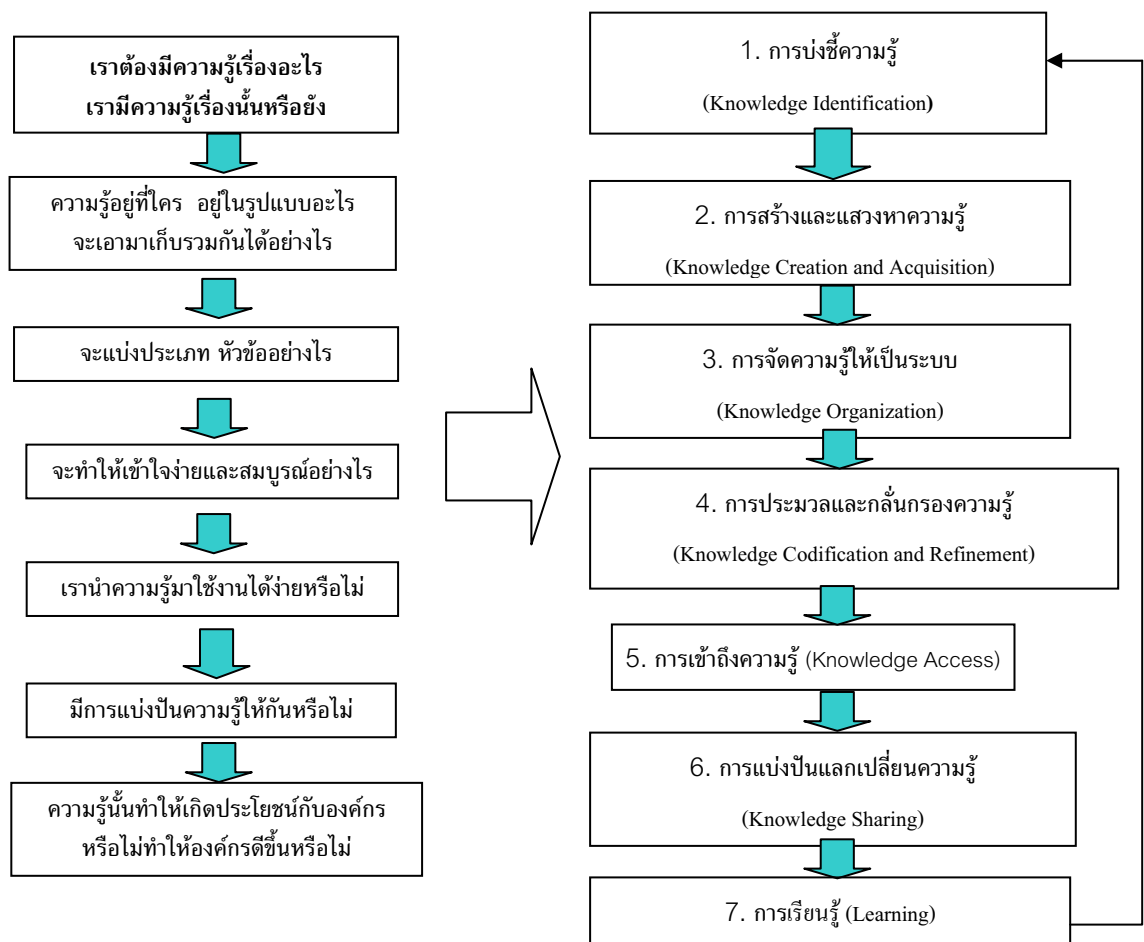
ในยุคแรก ๆ ของการพัฒนาศาสตร์ด้านการจัดการความรู้มองว่าความรู้มาจากการจัดระบบและตีความสารสนเทศ (Information) ตามบริบทและสารสนเทศก็มาจากการประมวลข้อมูล (Data) ความรู้ไม่มีประโยชน์ถ้าไม่นำไปสู่การกระทำหรือการตัดสินใจในการจัดการสมัยใหม่ โดยเฉพาะในยุคสังคมที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-based Society) มองความรู้ว่าเป็นทุนปัญญาหรือทุนความรู้สำหรับใช้สร้างคุณค่าและมูลค่า (Value) การจัดการความรู้เป็นกระบวนการนำทุนปัญญาไปสร้างคุณค่าและมูลค่า ซึ่งอาจเป็นมูลค่าทางธุรกิจหรือคุณค่าทางสังคมก็ได้

สรุป การจัดการความรู้ หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถ

เข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ

1) ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้งจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม

2) ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่างๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม

แผนภาพที่ 1 กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process)

กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) เป็นกระบวนการแบบหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรเข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การบ่งชี้ความรู้ – เช่น พิจารณาว่า วิสัยทัศน์/ พันธกิจ/ เป้าหมาย คืออะไร และเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เราจำเป็นต้องรู้อะไร , ขณะนี้เรามีความรู้อะไรบ้าง, อยู่ในรูปแบบใด, อยู่ที่ใคร
- 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ – เช่น การสร้างความรู้ใหม่, แสวงหาความรู้จากภายนอก, รักษาความรู้เก่า, กำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว
- 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ - เป็นการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบในอนาคต
- 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ – เช่น ปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน, ใช้ภาษาเดียวกัน, ปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์
- 5) การเข้าถึงความรู้ – เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT), Web board ,บอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น
- 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ – ทำได้หลายวิธีการ โดยกรณีเป็น Explicit Knowledge อาจจัดทำเป็น เอกสาร, ฐานความรู้, เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกรณีเป็น Tacit Knowledge อาจจัดทำเป็นระบบ ทีมข้ามสายงาน, กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม, ชุมชนแห่งการเรียนรู้, ระบบพี่เลี้ยง, การสับเปลี่ยนงาน, การยืมตัว, เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น
- 7) การเรียนรู้ – ควรทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น เกิดระบบการเรียนรู้จากการสร้างองค์ความรู้ > นำความรู้ไปใช้ > เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

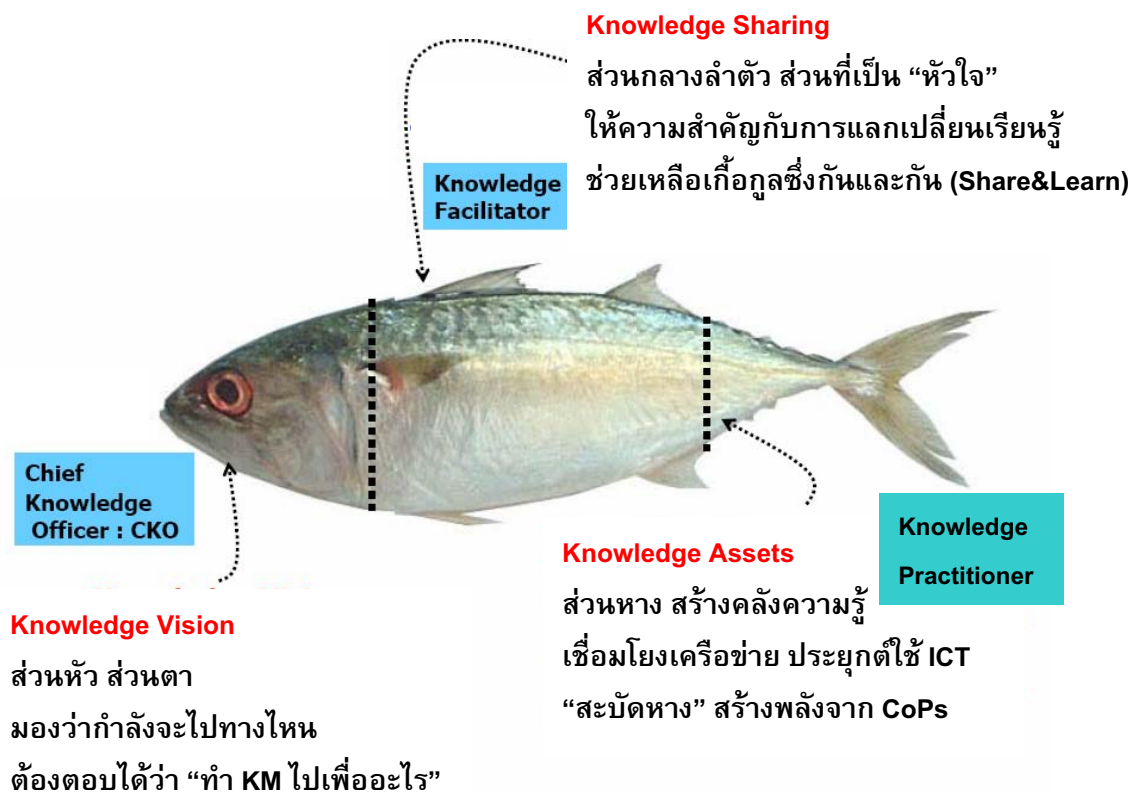
เครื่องมือในการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ประกอบด้วย กระบวนการหลักๆ ได้แก่ การค้นหาความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ใหม่ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ สุดท้ายคือ การเรียนรู้ และเพื่อให้มีการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร เครื่องมือหลากหลายประเภทถูกสร้างขึ้นมาเพื่อนำไปใช้ในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งอาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. เครื่องมือที่ช่วยในการ “เข้าถึง” ความรู้ ซึ่งเหมาะสำหรับความรู้ประเภท Explicit
2. เครื่องมือที่ช่วยในการ “ถ่ายทอด” ความรู้ ซึ่งเหมาะสำหรับความรู้ประเภท Tacit ซึ่งต้องอาศัยการถ่ายทอด โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นหลักในบรรดาเครื่องมือดังกล่าวที่มี

ผู้นิยมใช้กันมากประเภทหนึ่งคือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice : CoP) และการเล่าเรื่อง (storytelling)

รูปแบบการจัดการความรู้ได้จำลองแบบมาจากปลา เพื่อกำหนดบทบาทและหน้าที่ของแต่ละส่วนซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันออกเป็น 3 ส่วนและให้ความหมายของแต่ละส่วนให้ชัดเจน ผู้ปฏิบัติสามารถเข้าใจและศึกษารายละเอียดได้ด้วยตนเอง

จากโมเดลปลา (ประพนธ์ ผาสุกยัต, 2550) สามารถอธิบายการจัดการความรู้ได้ดังนี้

Chief Knowledge Officer : CKO เป็นส่วนหัวของปลา หมายถึง เป้าหมายหลักของการจัดการความรู้ เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กร(kv) โดยมีคุณเอื้อ(CEO) เป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริม

Knowledge Sharing : KS เป็นส่วนกลางของตัวปลา ส่วนที่เป็นหัวใจสำคัญของการแลกเปลี่ยนความรู้ บุคคลสำคัญที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้คือคุณอำนวย (Knowledge Facilitator) เป็นผู้จุดประกายและอำนวยความสะดวก โดยมีคุณกิจเป็น ผู้แสดงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

Knowledge Assets : KA เป็นส่วนหางปลา เป็นส่วนคลังความรู้ที่เป็นรูปธรรมที่เกิดจากการกำหนดทิศทางในส่วนหัว และการแลกเปลี่ยนความรู้ ในด้านจัดการ โดยมีคุณลิขิตเป็นผู้บันทึกและตีความ และคุณประสานช่วยอำนวยความสะดวกประสานงานต่างๆ

บุคคลสำคัญที่ดำเนินการจัดการความรู้

1. **ผู้บริหารสูงสุด (CEO)** สำหรับวงการจัดการความรู้ ถ้าผู้บริหารสูงสุดเป็นแชมเปียน (เห็นคุณค่า และดำเนินการผลักดัน KM) เรื่องที่ว่ายากทั้งหลายก็ง่ายขึ้น ผู้บริหารสูงสุดควรเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมจัดการความรู้ โดยกำหนดตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่ “คุณเอื้อ (ระบบ)” ของ KM ซึ่งควรเป็นผู้บริหารระดับสูง เช่น รองอธิบดี, รองผู้อำนวยการใหญ่, ผู้บัญชาการ, ผู้บังคับการ เป็นต้น

2. **คุณเอื้อ (Chief Knowledge Officer, CKO)** ถ้าการริเริ่มมาจากผู้บริหารสูงสุด “คุณเอื้อ” ก็สลายไปเปละะหนึ่ง แต่ถ้าการริเริ่มที่แท้จริงไม่ได้มาจากผู้บริหารสูงสุด บทบาทแรกของคุณเอื้อ ก็คือ นำ เป้าหมาย/หัวปลา ไปขายผู้บริหารสูงสุด ให้ผู้บริหารสูงสุดกลายเป็นเจ้าของ “หัวปลา” ให้ได้ บทบาทต่อไปของคุณเอื้อ คือ การหา “คุณอำนวย” และร่วมกับ “คุณอำนวย” จัดให้มีการกำหนด “เป้าหมาย/หัวปลา” ในระดับย่อยๆ ของ “คุณกิจ/ผู้ปฏิบัติงาน” คอยเชื่อมโยง “หัวปลา” เข้ากับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและยุทธศาสตร์ขององค์กร จัดบรรยากาศแนวราบ และการบริหารงานแบบเอื้ออำนาจ (Empowerment) ร่วม Share ทักษะในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการจัดการความรู้โดยตรง และเพื่อแสดงให้ “คุณกิจ” เห็นคุณค่าของทักษะดังกล่าว จัดสรรทรัพยากรสำหรับใช้ในกิจกรรมจัดการความรู้ พร้อมคอยเชื่อมโยงการจัดการความรู้เข้ากับกิจกรรมสร้างสรรค์อื่นๆ ทั้งภายในและนอกองค์กร ติดตามความเคลื่อนไหวของการดำเนินการให้คำแนะนำบางเรื่อง และแสดงท่าทีชื่นชมในความสำเร็จ อาจจัดให้มีการยกย่องในผลสำเร็จ และให้รางวัลที่อาจไม่เน้นสิ่งของแต่เน้นการสร้างภาคภูมิใจในความสำเร็จ

3. **คุณอำนวย (Knowledge Facilitator , KF)** เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกในการจัดการความรู้ ความสำคัญของ “คุณอำนวย” อยู่ที่การเป็นนักจุดประกายความคิดและการเป็นนักเชื่อมโยง โดยต้องเชื่อมโยงระหว่างผู้ปฏิบัติ (“คุณกิจ”) กับผู้บริหาร (“คุณเอื้อ”), เชื่อมโยงระหว่าง “คุณกิจ” ต่างกลุ่มภายในองค์กร, และเชื่อมโยงการจัดการความรู้ภายในองค์กรกับภายนอกองค์กร โดยหน้าที่ที่ “คุณอำนวย” ควรทำ คือร่วมกับ “คุณเอื้อ” จัดให้มีการกำหนด “หัวปลา” ของ “คุณกิจ” อาจจัด “มหกรรมหัวปลา” เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของ “หัวปลา” จัดตลาดนัดความรู้ เพื่อให้ คุณกิจ นำความสำเร็จมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดความรู้ออกมาจากวิธีทำงานที่นำไปสู่ความสำเร็จนั้น เพื่อการบรรลุ “หัวปลา” จัดการดูงาน หรือกิจกรรม “เชิญเพื่อน

มาช่วย” (Peer Assist) เพื่อให้บรรลุ “ห้วปลา” ได้ง่าย หรือเร็วขึ้น โดยที่ผู้นั้นจะอยู่ภายในหรือนอกองค์กรก็ได้ เรียนรู้วิธีทำงานจากเขา เชิญเขามาเล่าหรือสาธิต - จัดพื้นที่เสมือนสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้อีก เช่น ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศซึ่งรวมทั้งเว็บไซต์ เว็บบอร์ด เว็บบล็อก อินทราเน็ต จดหมายข่าว เป็นต้น - ส่งเสริมให้เกิดชุมชนนักปฏิบัติ (CoP-Community of Practice) ในเรื่องที่เป็นความรู้ หรือเป็นหัวใจในการบรรลุเป้าหมายหลักขององค์กร เชื่อมโยงการดำเนินการจัดการความรู้ขององค์กรกับกิจกรรมจัดการความรู้ภายนอก เพื่อสร้างความคึกคักและเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภายนอก

4. คุณกิจ (Knowledge Practitioner, KP) “คุณกิจ” หรือผู้ปฏิบัติงาน เป็นพระเอกหรือนางเอกตัวจริงของการจัดการความรู้ เพราะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมจัดการความรู้ประมาณร้อยละ 90-95 ของทั้งหมด “คุณกิจ” เป็นเจ้าของ “ห้วปลา” โดยแท้จริง และเป็นผู้ที่มีความรู้ (Explicit Knowledge) และเป็นผู้ที่ต้องมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้ หา สร้าง แปลง ความรู้เพื่อการปฏิบัติให้บรรลุถึง “เป้าหมาย/ห้วปลา” ที่ตั้งไว้

5. คุณประสาน (Network Manager) และคุณลิขิต เป็นผู้ที่คอยประสานเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการความรู้ระหว่างหน่วยงาน ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงที่กว้างขึ้น เกิดพลังร่วมมือทางเครือข่ายในการเรียนรู้และยกระดับความรู้แบบทวีคูณ

ประเภทของการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ให้ประสบความสำเร็จนั้นเราจะต้องใช้เครื่องมือให้เหมาะสม ซึ่งนิยมทำกันและแพร่หลายมีอยู่ 2 ประการคือ

1. การเล่าเรื่อง (storytelling)

การเล่าเรื่องเป็นเครื่องมือของการจัดการความรู้ มีเป้าหมายคือให้มีความรู้จากการปฏิบัติ ปลดปล่อยความเชื่อ ความคิด และการปฏิบัติออกมาเป็นคำพูด และหน้าตาท่าทาง (non-verbal communication) การปลดปล่อยความรู้จากการปฏิบัตินี้ ผู้ปลดปล่อยจะอยู่ในสภาพที่มีทั้งจิตใต้สำนึกและจิตสำนึก (subconscious & conscious) โดยมีเป้าหมายให้เกิดการสื่อสาร ทั้งโดยจิตใต้สำนึกและจิตสำนึก ดังนั้นถ้าฝึกปฏิบัติจนมีความชำนาญ การเล่าเรื่องจะปลดปล่อยความรู้ออกมาอย่างทรงพลังอย่างไม่น่าเชื่อ ซึ่งเป็นความรู้ที่ฝังลึกอยู่ภายใน

วิธีการและขั้นตอนการเล่าเรื่องมีดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายของการประชุมให้ชัด
2. กำหนดจำนวนสมาชิกกลุ่มให้เป็นกลุ่มเล็ก ไม่เกิน 10 คน เพื่อให้มีความรู้สึกใกล้ชิด เป็นกันเอง ไม่เป็นทางการ
3. สมาชิกกลุ่มเป็นผู้ปฏิบัติงานจริง

4. ถ้าเป็นไปได้ จัดแบ่งกลุ่มให้สมาชิกกลุ่มประกอบด้วยคนที่มีความแตกต่างกัน เช่น คิดต่างกัน ทำงานต่างหน่วยงาน อยู่คนละอำเภอ เรียนหนังสือคนละสาขา เป็นต้น
5. มีการเลือกหรือแต่งตั้งประธานกลุ่ม ทำหน้าที่ดำเนินการประชุม และสรุปประเด็นเป็นระยะๆ และเลือกเลขานุการกลุ่ม ทำหน้าที่จดประเด็นและบันทึก "ขุมความรู้ (Knowledge Assets) เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนด
6. สมาชิกกลุ่มเล่าเรื่องเกี่ยวกับความสำเร็จของตนตามที่กำหนดไว้
7. สมาชิกกลุ่มคนอื่นๆ ช่วยกัน "สกัด" หรือ "ถอด" ความรู้เพื่อการบรรลุเป้าหมายออกมา และให้เลขานุการกลุ่มเขียนขึ้นกระดาษ flip chart ให้ได้เห็นทั่วกันและแก้ไขตกแต่งได้ง่าย
8. มี "คุณอำนวย" (Group Facilitator) ทำหน้าที่ช่วยเหลือให้การประชุมราบรื่น สร้างบรรยากาศของความชื่นชม ความคิดทางบวก การซักถามด้วยความชื่นชม (Appreciative Inquiry) ให้สมาชิกกลุ่มได้หมุนเวียนกันเล่าเรื่องถนัดหน้ากัน ไม่มีใครคนใดคนหนึ่งผูกขาดการพูด คอยช่วยตั้งคำถาม "ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น" "คิดอย่างไร จึงทำเช่นนั้น" เพื่อช่วยให้ "ความรู้เพื่อการปฏิบัติ" ถูกปลดปล่อยออกมาและคอยช่วยให้สมาชิกกลุ่มช่วยกัน "สกัด" หรือ "ถอด" ความรู้เพื่อการบรรลุเป้าหมายออกมา และมีผู้บันทึกไว้
9. การเล่าเรื่อง ให้เล่าเพียงประเด็นเดียวต่อหนึ่งเรื่อง และเล่าสั้น ๆ เล่าตามความเป็นจริง "ไม่ดีใช่เสียสิ เล่าให้เห็นตัวคนหรือตัวละคร เห็นพฤติกรรมหรือการกระทำ เห็นความคิดหรือความเชื่อเบื้องหลัง เล่าให้เห็นชีวิตหรือความสัมพันธ์ที่อยู่ในเรื่อง เล่าให้มีชีวิตชีวา เห็นภาพพจน์ เห็นสภาพแวดล้อมหรือบริบทของเรื่อง
10. ในการเล่าเรื่องต้องเล่าแบบให้ข้อมูลดิบ ที่ไม่ผ่านการตีความของผู้เล่า คือเล่าเหตุการณ์ ไม่ใช่เล่าความเข้าใจของผู้เล่าที่ได้จากเหตุการณ์ ไม่ใช่เล่าการตีความของผู้เล่า ถือว่าเรื่องเล่าเป็นข้อมูลดิบ สำหรับให้สมาชิกผลัดกันตีความเพื่อดึง "ความรู้ฝังลึกหรือความรู้จากการปฏิบัติเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่เป็นประเด็นที่ต้องการออกมา

ผู้ฟัง

1. ฟังอย่างตั้งใจ
2. ช่วยให้การเล่าเรื่องครบถ้วนมากขึ้น เช่น ถามว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
3. จดบันทึก ไม่ถามขณะที่ผู้เล่ายังเล่าไม่จบ

2. ชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice, CoP)

เป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญในการจัดการความรู้ขององค์กร และจะนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้วยการสร้างเป็นชุมชนขึ้นมา เพื่อทำการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ รวมทั้งประสบการณ์ของผู้ที่สนใจในเรื่องเดียวกัน มีวัตถุประสงค์ หรืออุดมการณ์ร่วมกันผ่านทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยอาจจะมีการพบปะกันจริง หรือพบปะกันแบบเสมือนผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรืออินเทอร์เน็ต ซึ่งจะเป็นการทำให้เกิดการทำงานที่มีการประสาน

ร่วมมือกันปรึกษาหารือกัน มีลักษณะเป็นการทำงานแบบเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายที่มีการแบ่งปันความรู้ร่วมกัน หากองค์การสามารถเชื่อมโยงชุมชนนักปฏิบัติหลายๆ ชุมชนเข้าด้วยกัน ก็จะเป็นเครือข่ายการทำงานที่มีการปฏิบัติงานร่วมกันจากหลายๆ ฟังก์ชันงาน ทำให้บุคลากรไม่เพียงแต่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แต่อาจจะมีความรู้ ความสามารถที่หลากหลายมากขึ้น เมื่อได้มีการแบ่งปันความรู้ร่วมกันผ่านชุมชนนักปฏิบัติ

รูปแบบของชุมชนนักปฏิบัติ

ลักษณะรูปแบบในการทำชุมชนนักปฏิบัติ มีด้วยกันหลายรูปแบบ แตกต่างกันไป แล้วแต่ว่าแต่ละชุมชนจะเลือกใช้แบบใดแบบหนึ่ง หรืออาจจะผสมผสานกันก็ได้ โดยมีรูปแบบดังต่อไปนี้

1. แบบกลุ่มเล็ก มี 5-6 กลุ่ม กลุ่มละ 6-7 คน ซึ่งมีข้อดี คือ สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันได้อย่างทั่วถึง

2. แบบเป็นทางการ (Public) ที่เปิดเผย มีการจัดทำเป็นโครงการ KM ของ สถาบันการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) ดำเนินการโดย KM Team ขององค์กร เนื่องจากเป็น โครงการนำร่องจัดเป็นครั้งแรก จึงต้องทำแบบเป็นทางการ

3. แบบไม่เป็นทางการ เป็นลักษณะที่ต้องการพบปะ แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันเมื่อไรก็ได้ ตามความเหมาะสม และต้องการของสมาชิก เช่น สภากาแฟ หรือพบปะพูดคุยกันในโต๊ะอาหาร เป็นต้น

4. แบบบนลงล่าง (Top Down) เพราะเป็นนโยบายขององค์กร ซึ่งต่อไปในอนาคตเมื่อทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ เรื่อง KM ดีแล้ว แต่ละฝ่ายงานจะมีการทำ CoP แบบรากหญ้า (Grass Root) ที่เริ่มต้นรวมตัวกันจากสมาชิกภายในฝ่าย

5. แบบคละฝ่าย เนื่องจากหัวข้อเรื่องการทำ CoP เป็นหัวข้อใหญ่ มีลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกันหลายฝ่าย คือ งานบริการด้านฝึกอบรม จำเป็นต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานฝึกอบรม

6. แบบเน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างคนกับคน แบบซึ่งหน้า (Face to Face) ไม่ใช้การแลกเปลี่ยนความรู้โดยผ่านสื่อ Intranet หรือ Internet

7. แบบที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างคนในองค์กร และคนนอกองค์กร เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจากหน่วยงานภายนอกมาร่วมกิจกรรมด้วย

เราสามารถเลือกใช้แต่ละแบบได้ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานการณ์หรือแต่ละหน่วยงาน

การทบทวนหลังกิจกรรม (AAR - After Action Review)

● การทบทวนหลังกิจกรรม (AAR - After Action Review) เป็นเครื่องมือจัดการความรู้ที่ง่ายที่สุด แต่ทรงพลังที่สุด

● ใช้เครื่องมือนี้เพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคน และทำให้สมาชิกทุกคนมีสติ ตื่นตัวอยู่กับงานและการเรียนรู้

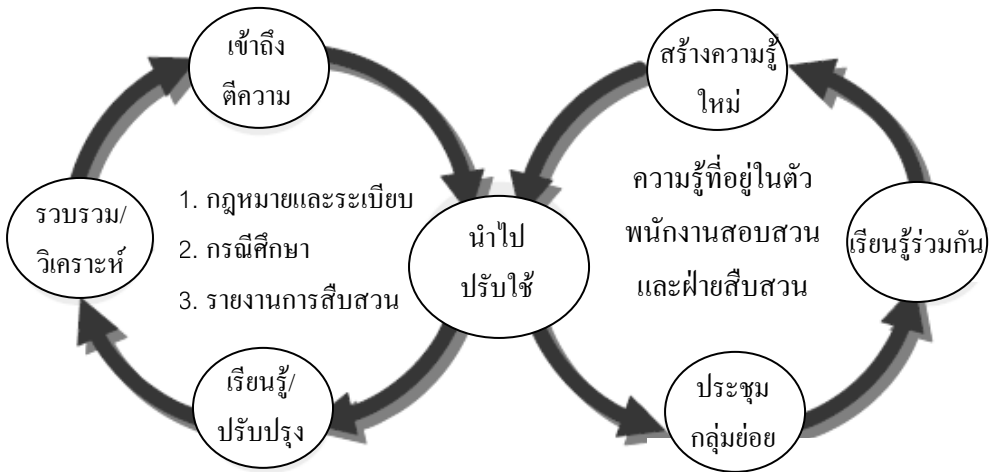
- AAR เป็นเครื่องมือที่ทำให้ KM อยู่ในงานประจำ
- ทุกคนที่ร่วมกิจกรรม เข้าร่วมทำ AAR โดยนั่งล้อมวงเป็นวงกลมหรือรูปตัว ยู
- สร้างบรรยากาศที่เป็นอิสระ เท่าเทียมกัน
- ให้ทุกคนพูดออกมาจากใจ ไม่มีถูก-ผิด เน้นการตีความ การนำเสนอแบบมองต่างมุม การสร้างคุณค่า/มูลค่า เพิ่ม จากความแตกต่างหลากหลาย
- มี “คุณลิขิต” คอยจดบันทึกประเด็น สำหรับนำไปใช้ต่อ
- ทุกคนตอบคำถาม 5 ข้อ (อาจเพิ่ม – ลด ข้อ หรือปรับเปลี่ยนแต่ละข้อตามความเหมาะสม

- (1) ในการ ทำงาน/ประชุม ครั้งนี้ ตนเองมีความมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์อย่างไรบ้าง
- (2) วัตถุประสงค์ข้อใด ที่บรรลุมากเกินความคาดหมาย เพราะเหตุใด
- (3) วัตถุประสงค์ข้อใด บรรลุน้อย หรือไม่บรรลุเลย เพราะเหตุใด
- (4) หากจะทำงาน/ประชุม เช่นนี้อีก มีคำแนะนำให้ปรับปรุงอะไรบ้าง
- (5) ตนเองจะกลับไปทำอะไรบ้าง

“คุณอำนวย” ของกิจกรรม AAR ควรสรุปประเด็นสำคัญๆ ของแต่ละข้อ รวมทั้งสรุปภาพรวม สำหรับนำไปใช้ดำเนินการต่อไป เป็นกิจกรรมที่เราต้องทำหลังจากทำกิจกรรมการเล่าเรื่อง หรือชุมชนนักปฏิบัติแล้วเพื่อเราจะได้ทราบว่าเราได้หรือไม่ได้อะไรจากกิจกรรมนั้นบ้าง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

บทที่ 2

การจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

แผนภาพที่ 2.1 วงจรแนวคิดการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

จากแผนภาพที่ 2.1 เป็นการแสดงวงจรการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย จึงสรุปถึงวิธีการดำเนินการได้ดังนี้

แนวคิดการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ

1.1 ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้ง จึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของพนักงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนในการปฏิบัติงานด้านติดตามคนหายในประเทศไทย โดยความสามารถวัดได้จากปริมาณคนหายที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถติดตามกลับคืนมาได้

1.2 ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่างๆ และบางครั้งเรียกว่า เป็นความรู้แบบรูปธรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ข้อกฎหมาย ระเบียบวิธีการปฏิบัติงานในการสืบสวน ด้านติดตามคนหายในประเทศไทย เทคนิค วิธีการสืบสวน ตลอดจนจำนวนสถิติการจับกุมผู้กระทำผิด และสถิติการติดตามคนหายจับกุม

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และยกระดับความรู้ของการจัดการความรู้ด้านการสืบสวน คนหายในประเทศไทย จุดเริ่มต้นของการศึกษาต้องกำหนดเป้าหมายจากความรู้เดิมโดย รวบรวมข้อมูลจากความรู้ฝังลึก ความรู้แจ้งชัด โดยการประชุมกลุ่มและการศึกษาเชิงลึกจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งบรรลุเป้าหมายและได้ความรู้ใหม่

จากโมเดลปลาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เกี่ยวกับการจัดการความรู้ ผู้วิจัยได้นำมา อธิบายและปรับเข้ากับการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนคดีติดตามคนหายในประเทศไทย ได้ ดังนี้

Chief Knowledge Officer : CKO เป็นส่วนหัวของปลา หมายถึง การกำหนด ทิศทางการทำงานว่าต้องการทำ KM ไปเพื่ออะไร ต้องการจัดความรู้อะไร ในการจัดการ ความรู้ด้านการสืบสวน มีเป้าหมายในการจัดการความรู้ครั้งนี้ว่า

1. จัดระบบที่ดีที่สุดในการทำเรื่องการสืบสวนติดตามคนหาย
2. หาความรู้เรื่องการจัดวางระบบ
3. วิธีการสืบสวนการสืบสวนติดตามคนหาย
4. ผลักดันให้เกิดศูนย์สืบสวนติดตามคนหาย
5. เทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมข้อมูลคนหาย

Knowledge Sharing : KS เป็นส่วนกลางของตัวปลา ส่วนที่เป็นหัวใจสำคัญ ของการแลกเปลี่ยนความรู้ ในการวิจัยครั้งนี้การแบ่งปันความรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดย คณะผู้วิจัยจะเป็นผู้ทำหน้าที่เป็น คุณอำนวย คุณลิขิต คุณประสาน ส่วนคุณกิจนั้น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน พนักงานสอบสวน และผู้บริหารในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มีความรู้ และประสบการณ์ในการสืบสวนติดตามคดีคนหาย โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. การประชุมกลุ่มครั้งที่ 1 เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขั้นตอน วิธีการในการ สืบสวนติดตามคนหายที่ถูกปล่อยวาง หรือถูกลักพาตัว
2. การจัดการประชุมครั้งที่ 2 เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขั้นตอนและวิธีการสืบสวน ติดตามคนหายที่สงสัยว่าจะถูกฆาตกรรม คนหายจากอุบัติเหตุ หรือภัยธรรมชาติ หรือหายโดย

ไม่ทราบสาเหตุ โดยเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่วิทยาการ ตำรวจจากกองพิสูจน์หลักฐาน หรือวิทยาการจังหวัด และแพทย์นิติเวช มาเป็นตัวอย่างที่ดีของการใช้ Storytelling เรื่องเล่าแห่งความสำเร็จ เพื่อเก็บเรื่องเล่าของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติงานมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานซึ่งกันและกัน

3. การประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 3 เพื่อจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาอุปสรรคในการสืบสวนติดตามคนหาย

4. การประชุมครั้งที่ 4 โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญ และหน่วยงานอื่นซึ่งทำหน้าที่ในการสืบสวนติดตามคนหาย เช่น ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เข้าร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อเล่าประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน (Storytelling)

5. การประชุมครั้งที่ 5 เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถอดบทเรียนในการดำเนินการสืบสวนติดตามคนหาย

6. การประชุมกลุ่ม ครั้งที่ 6 เพื่อนำเสนอและเผยแพร่ผลงานวิจัย โดมอป คู่มือการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายให้กับหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุม

7. การประมวลผลกรณีศึกษาจาก Storytelling เรื่องเล่าแห่งความสำเร็จ สำนวนการสอบสวน และรายงานการสืบสวน ไว้เป็นบทเรียนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนติดตามคนหาย

Knowledge Assets : KA เป็นส่วนหางปลา เป็นส่วนคลังความรู้ที่เป็นรูปธรรมที่เกิดจากการกำหนดทิศทางในส่วนหัว และการแลกเปลี่ยนความรู้ ในด้านจัดการสืบสวนคนหาย สิ่งที่ได้จากส่วนหางปลา คือ

1. คู่มือการติดตามสืบสวนคนหายในประเทศไทย
2. เว็บไซต์การรวบรวมฐานความรู้
3. วาร้องค์ความรู้ การเชื่อมโยงองค์ความรู้
4. ศูนย์สืบสวนติดตามคนหาย

วิธีดำเนินการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารของทางราชการ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนถูกลักพาตัวหรือคนหาย และการถอดบทเรียนจากบุคคล ในรูปของ Tacit Knowledge ออกมาจัดเก็บให้กลายเป็นความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้ง หรือ Explicit Knowledge เพื่อสร้าง Best Practices หรือวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สำหรับให้บุคคลอื่นสามารถนำไปทดลองใช้ และต่อยอดยกระดับความรู้ขั้นนั้นๆ โดยกำหนดรูปแบบของการวิจัยเป็นขั้นตอน ดังนี้

1) การวิจัยเอกสาร โดยศึกษาจากระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนหายที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบันว่ามีความเหมาะสมหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนติดตามคนหาย และควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

2) การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขั้นตอนและวิธีการสืบสวนติดตามคนหายที่สงสัยว่าจะถูกฆาตกรรม คนหายจากอุบัติเหตุ หรือภัยธรรมชาติ หรือหายโดยไม่ทราบสาเหตุ โดยเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน พนักงานสอบสวน นักนิติวิทยาศาสตร์จากสำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ มาเป็นตัวอย่างที่ดีของการใช้ Storytelling เรื่องเล่าแห่งความสำเร็จ เพื่อเก็บเรื่องเล่าของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติงานมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานซึ่งกันและกัน โดยการนำความรู้เดิมที่มีอยู่ในรูปของเอกสาร ได้แก่ ระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมทั้งความรู้ที่มีอยู่ในตัวผู้ปฏิบัติงาน มาจัดการให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ผ่านการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และถอดบทเรียน เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการสร้างความรู้ใหม่เป็นการใช้ Best Practice หรือ ความสำเร็จเป็นจุดเริ่มต้น ความสำเร็จ โดยการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นหัวใจของการจัดการความรู้ จัดบรรยายภาค และเครื่องอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนและพนักงานสอบสวนเกิดการเรียนรู้ (การจัดการความรู้)

กลุ่มเป้าหมายในการจัดการความรู้

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนทั้งระดับสัญญาบัตรและชั้นประทวน ที่มีประสบการณ์ในด้านการดำเนินคดีเกี่ยวกับการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย โดยศึกษาเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่

1) ผู้บริหารสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านการบริหารจัดการและกำหนดนโยบายในการสืบสวนติดตามคนหายของหน่วยงาน

2) เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนและพนักงานสอบสวน

นอกจากนี้ยังได้เชิญผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) มูลนิธิกระจกเงา

2) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

3) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ

4) สถาบันนิติเวชวิทยา

5) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเพื่อเข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) หรือการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะคัดเลือกจากเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ในการทำคดีสืบสวนติดตาม

คนหาที่ประสบความสำเร็จและเป็นคดีน่าสนใจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริง

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้

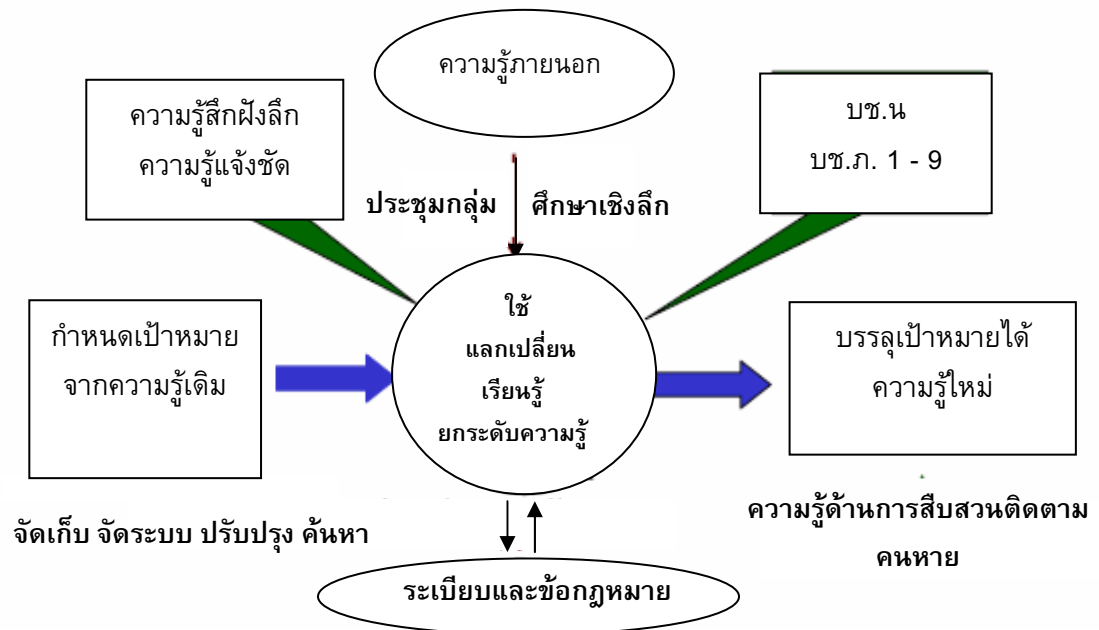
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อสกัดเอาความรู้ โดยใช้กระบวนการ “การจัดการความรู้” โดยการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลและเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ

1) ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) โดยสกัดเอาความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน การคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้งจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของพนักงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนในการปฏิบัติงานด้านติดตามคนหาในประเทศไทย โดยความสามารถวัดได้จากปริมาณคนและคดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถติดตามกลับคืนมาได้

2) ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ข้อกฎหมายและระเบียบ วิธีการปฏิบัติงานในการสืบสวน ติดตามคนหา เทคนิค วิธีการสืบสวน ตลอดจนกรณีศึกษาต่าง ๆ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และยกระดับความรู้ของการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนคนหาในประเทศไทย จุดเริ่มต้นของการศึกษาต้องกำหนดเป้าหมายจากความรู้เดิม โดยรวบรวมข้อมูลจากความรู้ฝังลึก ความรู้แจ้งชัด โดยการประชุมกลุ่ม และการศึกษาเชิงลึกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งบรรลุเป้าหมายและได้ความรู้ใหม่ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2.2 แสดงองค์ประกอบของการจัดการความรู้

แผนภาพที่ 2.2 องค์ประกอบของการจัดการความรู้

บทที่ 3

ขั้นตอนการดำเนินการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหาย ในประเทศไทย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการความรู้โดยการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายที่กระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยความรู้มี 2 ประเภท คือ ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้ง จึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม และ ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม

การดำเนินการจัดการความรู้ครั้งนี้จึงเป็นการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling) เพื่อถอดบทเรียนด้านการสืบสวนติดตามคนหายจากบุคคลต้นแบบ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 ครั้ง และจากการประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิอีก 2 ครั้ง ผู้เข้าร่วมประชุมและเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครั้งนี้ ได้แก่

1. คณะที่ปรึกษาโครงการ

พล.ต.ต.โกสินทร์	หินเชาว์
พล.ต.ต.จักรกฤษณ์	สิงห์ศิลาวัณย์
พ.ต.ท.ชลิต	เกตุศรีเมฆ
นางธิระวัฒน์	ศรีวิฑูรย์

2. คณะนักวิจัยโครงการฯ

รศ.พ.ต.อ.หญิง ดร. พัชรา	สินลอยมา	หัวหน้าโครงการฯ
พ.ต.ท.วรวัช	วิษณุวนิชย์	นักวิจัยโครงการฯ

ผศ.พ.ต.ท.โสรัตน์	กลับลีลา	นักวิจัยโครงการฯ
พ.ต.ท.ดร.ชัชพันธ์	ลิระเต็มพงษ์	นักวิจัยโครงการฯ
อาจารย์เปมิกา	สนิทพจน์	ผู้ช่วยวิจัย
นางสาวณัฐกร	สิริหิรัญญิการ์	ผู้ช่วยวิจัย

3. กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling)

ได้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน พนักงานสอบสวน และผู้บริหารในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสืบสวนติดตามคดีคนหาย

คณะผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ไว้ในการปฏิบัติการพร้อมกับรายละเอียดในการปฏิบัติทุกขั้นตอนในการจัดการความรู้การสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทยและผลที่ได้จากการปฏิบัติ ไว้ 10 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1. รวบรวมกรณีศึกษาและรายชื่อเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับคดีคนหาย

คณะผู้วิจัยทำหนังสือจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ขอความร่วมมือไปยังกองบัญชาการตำรวจนครบาล กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1-9 กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจคนเข้าเมือง และกองบัญชาการตำรวจสันติบาล เพื่อขอให้จัดส่งกรณีศึกษาที่ดี และรายชื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนและสอบสวนที่มีผลงานในการสืบสวนติดตามคนหายที่ประสบความสำเร็จให้กับโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อไป และการจัดเก็บความรู้ที่ได้จากการเล่าเรื่อง (Storytelling) ด้วยการนำความรู้ที่ได้มากลับกรอง เรียบเรียง และพร้อมจะเผยแพร่

ต่อมาคณะผู้วิจัยได้รับบัญชีรายชื่อของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่มีประสบการณ์ตรงในการสืบสวนติดตามคดีคนหายจากหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติดังกล่าวข้างต้น พร้อมกับกรณีศึกษาเกี่ยวกับคดีคนหายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำงานวิจัยในเรื่องนี้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2. การประชุมเพื่อแก้ไขปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย ประกอบด้วยอาจารย์ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจผู้มีความรู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและการสืบสวนสอบสวน พนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจ และเจ้าหน้าที่มูลนิธิกระเจกเงาซึ่งมีประสบการณ์ในการสืบสวนติดตามคนหาย เพื่อรวบรวมระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนหาย ในปัจจุบัน และร่วมกันเสนอแนวทางพัฒนาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบดังกล่าวให้มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสภาวะการณ์ปัจจุบัน

คณะผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย ประกอบด้วย คณาจารย์ที่มีความรู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและการสืบสวนสอบสวนจากกลุ่มงานวิชาการกฎหมายและกลุ่มงานวิชาการสืบสวนและสอบสวน โรงเรียนนายร้อยตำรวจ พนักงานสอบสวนจากสถานีตำรวจในเขตพื้นที่กองบัญชาการตำรวจนครบาลและตำรวจภูธรภาค 7 และเจ้าหน้าที่มูลนิธิกระจกเงาซึ่งมีประสบการณ์ในการสืบสวนติดตามคนหาย เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรวบรวมระเบียบ หรือข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนหายในปัจจุบัน และเสนอแนวทางการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบดังกล่าวให้มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานการณ์ปัจจุบัน

คณะผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการมีประชุมเพื่อหารือร่วมกันในการพิจารณาเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับคนหาย คณะผู้วิจัยได้นำเสนอระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนหายพลัดหลงที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 14 บทที่ 3 “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง และได้คืน” เพื่อให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาว่าระเบียบดังกล่าวควรมีการปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ อย่างไร

คณะผู้เข้าร่วมประชุมได้มีมติเห็นพ้องต้องกันว่าประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 14 บทที่ 3 “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง และได้คืน” ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรับแจ้งคดีคนหายที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติใช้มากกว่า 40 ปี จนถึงปัจจุบัน ยังไม่เคยมีการแก้ไขปรับปรุงมาก่อน ทำให้ข้อความบางคำที่ปรากฏในระเบียบฯ ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ประกอบกับได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของหน่วยงานบางแห่งในสำนักงานตำรวจแห่งชาติไปแล้ว ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ที่ประชุมจึงมีความคิดเห็นตรงกันว่าควรมีการปรับปรุงประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีดังกล่าว ตั้งแต่ข้อ 405 ถึง 412 แต่ยังคงเนื้อหาหลักไว้โดยปรับเปลี่ยนเฉพาะชื่อหน่วยงาน หรือตำแหน่งที่เปลี่ยนไป ประกอบกับการติดตามตัวคนหายนั้นสามารถใช้เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยและรวดเร็วแตกต่างจากในอดีต เช่น การประกาศหาตัวคนหายพลัดหลงนั้นใช้เวลาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น หากใช้วิธีการประกาศโดยใช้ระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบัน เช่น การประกาศผ่านทางสื่อโทรทัศน์ สถานีวิทยุต่าง ๆ เช่น จ.ส.100 หรืออินเทอร์เน็ต หรือการส่งข้อความผ่านระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ (มือถือ) ซึ่งถือว่ามีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจประสบผลสำเร็จในการสืบสวนสอบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

สำหรับประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของพนักงานสอบสวนและฝ่ายสืบสวนในการสืบสวนติดตามคดีคนหาย คนถูกลักพาตัว หรือคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 หรือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีความเหมาะสมในการรองรับการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนติดตามคนหาย/คนถูกลักพาตัวอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องมีการแก้ไขแต่อย่างใด

ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่ผู้เข้าร่วมประชุมตั้งข้อสังเกตและได้หยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการพิจารณาคือ กรณีที่พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 14 บทที่ 3 “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง และได้คืน” ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากพนักงานสอบสวนบางนายไม่ทราบว่าจะเรียงดังกล่าวยังมีการใช้อยู่หรือไม่ และบางนายไม่สนใจระเบียบดังกล่าว โดยในบางครั้งไม่ได้รับแจ้งความและ/หรือไม่ลงประจำวันรับแจ้งความไว้เป็นหลักฐานสร้างความเสียหายให้กับผู้เสียหายและสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นอย่างมาก แนวทางแก้ไขก็คือ การดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้พนักงานสอบสวนทั่วประเทศเกิดความตระหนักและใส่ใจในความรับผิดชอบต่อการรับแจ้งความคดีคนหาย พร้อมทั้งขอให้ผู้บังคับบัญชา คอยกำกับ ดูแล และตรวจสอบการทำงานของพนักงานสอบสวนในคดีเกี่ยวกับคนหายพลัดหลงโดยกำชับให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบ ๙ อย่างเคร่งครัด หากเกิดความเสียหายหรือบกพร่องจะต้องดำเนินการพิจารณาทัณฑ์ทางวินัย และบูรณาการในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมดังต่อไปนี้

1) พนักงานสอบสวนผู้รับแจ้งกรณีคนหายจะต้องทำสำนวนการสอบสวนคดีคนหายทุกราย พร้อมกับมีเลขรับคดีและลงประจำวันเกี่ยวกับคดีไว้เป็นหลักฐานด้วย และมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่และให้ความสำคัญต่อคดีเพราะเหตุว่าคนหายพลัดหลงนั้นถือเป็นความสูญเสียของผู้เสียหายอย่างรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ

2) หลังจากรับแจ้งแล้วให้พนักงานสอบสวนลงประจำวันการรับแจ้งและกรอกแบบฟอร์มรายงานดำเนินรูปพรรณคนหาย โดยให้ดำเนินการตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 14 บทที่ 3 “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง และได้คืน” อย่างเคร่งครัด

3) ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบรายงานการรับแจ้งคนหายพลัดหลงให้ฝ่ายสืบสวน ฝ่ายป้องกันปราบปราม ฝ่ายจราจร หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนติดตาม รับทราบเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อทำการสืบสวนติดตามคนหายต่อไป

4) หากปรากฏในภายหลังว่า การรับแจ้งคนหายดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับคดีอาญา ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการรับคดีในสารบบคดีอาญา ในหน่วยงานที่ตนเองปฏิบัติหน้าที่อยู่ พร้อมกับให้จำหน่ายคดีรับแจ้งคนหายพลัดหลงออกจากสารบบคนหายพลัดหลง ในการนี้ให้ลงประจำวันเกี่ยวกับคดีไว้เป็นหลักฐานด้วย

ผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขระเบียบ ๙ ตั้งแต่ข้อ 405 ถึง 412 โดยแก้ไขข้อความให้สอดคล้องกับความเป็นจริง และเป็นปัจจุบันมากที่สุด เพื่อให้พนักงานสอบสวนใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคล่องตัว และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ระเบียบที่ใช้อยู่ปัจจุบันเปรียบเทียบกับระเบียบที่มีการแก้ไขใหม่ ดังแสดงในตารางที่ 3.1

คณะผู้เชี่ยวชาญร่วมกันปรับปรุงแก้ไขข้อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับ
การสืบสวนติดตามคนถูกลักพาตัวหรือคนหายที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

ตารางที่ 3.1 การปรับปรุงแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการติดตามคนหายพลัดหลง

ข้อ	ระเบียบที่ใช้ปัจจุบัน	ระเบียบที่ขอแก้ไข
๔๐๕	เมื่อมีผู้มาแจ้งเกี่ยวกับคนพลัดหลง ให้ผู้มีหน้าที่รับแจ้งรับดำเนินการรับแจ้งลงรายงานประจำวัน หรือบันทึกข้อความไว้เป็นหลักฐาน แล้วจัดการออกข้อความลงในรายงานดำหรืรูปพรรณคนหายทันทีตามแบบ วท.๑๒/๑-๓๒๖ ทำระเบียบนี้ พร้อมกับให้ชักถามสาเหตุแห่งการหาย จากผู้แจ้งให้ได้ความละเอียดชัดเจน แล้วจัดการต่อไปนี้ ก. หน่วยงานที่มีหน้าที่รับแจ้งภายในเขตจังหวัดพระนคร-ธนบุรี ให้รับผิดชอบแจ้งเรื่องราวคนหายพลัดหลง ไปยังกองกำกับการกฤษฎีกาและศูนย์รวมข่าว และกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนเพื่อดำเนินการติดตามค้นหา แล้วให้ออกรายงานดำหรืรูปพรรณคนหายนี้ จำนวน ๒ ฉบับ เก็บรวมเรื่องเข้าเล่มไว้ ณ รับแจ้ง ๑ ฉบับ ส่งกองทะเบียนประวัติอาชญากร ๑ ฉบับ ข. หน่วยงานที่มีหน้าที่รับแจ้งในเขตจังหวัดอื่น ให้ออกรายงานนี้ ๔ ฉบับ เก็บรวมเรื่องไว้ ณ ที่แจ้ง ๑ ฉบับ ส่งวิทยาการจังหวัด ๑ ฉบับ กองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต ๑ ฉบับ และกองทะเบียนประวัติอาชญากร ๑ ฉบับ	กรุงเทพมหานคร ณ หน่วยรับแจ้ง ปรับให้สอดคล้องกับจังหวัด ณ หน่วยรับแจ้ง

ตารางที่ 3.1 การปรับปรุงแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการติดตามคนหายพลัดหลง (ต่อ)

ข้อ	ระเบียบที่ใช้อยู่ปัจจุบัน	ระเบียบที่ขอแก้ไข
๔๐๕	ค. การส่งรายงานดำเนินรูปพรรณคนหาย ให้จัดการส่งไปทันทีพร้อมตัวรูปถ่าย(ถ้ามี) ให้พนักงานสอบสวน หรือผู้รับแจ้งลงชื่อรับรองให้หลังรูปถ่าย และบันทึกว่า ถ่ายเมื่อ วัน เดือน ปีใดและให้แนะนำกับผู้แจ้งด้วยว่า ถ้าได้ตัวคนหายคืนมาแล้วให้รีบแจ้งคนที่สถานีตำรวจที่ใกล้เคียง เพื่อแจ้งกองทะเบียนประวัติอาชญากรรมทราบ และปฏิบัติตามระเบียบต่อไป	ค.เพิ่มวรรคสองดังนี้ ให้กองทะเบียนประวัติอาชญากรรมและส่วนราชการตาม ข. ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารนี้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 หมวด 3 ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยให้ผู้แจ้งหรือผู้ทำการแทนบุคคลนั้นมีสิทธิได้รับผลการดำเนินการและหน่วยงานตาม ข. ต้องตรวจสอบการดำเนินการพร้อมกันกับผู้แจ้งทราบเป็นระยะ ๆ ตามสมควร
๔๐๖	ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่า คนหายพลัดหลงนั้นถูกล่อลวงลักพาไป ให้รีบจัดทำรายงานออกติดตามตลอดจนดำเนินการใช้เครื่องมือสื่อสารติดต่อกับตำรวจท้องที่ ตำรวจทางหลวง ตำรวจรถไฟสกัดค้นตามด่านใกล้เคียงหรือจัดที่เป็นปลายทางยานพาหนะจะผ่านไปโดยด่วน ถ้าการสอบสวนรับแจ้ง นั้น มีเหตุอันควรสงสัยหรือเชื่อมันว่าจะเกี่ยวข้องกับการเมือง นอกจากดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้ทำการสอบสวนมูลกรณีโดยละเอียด และรายงานด่วนเป็นหนังสือถึงกรมตำรวจ ๒ ชุด เพื่อพิจารณาสั่งการให้ตำรวจสันติบาลดำเนินการสืบสวนสอบสวนติดตามเป็นพิเศษต่อไป	(เหตุผลในการปรับเพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตารางที่ 3.1 การปรับปรุงแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการติดตามคนหายพลัดหลง (ต่อ)

ข้อ	ระเบียบที่ใช้อยู่ปัจจุบัน	ระเบียบที่ขอแก้ไข
๔๐๖	ในการดำเนินการสอบสวนจะติดต่อผู้บังคับการตำรวจสันติบาลไปร่วมการสอบสวนหรือส่งตัวผู้แจ้งไปให้ผู้บังคับการตำรวจสันติบาลสอบสวนแล้วแต่กรณีและเฉพาะรายก็ได้ เมื่อสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้รายงานกรมตำรวจทราบอีกครั้งหนึ่ง	ผู้บัญชาการตำรวจสันติบาล ผู้บัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๔๐๗	ถ้าผู้แจ้งสงสัยว่าคนหายจะถูกทำร้ายถึงตาย หรือตายด้วยเหตุอื่น ๆ ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้แจ้งไปตรวจศพของคนที่ตายไม่ทราบชื่อ ที่กองทะเบียนประวัติอาชญากรรม กองกำกับการตำรวจวิเทศ หรือวิทยาการจังหวัด แล้วแต่กรณี	ตายไม่ว่าเหตุใด ๆ ก็ตาม จัดการให้ส่งตัวผู้แจ้ง เพิ่มข้อความ"โดยส่งตัวไปดู" เพิ่มข้อความ"หรือดูทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของทางราชการ"
๔๐๘	ให้ตำรวจใหญ่, สารวัตร ผู้บังคับกองหรือหัวหน้าสถานีส่งมอบหมายตำรวจในสถานีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบสืบสวนติดตามหาคนหายโดยให้ไปรู้จักกับบ้านผู้แจ้งหรือผู้ปกครองคนหายและหมั่นไปติดต่อเยี่ยมเยียนเป็นระยะๆทุก ๗ วัน, ๑๕ วัน, ๑ เดือน, ๒ เดือน, และ ๓ เดือน เมื่อครบกำหนด ๓ เดือนแล้ว หากยังไม่ทราบหรือได้ตัวคนหายคืนให้ สารวัตรใหญ่, สารวัตร ผู้บังคับกองหรือหัวหน้าสถานีตำรวจรายงานผลแห่งการติดต่อ เยี่ยมเยียน ตาม	เพิ่มข้อความ"ในกรุงเทพมหานครให้ผู้กำกับการหรือ" เพิ่มข้อความ ดำเนินการให้มีการประกาศโฆษณาภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบหรือใกล้เคียงตามสมควร และ ดำเนินการตรวจสอบกับกรมประชาสัมพันธ์ ประชาสงเคราะห์ จังหวัด ประชาสงเคราะห์อำเภอ แล้วแต่กรณีและให้ ผู้กำกับการ

ตารางที่ 3.1 การปรับปรุงแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการติดตามคนหายพลัดหลง (ต่อ)

ข้อ	ระเบียบที่ใช้ปัจจุบัน	ระเบียบที่ขอแก้ไข
๔๐๘	แบบ วท.๑๒/๑-๓๒๖ กายทะเบียนนี้เป็ยกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำหรับส่วนภูมิภาคนี้ ให้รายงานไปยังกองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต และวิทยาการจังหวัดอีกด้วย เมื่อกองทะเบียนประวัติอาชญากร กองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต และวิทยาการจังหวัด ได้รับรายงานด้านนิติบุคคลคนหายหรือได้ค้นแล้ว ให้ดำเนินการออกประกาศโฆษณา หรือแจ้งถอนประกาศโดยรีบด่วน และให้มีหน้าที่ติดต่อประสานงาน กับหน่วยงานที่รับแจ้งคนหาย เพื่อให้ทราบถึงผลการสืบสวนติดตามและเพื่อความแน่ชัดถึงสาเหตุแห่งการหายและได้ค้น <u>ตลอดจนผล</u>	ย่อหน้าใหม่แก่เป็น"ในต่างจังหวัดให้ดำเนินการเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร ให้ตัดคำว่า"อีก" ออก ให้ตัดข้อความนี้ออก
๔๐๙	ประกาศสืบหาคนหายทุกฉบับที่ได้มีการออกประกาศสืบหาตัวนั้นให้หัวหน้าหน่วยที่ได้รับประกาศแจ้งให้ตำรวจในปกครองทราบ แล้วปิดประกาศไว้ที่หน่วยงานหรือตุ๋ยมตลอดจนที่สาธารณะหรือที่ชุมนุมชน เช่นสถานีรับส่งผู้โดยสาร หรือเรือ เป็นต้น	ทำเรือโดยสาร

ตารางที่ 3.1 การปรับปรุงแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการติดตามคนหายพลัดหลง (ต่อ)

ข้อ	ระเบียบที่ใช้อยู่ปัจจุบัน	ระเบียบที่ขอแก้ไข
๔๑๐	เมื่อมีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือมีผู้นำคนพลัดหลงมาส่งยังหน่วยงานใดให้ลงรายงานประจำวันรับตัวไว้ แล้วจัดการตรวจสอบกับประกาศสืบหาคนหายว่า ตรงกับรายงานที่มีผู้ใดแจ้งหายบ้างหรือไม่ (๑) ถ้าปรากฏว่า ตรงกับรายงานที่รับแจ้งหายไว้ ให้จัดตำรวจนำตัวส่งไปยังหน่วยงานที่รับแจ้งหายนั้นเพื่อดำเนินการติดต่อกับผู้ปกครองหรือญาติให้มารับตัว โดยปฏิบัติดังต่อไปนี้ ก. ในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี ถ้าคนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตของสถานีตำรวจใดให้เป็นหน้าที่ของตำรวจสถานีนั้น นำคนหายพลัดหลงส่งคืนผู้ปกครอง หากคนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ในส่วนภูมิภาคให้นำส่งกองกำกับการการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน หากอายุเกิน ๑๗ ปีให้นำส่งกรมประชาสงเคราะห์ ข. ในส่วนภูมิภาค ถ้าคนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตจังหวัดนั้น ให้ตำรวจสถานีที่รับตัวเป็นผู้นำส่งผู้ปกครอง หรือตำรวจสถานีที่คนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่แล้วแต่กรณี หากมี	กรุงเทพมหานคร ศูนย์สวัสดิภาพเด็ก เยาวชน และสตรี กองบัญชาการตำรวจนครบาล ๑๘ ปี

ตารางที่ 3.1 การปรับปรุงแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการติดตามคนหายพลัดหลง (ต่อ)

ข้อ	ระเบียบที่ใช้ปัจจุบัน	ระเบียบที่ขอแก้ไข
๔๑๐	ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่น ให้คำสั่งยังสถานที่ตำรวจที่คนหายพลัดหลง มีภูมิลำเนาอยู่แล้วรายงานให้ผู้กำกับทราบ ก่อนนำส่งให้ตำรวจสถานที่ได้รับหรือพบคนหายพลัดหลงวิทยุหรือติดต่อกับสถานที่ตำรวจ ที่คนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ เพื่อติดต่อหรือแจ้งให้ผู้ปกครองไปรับตัวคนหายพลัดหลง หากผู้ปกครองไปรับไม่ได้หรือขัดข้อง ให้ตำรวจสถานที่คนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ วิทยุหรือแจ้งขัดข้องทราบ เพื่อให้ตำรวจสถานที่ได้รับ หรือพบตัวคนหายพลัดหลงนั้น จัดตำรวจนำส่งระหว่างการเดินทางติดต่อให้นำคนหายพลัดหลงไปฝากไว้ที่หน่วยงานของกรมประชาสงเคราะห์เป็นการชั่วคราว (๒) ถ้าปรากฏว่าไม่มีหน่วยงานได้รับแจ้งหาไว้ ก่อนดำเนินการใดๆ ให้นำตัวคนพลัดหลงไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร กองกำกับการตำรวจวิทยาการเขตหรือวิทยาการจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อถ่ายรูปและจดจำทำনিรูปพรรณนอกประกาศโฆษณาสืบหาผู้ปกครองหรือญาติ	ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนั้นๆ ให้อยู่ในความดูแลของ

ตารางที่ 3.1 การปรับปรุงแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการติดตามคนหายพลัดหลง (ต่อ)

ข้อ	ระเบียบที่ใช้ปัจจุบัน	ระเบียบที่ขอแก้ไข
๔๑๐	คนหายพลัดหลงที่ได้ดำเนินการตามกล่าว่าข้างต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว หากไม่สามารถนำส่งผู้ปกครองหรือญาติให้นำส่งประชาสงเคราะห์ ประชาสงเคราะห์จังหวัดหรือประชาสงเคราะห์อำเภอใกล้เคียงเพื่อให้ความอนุเคราะห์คุ้มครองต่อไป ระหว่างที่ดำเนินการดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนดูแลคนพลัดหลงไว้ที่สถานีตำรวจไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง ให้ตำรวจสถานีที่ได้รับ หรือพบตัวคนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ วิทยุหรือแจ้งข้อร้องขอทราบ เพื่อให้ตำรวจสถานีที่ได้รับ หรือพบตัวคนหายพลัดหลงนั้นจัดตำรวจนำส่งระหว่างการเดินทางติดต่อให้นำคนหายพลัดหลงไปที่หน่วยงานของกรมประชาสงเคราะห์เป็นการชั่วคราว ๒) ถ้าปรากฏว่าไม่มีหน่วยงานได้รับแจ้งหาไว้ ก่อนดำเนินการใดๆ ให้ นำตัวคนพลัดหลงไปยังกองทะเบียนประวัติ อาชญากรหรือกองกำกับการตำรวจวิทยุการเขตหรือวิทยุการจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อถ่ายรูปและจดจำคำหาญรูปพรรณออกประกาศโฆษณาสืบหาผู้ปกครองหรือญาติ	หน่วยงานใด ตัดคำว่า "ก่อนดำเนินการใดๆให้" ทั้ง เปลี่ยนเป็นคำว่า "ให้จัดตำรวจ"

ตารางที่ 3.1 การปรับปรุงแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการติดตามคนหายพลัดหลง (ต่อ)

ข้อ	ระเบียบที่ใช้อยู่ปัจจุบัน	ระเบียบที่ขอแก้ไข
๔๑๐	คนหายพลัดหลงที่ได้ดำเนินการตามกล่าวข้างต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว หากไม่สามารถนำส่งผู้ปกครองหรือญาติให้นำส่งประชาสงเคราะห์จังหวัดหรือประชาสงเคราะห์อำเภอที่ใกล้เคียงเพื่อให้ความอนุเคราะห์คุ้มครองต่อไป ระหว่างที่ดำเนินการดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนดูแลคนพลัดหลงไว้ที่สถานีตำรวจไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง	ในการนี้ที่ดำเนินการ(๑)และ(๒) แล้วแต่
๔๑๑	ในการนี้ที่ติดตามพบตัวคนหาย หรือมีผู้มาแจ้งว่า ได้พบตัวคนหายแล้วด้วยประการใดก็ตาม ให้พนักงานสอบสวนพยายามชักถามถึงสาเหตุที่หายไปอย่างแท้จริงตลอดจนการใช้ชีวิตระหว่างที่หายและให้การอบรมสั่งสอนมิให้หลบหนีไปอีก ถ้าหากไม่สามารถที่จะชักถามหรืออบรมสั่งสอนแก่ตัวผู้หายได้ก็แนะนำให้แก่ผู้แจ้ง หรือผู้ปกครองให้ดำเนินการอบรมสั่งสอนแทนแล้วจัดการกรอกข้อความลงในรายงานแจ้งผลการได้ตัวคืนตามแบบ วท.๑๒/๒ - ด.๓๒๖ และรีบส่งรายงานนี้ไปยังหน่วยงานตามที่ได้รับแจ้งรายงานคนหายให้ทราบภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่วันที่รับแจ้งหรือพบตัวเพื่อจัดการถอนประกาศต่อไป	ให้ตัดข้อความในการอบสีเหลี่ยมทิ้ง ใช้คำว่า “ดำเนิน” แทนที่ บันทึก

ตารางที่ 3.1 การปรับปรุงแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการติดตามคนหายพลัดหลง (ต่อ)

ข้อ	ระเบียบที่ใช้ปัจจุบัน	ระเบียบที่ขอแก้ไข
๔๑๒	ให้กองทะเบียนประวัติอาชญากรรม รวบรวมสถิติคนหายพลัดหลงและได้ค้นทั่วราชอาณาจักรตามลำดับกองบังคับการ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยแบ่งเป็นชาย, หญิง, เด็ก และผู้ใหญ่ เฉพาะเด็กและเยาวชนให้แยกตามลำดับอายุ พร้อมด้วยข้อมูลต่างๆ จากรายงาน เสนอกรมตำรวจทราบทุก ระยะ ๒ เดือน คือ สิ้นเดือนมิถุนายนและสิ้นเดือนธันวาคมของปี เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาป้องกันและปราบปราม ให้สำนักงานสถิติ กรมตำรวจ ร่วมดำเนินการตามวรรคต้น โดยอนุโลม ในโอกาสที่ผู้บังคับบัญชาไปตรวจราชการที่สถานีตำรวจ ได้ให้ เรียกตรวจรูปพรรณคนหายของ สถานีตำรวจนั้น เพื่อช่วยกำชับการติดตามสืบสวนหาตัวเด็กหรือเยาวชนที่ยังไม่ได้นั้น และให้บันทึกผลการ ตรวจไว้ในสมุดตรวจผู้ใหญ่ทุกครั้ง	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๔ มกราคม พฤษภาคม และกันยายน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ การนี้ให้ ตัดทิ้ง ตรวจสอบ แนะนำและเร่งรัด

ขั้นตอนที่ 3. การแต่งตั้งที่ปรึกษาโครงการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือเชิญ คุณถิระวัฒน์ ศรีวิฑูรย์ พนักงานคุมประพฤติเชี่ยวชาญพิเศษ สำนักงานคุมประพฤติ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการความรู้หรือ KM มาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับคณะผู้วิจัยและคณาจารย์ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ พร้อมทั้งฝึกการปฏิบัติการจัดการความรู้ และการเล่าเรื่อง (Storytelling) เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาพัฒนาในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ด้วย พร้อมกับเรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจที่มีประสบการณ์ในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับคดีคนหายมาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัยในครั้งนี้ด้วยได้แก่ พล.ต.ต.โกสินทร์ หินเขาว์ พล.ต.ต.จักรกฤษณ์ สิงห์ศิริรักษ์ และ พ.ต.ท.ชลิต เกตุศรีเมฆ

ขั้นตอนที่ 4 กิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเล่าเรื่อง (Storytelling)”

ครั้งที่ 1

คณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือในนามโรงเรียนนายร้อยตำรวจเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนและสอบสวนจากกรณีศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะผู้วิจัยแล้วว่าเป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) เพื่อเข้าร่วมประชุมโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครั้งที่ 1 โดยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสืบสวนติดตามคดีคนหายโดยคัดเลือกเฉพาะคดีที่คนหายถูกล่อลวงหรือถูกลักพา มาประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขั้นตอน วิธีการในการสืบสวนติดตามคนหายเฉพาะคดีคนหายที่ถูกล่อลวงหรือถูกลักพาตัว

กิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling) ครั้งที่ 1 ได้จัดขึ้นในวันอังคารที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2552 ระหว่างเวลา 09.00 – 13.00 น. ณ สโมสรหมู่บ้านลาดดาบชัย อีลิแกนซ์ จังหวัดสมุทรสาคร การเล่าเรื่อง (Storytelling) ครั้งนี้ ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะเล่าเรื่องจากประสบการณ์ในการทำงานด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทยที่เกิดขึ้นจริง ไม่มีการแต่งเสริมเติมแต่ง เล่าให้เห็นถึงตัวคน พฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความเชื่อ ความสัมพันธ์และเห็นภาพพจน์ของเรื่อง ซึ่งผู้เล่าต้องเล่าแบบข้อมูลดิบไม่ผ่านการตีความของผู้เล่า เป้าหมายสำคัญที่สุดของการเล่าเรื่อง คือให้ผู้มีความรู้จากการปฏิบัติ ปลดปล่อยความรู้ที่ซ่อนอยู่ในส่วนลึกของหัวใจ (ความเชื่อ), ในส่วนลึกของสมอง (ความคิด), และในส่วนลึกของร่างกาย (การปฏิบัติ) ออกมาเป็นคำพูด และหน้าตาท่าทาง (Non-verbal Communication) โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการเล่าเรื่องเกี่ยวกับกรณีศึกษาและพฤติการณ์การกระทำผิดของคนร้ายขั้นตอน เทคนิคและวิธีการ และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. นางธิระวัฒน์	ศรีวิฑูรย์	พนักงานคุมประพฤติเชี่ยวชาญพิเศษ
2. พ.ต.ท.หญิงดุษฎีพร	เหมือนแยม	พนักงานสอบสวน (สบ 2)
สน.บางขุนเทียน
3. รศ.พ.ต.อ.หญิง ดร. พัชรา	สินลอยมา	หัวหน้าโครงการฯ
4. พ.ต.ท.วรรัช	วิชชวณิชย์	นักวิจัยโครงการฯ
5. ผศ.พ.ต.ท.โสรัตน์	กลับลีลา	นักวิจัยโครงการฯ
6. พ.ต.ท.ดร.ชัชชนันท์	ลีระเต็มพงษ์	นักวิจัยโครงการฯ
7. พ.ต.ท.คมกริช	มันจิตต์	สว.สส.สน.ท่าข้าม
8. พ.ต.ท.ชลิต	เกตุศรีเมฆ	รอง ผกก.กตส.ศสส.ภ.7
9. พ.ต.ท.โชคชัย	งามวงศ์	รอง ผกก. 3 บก.ปดส.
10. พ.ต.ท.เกรียงศักดิ์	คงทับทิม	สว.สส.สภ.อัมพวา จังหวัด
สมุทรสงคราม
11. ด.ต.พงษ์ศักดิ์	ช่วงน้ำ	ผบ.หมู่ สืบสวน สน.ปทุมวัน
12. นายประสิทธิ์	ธนิกกุล	เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบศูนย์พิทักษ์สิทธิ
เด็ก เยาวชนและสตรี สน.บางขุนเทียน
13. นางสาวณัฐภัทร	สิริหิรัญญิการ์	ผู้ช่วยวิจัย
14. นางสาวเปมิกา	สนิทพจน์	ผู้ช่วยวิจัย

ในการดำเนินกิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเล่าเรื่อง (Storytelling)” ครั้งที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในบรรยากาศชื่นชมยินดี มีความสุขจากการได้นำเรื่องความสำเร็จซึ่งเป็นความรู้จากการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนติดตามคนหายมาเล่าให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เข้าร่วมกิจกรรมฟัง โดย รศ.พ.ต.อ. หญิง ดร. พัชรา สินลอยมา หัวหน้าโครงการฯ ได้ทำหน้าที่เป็นคุณอำนวย (Facilitator) ประจํากลุ่ม โดยมีบทบาทเป็นผู้อำนวยให้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีชีวิตชีวา คอยกระตุ้นให้คนฟัง ตั้งใจฟังด้วยความชื่นชมยินดี กระตุ้นคนเล่าให้เล่าได้ลึกซึ้งปล่อยความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ออกมาได้เต็มที่

บทบาทในการดำเนินงานของคุณอำนวย มีดังนี้

- 1) เริ่มต้นด้วยการสร้างบรรยากาศ ความคุ้นเคย โดยผลัดกันแนะนำตัวชวนคุยเรื่องทั่วไป ถามความเป็นอยู่เพื่อให้เกิดความอบอุ่น สบายใจ เป็นกันเอง และเกิดความไว้วางใจต่อกัน ใช้เวลาไม่เกิน 10 นาที โดยมี รศ.พ.ต.อ.หญิงดร.พัชรา สินลอยมา และคุณธิระวัฒน์ ศรีวิฑูรย์ ทำหน้าที่คุณอำนวย

2) คัดเลือก “คุณลิขิต” เพื่อทำหน้าที่บันทึกเรื่องเล่า ในที่นี้ มอบหมายให้ พ.ต.ท.วรวัช วิชชวานิชย์ พ.ต.ท.โสรัตน์ กลับลีลา และ นางสาวเปมิกา สนิทพจน์ เป็นคุณลิขิตหรือส่วน “หางปลา” (Knowledge Assets - KA) เป็นส่วนของคลังความรู้ และชุมชนความรู้ที่ได้จากการเก็บสะสม “เกร็ดความรู้” ที่ได้จากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “ตัวปลา” โดยการจดบันทึกด้วยวิธีต่างๆ ซึ่งเป็นการสกัดความรู้ที่ซ่อนเร้นให้เป็นความรู้ที่เด่นชัด นำไปถอดบทเรียนต่อไป

3) จัดที่นั่งสำหรับผู้เล่าให้มีแสงเพียงพอในการบันทึก Clip VDO โดยที่นั่งต้องใกล้ Flip Chart และ คุณอำนวย

4) เลือกให้คนที่พร้อมเป็นผู้เล่าก่อนโดยก่อนเล่าต้องแนะนำ ชื่อ สังกัด เบอร์โทรศัพท์ ชื่อเรื่องเล่า

5) ความยาวเรื่องเล่าไม่ควรเกิน 10 นาที การสอบถามต้องรอให้เพื่อนเล่าจบก่อน โดยมีเวลาซักถามและสรุปประเด็น 2 นาที รวม 12 นาที กรณีเป็นเรื่องที่มีประเด็นน่าสนใจ อาจใช้เวลาเกินได้บ้างตามสมควร

6) ระหว่างการเล่า คุณอำนวยอาจสรุปประเด็นเพื่อให้ทุกคนเห็นภาพตรงกันเป็นระยะ ๆ ในกรณีที่เห็นว่าถ้าไม่ช่วยสรุปอาจเกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน หรือเพื่อทำให้ความเข้าใจคมชัดขึ้น ลึกขึ้น

7) ช่วยสร้างบรรยากาศของความเป็นกันเอง เพื่อให้การเล่าเรื่องเป็นแบบสบายๆ อย่างเป็นธรรมชาติ ไม่เป็นทางการเกินไป และคอยช่วยกระตุ้นเสริมให้การเล่ามีชีวิตชีวา สนุกสนาน ไม่เครียด

8) เมื่อเล่าจบ เปิดโอกาสให้มีการซักถามด้วยความชื่นชม ไม่ถามแบบซักค่าน ใช้วิธีเปิดใจเพื่อให้ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายและต้องคอยป้องกันไม่ให้หลงเข้าสู่การอภิปรายโต้แย้ง

9) ใช้คำถามปลายเปิด เช่น อย่างไร ทำไม เพราะอะไร? มีแรงบันดาลใจอย่างไร? ได้แนวคิดมาอย่างไร? หรือคิดได้ไง? เพื่อกระตุ้นผู้เล่า ให้ตอบได้ลึกถึงเหตุปัจจัยเงื่อนไขของความสำเร็จ

10) กรณีมีผู้ถามไม่เกี่ยวกับประเด็นหลักของเรื่อง คุณอำนวยต้องตัดบทอย่างสุภาพและดึงกลับเข้ามาสู่ประเด็น

11) เมื่อจบการซักถาม ให้ทุกคนช่วยกันสรุปประเด็นสำคัญของเรื่องเล่าเช่น Key Success Factor วิธีการทำงาน

12) สอบถามว่ามีใครเป็นผู้ร่วมคิด และมีใครเป็นผู้รู้ในเรื่องที่นำมาเล่า เพื่อจดบันทึกไว้เป็นบุคคลอ้างอิง

13) ส่งเสริมผู้เข้าร่วมให้ใช้ศักยภาพและความรู้เต็มที่ โดยคอยช่วยกระตุ้นให้ทุกคนแสดงบทบาท แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างทั่วถึง โดยต้องพยายามให้ผู้เข้าร่วมมีบทบาทมากกว่าคุณอำนวย

14) เมื่อจบการซักถามและสรุปประเด็น ต้องนำทุกคนปรบมือให้เกียรติกับผู้เล่าเพื่อแสดงความชื่นชม

15) เมื่อคนหนึ่งเล่าเรื่องและจบประเด็นการถามตอบแล้ว คุณอำนวยอาจสร้างให้บรรยากาศการเล่าเรื่องเป็นไปอย่างต่อเนื่องโดยการให้คนที่มีความรู้เรื่องเดียวกันได้เล่าเป็นลำดับต่อไป

16) เมื่อทุกคนได้เล่าเรื่องจนครบแล้ว ให้แต่ละคนตอบคำถามในแบบฟอร์ม AAR และให้แต่ละคนได้พูด ซึ่งคุณอำนวยต้องช่วยสัมภาษณ์เพื่อให้แต่ละคนบรรยายความรู้สึกออกมาได้ดีขึ้น

ก่อนที่จะเริ่มเล่าเรื่องนั้น โครงการฯ ได้รับเกียรติจากคุณธีระวัฒน์ ศรีวิฑูรย์ พนักงานคุมประพฤติเชี่ยวชาญพิเศษ ที่ปรึกษาโครงการฯ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่อง (Storytelling) มาร่วมงานครั้งที่ 1 โดยร่วมเป็นคุณอำนวยเพื่อสร้างบรรยากาศให้ผู้เล่าเรื่องเกิดความผ่อนคลาย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจับคู่เพื่อแนะนำตนเองและเล่าเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับตนเอง
เพื่อสร้างบรรยากาศความคุ้นเคย

เมื่อทุกคนได้จับคู่เพื่อสร้างความคุ้นเคยกันแล้ว คุณธีระวัฒน์ฯ จึงได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling) โดยกล่าวว่า

“การจัดกิจกรรมเล่าเรื่องในครั้งนี้เป็นกระบวนการสื่อสารความรู้/ประสบการณ์เกี่ยวกับสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย ระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ผู้ปฏิบัติงานแบบ ไม่เป็นทางการ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เล่าความทรงจำในประสบการณ์การเรียนรู้และทำงานที่ภาคภูมิใจให้บุคคลอื่นฟัง เพื่อนำคุณค่าและประสบการณ์ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการทำงานของตน Storytelling จึงเป็นกระบวนการแบ่งปัน Best Practice ทั้งในระดับบุคคล และระดับหน่วยงานอย่างเปิดเผย โดยไม่สนใจว่าใครยิ่งใหญ่กว่าใคร ทุกคนเท่าเทียมกัน ขอให้ทุกคนถอดหมวก เพื่อเปิดใจเล่าเรื่อง และเปิดใจรับฟังเรื่องราวของคนอื่นๆ และนำเทคนิคที่ได้จากคนอื่น ๆ นั้นมาปรับใช้กับงานของตนเอง...”

รศ.พ.ต.อ.หญิง ดร.พัชราฯ ยังได้กล่าวต่อไปว่าการเล่าเรื่อง (Storytelling) ครั้งนี้ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เล่าเรื่อง จะเล่าจากประสบการณ์เกี่ยวกับสืบสวนติดตามคนหายในที่เกิดขึ้นจริง โดยกล่าวเสริมให้เห็นภาพชัดยิ่งขึ้นว่า

- 1) เรื่องที่เล่าจะต้องไม่มีลักษณะที่เป็นเรื่องไร้สาระหรือออกนอกกรอบเกินไป
- 2) เรื่องที่เล่าจะต้องไม่มีการปรู้งแต่งหรือเสริมจินตนาการ
- 3) เรื่องที่เล่าจะต้องเป็นประสบการณ์ที่มีอายุไม่นานเกินไป
- 4) เรื่องที่เล่าควรเป็น Best Practice เชิงบวกที่ภูมิใจและอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น
- 5) ผู้ฟังต้องตั้งใจฟังและตั้งคำถามที่แสดงถึงความสนใจและเห็นคุณค่าเรื่องที่เล่าแต่อย่าถามบ่อยเกินไปจนขัดจังหวะของการเล่า คำถามที่ดีจะช่วยให้เนื้อหาของเรื่องที่เล่ากระชับและตรงกับประสบการณ์ของผู้เล่าอย่างแท้จริง
- 6) บรรยายกาต้องมึลักษณะที่มึความเป็นกัลยาณมิตร

บุคคลแรกที่ดำเนินการเล่าเรื่องครั้งนี้ พ.ต.ท.ดร.ชชนันท์ ลีระเดิฃพงษ์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นคุณกิจ โดยได้เล่าประสบการณ์การติดตามสืบหาเด็กผู้หญิงที่ถูกบังคับให้ค้าประเวณีที่จังหวัดกระบี่ ต่อมา พ.ต.ท. ชลิต เกตุศรีเมฆ เล่าเรื่องเกี่ยวกับเด็กหายและถูกล่อลวงไปร่วมกระบวนการปล้นทรัพย์ และผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน หรือคุณกิจต่างเล่าเรื่องตามลำดับต่อไป คณะผู้วิจัยจึงได้สรุปการเล่าเรื่องที่เป็น Best Practice รายบุคคล ดังต่อไปนี้

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกลุ่มเพื่อเล่าเรื่องจากประสบการณ์จริงด้านการสืบสวนติดตามคนหาย

ตารางที่ 3.2 บันทึกสรุปการเล่าเรื่อง Storytelling รายบุคคล ครั้งที่ 1

ชื่อผู้เล่า ประเด็นเรื่องเล่า (โดยสรุป)	พ.ต.ท.ชลิติ เกตุศรีเมฆ	พ.ต.ท.โชดชัย งามวงศ์
	เด็กชายถูกล่อลวงไปร่วมกระบวนงานการปล้นทรัพย์ ผู้กระทำผิดเป็นลูกของผู้มีอิทธิพลในเขตพื้นที่บางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ล่อลวงเด็กชายเพื่อบังคับให้เข้าร่วม กระบวนงานการปล้นทรัพย์ ซึ่งทรัพย์ ลักทรัพย์ และทำร้าย ร่างกายบุคคลอื่น	เด็กหญิงจากประเทศลาว หายตัวออกจากบ้าน เพราะ ถูกล่อลวงมาค้าประเวณีที่ประเทศไทยเป็นเวลากว่า 2 ปี ผู้เล่าปฏิบัติภารกิจสืบสวนติดตามหาตัวเด็กหญิงชาว ลาวที่ถูกล่อลวงมาค้าประเวณีที่จังหวัดเพชรบุรี ประเทศไทย โดยมีรูปถ่ายเพียงใบเดียวที่ถ่ายไว้เมื่อ 2 ปีที่แล้ว
ความท้าทาย	ผู้เล่าและทีมงานยังไม่มีความมั่นใจ หรือความเข้าใจใน พนักงานสอบสวนยังไม่ได้รับเป็นคดี แต่อาศัยข้อมูลหมายใน ลักษณะได้เส้น แต่ไม่ออกนอกกรอบ ใช้เทคนิคการจับที่เป็น ความผิดซึ่งหน้า โดยแม่ของเด็กชี้ให้จับกุมผู้กระทำผิด ขณะที่ ผู้กระทำผิดนำตัวเด็กเดินทางไปด้วย	จากรูปถ่ายเพียง 1 ใบ เมื่อ 2 ปีที่แล้วกับเด็กหญิงที่พบ ในสถานบริการมีความแตกต่างกันมาก แต่ทีมงานและผู้ เล่ามีความเชี่ยวชาญ ในการปลอมตัวเพื่อลวงข้อมูลจาก ตัวเด็กจนทราบว่าป็นเด็กที่หายมาจริงๆ และดำเนินการ วางแผนเข้าจับกุมอย่างแยบยล
สิ่งที่ผู้เล่าภูมิใจ	ผู้เล่ามีความกล้าหาญ มีไหวพริบ และมีจิตสาธารณะในการที่จะ ช่วยเหลือเด็กให้หลุดพ้นจากการกักตัว โดยรับผิดชอบในใจดำเนิน กระทำการโดยทันที เพราะถ้าหากรอหมายจับจากศาล อาจทำ ให้ไม่ทันการณ์ เนื่องจากผู้กระทำผิดอาจพาเด็กหลบหนีไปได้ จึงใช้เทคนิคการจับซึ่งหน้า พร้อมทั้งเตรียมผู้ปกครองของเด็ก มาเป็นพยานด้วย	ผู้เล่าและทีมงานใช้วิธีการปลอมตัวเข้าไปเป็นผู้ซื้อ บริการ และพ่อค้าขายของ โดยแสดงบทบาทได้ แบบเนียนเพื่อหาข้อมูลจากคนในช่องและบริเวณใกล้เคียง และมีการวางแผนการจับกุมที่รวดเร็ว ทำให้ได้ตัวเด็ก กลับมาและผู้กระทำผิดไม่สามารถหลบหนีไปได้

ตารางที่ 3.2 บันทึกสรุปการเล่าเรื่อง Storytelling รายบุคคล ครั้งที่ 1 (ต่อ)

ชื่อผู้เล่า	พ.ต.ท.ชลิติ เกตุศรีเมฆ	พ.ต.ท.โชคชัย งามวงศ์
วิธีการสู่ความสำเร็จ / เทคนิค /กลยุทธ์	- ใช้เทคนิคด้านกฎหมายในลักษณะได้เส้น เพื่อเข้าจับกุมผู้กระทำผิด - นำพ่อแม่และเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่เข้าร่วมจับกุม	- การใช้สายลับเข้าล่อซื้อและล้วงข้อมูล - ขั้นตอนของการวางแผนที่แนบเนียน และแยบยล - ความรอบคอบในการวางแผน และความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน
เครื่องมือ	สื่อโทรทัศน์ที่เสนอข่าวเรื่องเด็กหาย ทำให้มีชาวบ้านโทรศัพท์มาแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าพบตัวเด็กแล้ว	รูปถ่ายผู้หาย เบาะแสการสืบค้นหาแหล่งค้าประเวณีในจังหวัดเพชรบุรี
สภาพแวดล้อม/ด้านความร่วมมือ	สถานที่จับกุมคนร้ายเป็นที่สาธารณะ มีประชาชนหนาแน่น ทำให้คนร้ายไม่หันตำรวจที่แฝงตัวอยู่กับประชาชนทั่วไป และเมื่อคนร้ายรู้ว่าถูกจับกุม ก็ไม่สามารถหลบหนีได้ทัน	ได้รับความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทรัพยากรมนุษย์ในการจับกุมผู้กระทำผิด
บุคลิกลักษณะผู้เล่า	- มีความกระตือรือร้นในการเล่าเรื่อง และถ่ายทอดประสบการณ์ได้อย่างเห็นภาพชัดเจน - มีจิตสาธารณะในการที่จะช่วยเหลือเด็ก - มีความเป็นผู้นำ และกล้าแสดงออกอย่างชัดเจนว่าต้องการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคน มีความรับผิดชอบในคดีคนหาย	- มีความสุขุม รอบคอบ และใจเย็น เล่าเหตุการณ์ได้อย่างชัดเจนและลำดับเรื่องได้อย่างน่าติดตาม - มีความสนใจที่จะรับฟังเรื่องราวจากผู้อื่น และเสนอแนวคิดที่มีประโยชน์อย่างมากในการติดตามสืบสวนหาตัวคนหาย

ตารางที่ 3.2 บันทึกสรุปการเล่าเรื่อง Storytelling รายบุคคล ครั้งที่ 1 (ต่อ)

ชื่อผู้เล่า	พ.ต.ท.คมกริช มั่นจิตต์	นายประสิทธิ์ ธนิกกุล
ประเด็นเรื่องเล่า (โดยสรุป)	ผู้เล่าเรื่องได้เล่า 3 เรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องการหายตัวที่มีลักษณะแตกต่างกัน เรื่องที่ 1 และ 2 จะเป็นกรณีหายตัวไปเพราะถูกล่อลวงและบังคับเพื่อมีเพศสัมพันธ์กับเด็ก เรื่องที่ 3 จะเป็นการหายตัวไปเพราะสมัครใจ	ผู้เล่าได้เล่า 2 เรื่อง เรื่องแรกคดีล่อลวง คดีที่ 2 คดีล่อลวงไปเพื่อนำตัวไปประมูล ซึ่งคดีทั้งสองเรื่องเด็กผู้หญิงจะถูกล่อลวงไปโดยคดีแรกเด็ก ไปด้วยความสมัครใจ กลับมาและตั้งครุฑ และผู้ขายบิดความรับผิดชอบ คดีที่สองเด็กถูกหลอกไปและถูกรุมโทรม ตำรวจนำตัวกลับบ้านด้วยร่างกายและจิตใจที่บอบช้ำมาก
ความท้าทาย	กรณีที่ 1 และ 2 เด็กจำสถานที่ไม่ได้ และผู้กระทำผิดมีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่งทำให้ตามจับกุมตัวคนร้ายไม่ได้ กรณีที่ 3 ผู้หาย เป็นลูกคนมีฐานะ ตกเป็นเหยื่อจากการมีส่วนร่วม และแม่ของผู้เสียหายไม่ตั้งใจที่จะดำเนินคดีเนื่องจากเกิดความอับอาย กลัวเสียชื่อเสียง	เรื่องที่ 1 ผู้ปกครองของเด็กมาแจ้งความคนหายแต่เมื่อเด็กกลับมาไม่มาแจ้งว่าพบแล้ว จนกระทั่งเด็กท้องจึงมาขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด เรื่องที่ 2 นอกจากจะต้องติดตามจับกุมผู้กระทำผิดแล้ว เจ้าหน้าที่ยังต้องคอยฟื้นฟู บำบัดจิตใจให้เด็กหญิงคนดังกล่าวด้วย
สิ่งที่ผู้เล่าภูมิใจ	ผู้เล่ามีจิตสาธารณะในการที่จะช่วยเหลือเด็ก เพราะรู้สึกเห็นใจพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก และรู้สึกสงสารเด็กมาก การช่วยเหลือเด็กให้หลุดพ้นออกมาได้ ทำให้ผู้เล่ารู้สึกดีใจและภูมิใจมาก	สถานีตำรวจบางขุนเทียน จะมีสมุดบันทึกประจำวันไว้ 1 เล่มเพื่อลงรายละเอียดเกี่ยวกับคนหายโดยเฉพาะ ทำให้การดำเนินสืบสวนติดตามหาคนหาย และคดีต่างๆ มีข้อมูลที่ครบถ้วนง่ายต่อการจับกุมและสืบค้น

ตารางที่ 3.2 บันทึกสรุปการเล่าเรื่อง Storytelling รายบุคคล ครั้งที่ 1 (ต่อ)

ชื่อผู้เล่า	พ.ต.ท.คมกริช มั่นจิตต์	นายประสิทธิ์ รัตนกุล
วิธีการสู่ความเข้าใจ / เทคนิค /กลยุทธ์	ได้ความร่วมมือของหน่วยงานภาคเอกชน คือ ห้างสรรพสินค้า บิ๊กซี (Big C) ให้ความร่วมมือในการเปิดกล่องวงจรปิดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้ปกครองดูเพื่อติดตามหาผู้กระทำความผิด	สถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียนมีศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กสตรีและเยาวชน มีทีมงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ วางแผน และจับกุมผู้กระทำความผิด
เครื่องมือ	กล่องวงจรปิดของห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี (Big C) ความร่วมมือจากพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กที่หาย	สมุดบันทึกเรื่องคนหายที่เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับคนหายไว้ทุกประเด็น ตั้งแต่เรื่องส่วนตัวเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปจนถึงประเด็นใหญ่ ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์การสืบหาคนหายในกรณีต่อไป
สภาพแวดล้อม/ด้านความร่วมมือ	ทีมผู้ปฏิบัติงานมีเทคนิคและวิธีการสืบสวนและติดตามคนหาย ประชาสัมพันธ์เสนอข่าวทางโทรทัศน์และอินเทอร์เนตอย่างต่อเนื่องทำให้ผู้กระทำความผิดปล่อยตัวเด็ก	มีศูนย์ปฏิบัติงานที่ทำหน้าที่เฉพาะการรับแจ้งเด็กหาย และทีมงานมีความพร้อมในการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา
บุคลิกลักษณะผู้เล่า	ใจเย็น เล่าเรื่องได้อย่างน่าติดตามและระทึกใจ เนื้อหาของเรื่องมีความเข้มข้นและแตกต่างกันทำให้ผู้ฟังได้อารมณ์ในการฟังหลายเรื่อง	ผู้เล่าไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นประชาชนที่เข้าร่วมทำงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำงานด้วยจิตสาธารณะ มีความสุขุม รอบคอบ และใจเย็น เล่าเรื่องและลำดับเหตุการณ์ได้อย่างน่าติดตาม

กิจกรรม AAR (Action After Review)

หลังจากสิ้นสุดการเล่าเรื่องแล้ว คณะนักวิจัยที่ทำหน้าที่เป็นคุณเอื้อ คุณอำนวย คุณลิขิตได้ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นคุณกิจ ทำกิจกรรม AAR ต่อทันที เพื่อให้คุณกิจหรือผู้เข้าร่วมเล่าเรื่องเขียนถึงความคาดหวังว่าก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมคาดหวังอะไรบ้าง และเมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมแล้วได้อะไรบ้าง และจะนำไปประยุกต์ใช้กับงานในหน่วยงานอย่างไรบ้าง ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้กล่าวถึงความคาดหวังพร้อมทั้งเสนอแนะว่า

พ.ต.ท.เกรียงศักดิ์ คงทับทิม สว.สส.สภ.อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

“ผมคาดหวังไว้ 2 ข้อ ข้อแรกคาดหวังว่าเรื่องที่เล่าในวันนี้ทุกคนจะนำเทคนิคไปปรับปรุงงานที่รับผิดชอบให้ทำงานเป็นเอกภาพ และได้ผลเป็นรูปธรรม ข้อ 2 คือคาดหวังว่าน่าจะมีแหล่งในการรวบรวมข้อมูลด้านคนหาย โดยเฉพาะคนไทยไม่ค่อยจะเก็บข้อมูลในอดีต ผมคาดหวังว่าจะมีการดำเนินงานตรงจุดนี้ครับ”

นายประสิทธิ์ ธนิกกุล เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบศูนย์พิทักษ์เด็กและสตรีสถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียน

“การเข้าร่วมกิจกรรมในวันนี้ ผมได้รู้ถึงการประสานงานในการติดตามเด็ก แล้วที่มาในวันนี้ จากการฟังเรื่องเล่าของคนอื่น ทำให้ได้ความรู้เพิ่มขึ้นอีกหลายเรื่อง ได้วิธีการในการสืบสวนติดตามหาคนหายมากขึ้น ซึ่งมันก็ดีกว่ามานั่งคิดเอง บางทีเราก็มีสื่อมวลชนมาติดตามเด็กได้ อย่างเช่น การได้รับความร่วมมือจากห้างบิ๊กซีที่เราไปขอดูกำลังวงจรปิดเพื่อหาตัวผู้ร้าย ส่วนข้อเสนอแนะคือ ขอให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านนี้โดยเฉพาะเลย การทำงานต้องทำงานแบบด้านเดียวดีกว่า ไม่ใช่แบบในปัจจุบันการที่เจ้าหน้าที่ต้องรับงานหลายด้าน ทำให้ผลงานออกมาไม่ดี การทำงานเป็นเส้นตรงจะได้งานดีกว่า”

พ.ต.ท.ชลิต เกตุศรีเมฆ รอง ผกก.กตส.ตส.ภ.7

“ผมคาดหวังไว้อย่างสูงว่าตำรวจต้องทำเป็นคดีไว้เลย จึงขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทำเป็นรูปหรือสำนวนไว้เลยว่าในแต่ละสถานีตำรวจมีเรื่องคนหายไหม ถ้ามีก็ให้ลงบันทึกไว้ แต่ถ้าพนักงานสอบสวนไม่ทำไว้จะต้องมีบทลงโทษด้วย นี่คือสิ่งที่ผมหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากพนักงานสอบสวน ทางกองบังคับการตำรวจประจำภาคก็ต้องมีส่วนรับผิดชอบเรื่องนี้ด้วย พร้อมทั้ง ปตส. ก็ต้องคอยประสานงานกับร้อยเวร ในแต่ละภาค ว่ามีกี่โรงพัก กี่คดี คดีไหนควรนำตาม ไม่นำตาม ก็ต้องไปสืบสวนที่โรงพักนั้น”

พ.ต.ท.โชคชัย งามวงศ์ รอง ผกก. 3 บก.ปตส.

“ผมก็รู้สึกดีใจมากที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจมีการวิจัยเรื่องคนหายพลัดหลง โดยการรวบรวมเอกสารในด้านนี้โดยเฉพาะ เพราะเอกสารเหล่านี้จะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานต่อไป ผมอยากจะทำให้โครงการนี้ขยายผลไปยังส่วนของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานของตำรวจ เพื่อถ่วงถ่วงความรู้เหล่านี้ออกมาเป็นเอกสารให้ได้ และทำให้ทีมทำงานสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง เข้มแข็ง เอาวิชาการของตำรวจมาทำให้ประโยชน์ได้โดยตรงและเป็นรูปธรรมมากขึ้น จากสิ่งที่พูดกันเนี่ยสามารถจับต้องได้ อย่างที่ทุกท่านพูด คือ แนวทางการทำงานของแต่ละคน เทคนิค แนวทางการสืบสวน ช่องทางการประสานงาน มีความแตกต่างและหลากหลายมาก และเป็นประโยชน์ต่อคนที่ยังไม่รู้ด้วย ตัวผมจากที่ไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่า สน.บางขุนเทียนมีศูนย์ได้กษ ตอนนั้นก็ทราบว่ามีศูนย์ที่ทำงานอย่างใกล้ชิดกันก็รู้สึกดีใจมากเลยครับ”

ขั้นตอนที่ 5. กิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเล่าเรื่อง (Storytelling)” ครั้งที่ 2

คณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือในนามโรงเรียนนายร้อยตำรวจเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจจากสำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ และแพทย์นิติเวช เข้าร่วมการประชุมครั้งที่ 2 เพื่อเก็บเรื่องเล่าของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติงานมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานซึ่งกันและกัน โดยใช้ Storytelling เรื่องเล่าแห่งความสำเร็จเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขั้นตอนและวิธีการสืบสวนติดตามคนหายที่สงสัยว่าจะถูกฆาตกรรม คนหายจากอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติ หรือหายโดยไม่ทราบสาเหตุ ในวันศุกร์ที่ 30 มกราคม 2552 ณ ห้องประชุม 3 ชั้น 2 อาคาร 1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระหว่างเวลา 13.00 – 16.00 น.

กิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเล่าเรื่อง (Storytelling)” ครั้งที่ 2

กิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเล่าเรื่อง (Storytelling)” ครั้งที่ 2 ได้จัดขึ้นในวันศุกร์ที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2552 ระหว่างเวลา 09.00 – 13.00 น. ณ ห้องประชุม 3 ชั้น 2 อาคาร 1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ เรื่องที่เล่าในการประชุม ครั้งนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ

- 1) กรณีศึกษาการสืบสวนติดตามคนหายที่สงสัยว่าจะถูกฆาตกรรม คนหายจากอุบัติเหตุ คนหายจากภัยธรรมชาติ หรือหายโดยไม่ทราบสาเหตุ
- 2) พฤติการณ์การกระทำผิดของคนร้าย
- 3) ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติงาน และนโยบายในการบริหารจัดการเกี่ยวกับคดี
- 4) ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน
- 5) ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย

1. คุณธีระวัฒน์	ศรีวิฑูรย์	ที่ปรึกษาโครงการฯ
2. รศ.พ.ด.อ.หญิง ดร. พัชรา	สินลอยมา	หัวหน้าโครงการฯ
3. ผศ.พ.ด.ท.โสรัตน์	กลับวิลลา	นักวิจัยโครงการฯ
4. พ.ด.ท.วรรัช	วิษณุวานิชย์	นักวิจัยโครงการฯ
5. พ.ด.ท.ดร.ชัชชนันท์	ลิระเต็มพงษ์	นักวิจัยโครงการฯ
6. พ.ด.อ.ชัชชัย	เมฆประเสริฐสุข	รอง ผบก.พฐ.
7. พ.ด.อ.นิธิ	บัณฑิตวงศ์	ผกก.กพส.สนว.ตร.
8. พ.ด.ท.ชลิต	เกตุศรีเมฆ	รอง ผกก.กตส.ศสส.ภ.7
9. พ.ด.ท.โกมล	ยิ้มเป็นโย	หัวหน้าส่วนปฏิบัติการพิเศษ ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติส่วนหน้า จ. ยะลา
10. พ.ด.ท.ธีรเดช	ธรรมสุธีร์	รอง ผกก.ช่วยราชการ บก.ป.
11. พ.ด.ท.วิชัย	สนสกุล	สว.สส.สน.บางยี่เรือ
12. พ.ด.ต.ทวีโชค	นนทรา	สารวัตรกลุ่มงานยุทธวิธี ตำรวจ
13. พ.ด.ต.หญิงศิริประภา	รัตติญญ	นвт.(สบ 2) พฐ.สนว.
14. พ.ด.ท.ยรรยง	สุวรรณสะอาด	พงส. (สบ 3) สน.ท่าเรือ
15. พ.ด.ท.จิรุต	โสทธิพันธุ์	รอง ผกก.กพส.สนว.ตร.
16. ร.ต.อ.ดร.สิทธิพัฒน์	เฉลิมยศ	รองสารวัตรธุรการ สน.บางรัก
17. จ.ส.ต.พนม	เนตรภู	ผบ.หมู่ สส.น.8
18. อาจารย์เปมิกา	สนิทพจน์	ผู้ช่วยวิจัย
19. นางสาวณัฐภักร	สิริหิรัญญิการ์	ผู้ช่วยวิจัย

ในการดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเล่าเรื่อง (Storytelling) ครั้งที่ 2 นี้พบว่า มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเล่าเรื่องจำนวนมาก และเนื้อหาในการเล่ามีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจจากกองพิสูจน์หลักฐาน และหัวหน้าส่วนปฏิบัติการพิเศษ ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้าที่เดินทางจากจังหวัดยะลา เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการติดตามคนหาย

โดยเฉพาะ ทำให้คณะผู้วิจัยสามารถสกัดความรู้ที่ได้ในครั้งนี้ได้จำนวนหลายเรื่อง และยังได้ทราบเทคนิค วิธีการสืบสวนติดตามคนหายเพิ่มขึ้นอีกหลายประเด็น

คุณธีระวัฒน์ ศรีวิฑูรย์ ที่ปรึกษาโครงการฯ และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความรู้ ได้เดินทางเข้าร่วมเป็นผู้ให้คำแนะนำในการเล่าเรื่องแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อลำดับกิจกรรมและรับฟังเรื่องจากผู้เข้าร่วมเล่าเรื่อง เมื่อทุกคนได้เล่าเรื่องการสืบสวนจากประสบการณ์ที่พบแล้ว จึงได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดศูนย์การแจ้งคนหาย เพื่อให้เป็นเจ้าภาพและเป็นศูนย์กลางของข้อมูลคนหายในประเทศไทย โดย พ.ต.ท.ธีรเดช ธรรมสุธีร์ ได้กล่าวเปิดประเด็นดังกล่าวว่า

พ.ต.ท.ธีรเดช ธรรมสุธีร์ :

“ผมขอเพิ่มเติมในมุมสืบสวนนิดหนึ่ง ถ้าคดีคนหายแล้วไม่เป็นข่าวดัง จะไม่ค่อยมีคนอยากทำ แต่ถ้าเกิดดังขึ้นมา สื่อมวลชนและประชาชนให้ความสนใจ ก็จะมีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาเพื่ออยากจะมาช่วยหรืออะไรหลายอย่าง แต่การทำงานกลับไม่มีการประสานงานกัน ไม่เชื่อมโยงกัน บางครั้งต่างคนต่างทำ จะเห็นได้ว่าในเรื่องที่เราคุยกัน ยังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ถ้ามีคนหายสักคนหนึ่งผู้แจ้งก็ต้องเดินแจ้งทุกหน่วยงาน เพราะความที่ยังไม่มีใครเป็นเจ้าภาพรับผิดชอบโดยตรง แต่ถ้าเราตั้งศูนย์คนหายขึ้นมาโดยตรงละ ศูนย์จะทำงานเองหรือแจกให้ท้องที่ทำ ถ้าแจก ก็ไม่เวิร์คก็เป็นการทำงานที่เหมือนเดิมเพียงแต่มีศูนย์ขึ้นมาเท่านั้น ในต่างประเทศจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง อย่างเช่น คดีลักพาตัว หรือ เคสซีเอ็มเสร์ว่า การหนีออกจากบ้าน แล้วจะมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยเฉพาะ ถ้าผู้นำประเทศให้ความสนใจ หน่วยงานต่างๆ ก็จะพากันสนใจทำไปด้วย พอเราไปสัมผัสกับคดีจริง ๆ ถึงได้รู้ว่าคดีคนหายไม่ค่อยจะได้รับความสนใจจากหน่วยงานภาครัฐเท่าที่ควร”

รศ.พ.ต.อ.หญิง ดร. พัชรา สินลอยมา ได้กล่าวเสริมความคิดเห็นของ พ.ต.ท. ธีรเดช ธรรมสุธีร์ ว่าน่าเห็นใจญาติผู้หายหรือผู้มาแจ้งความคนหาย เพราะกรณีหายโดยไม่ทราบสาเหตุบางครั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองต้องเดินทางไปแจ้งความหายหลาย ๆ ที่ เพราะหน่วยงานภาครัฐแต่ละแห่งไม่มีการเชื่อมโยงหรือประสานข้อมูลกัน นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนอื่นๆ ยังได้ช่วยเสริมในประเด็นการจัดตั้งศูนย์การสืบสวนติดตามคนหาย ดังนี้

พ.ต.ท.จิรดุล โสติพิพันธุ์ :

“ผมขอสนับสนุนในเรื่องเกี่ยวกับการเปิดศูนย์ ทำอย่างไรถึงจะทำให้กระบวนการนี้สมบูรณ์และต่อเนื่อง และจะต้องให้สอดคล้องกับนานาชาติ

ด้วย เพราะการตั้งศูนย์ไม่ใช่เรื่องเล็กๆ จะต้องเก็บรายละเอียดและรวบรวมข้อมูลมากเหมือนกัน ที่สำคัญใครจะทำละ”

พ.ต.อ.นิธิ บัณฑุงศ์ :

“ผมเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับ พ.ต.ท.ธีรเดช เกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์คนหาย เพราะว่าถ้าหากเกิดเหตุการณ์ที่มีคนหายจำนวนมาก อย่างเหตุการณ์สึนามิ จะมีคนสวมรอยตายด้วย มีญาติมาแจ้งตายในสึนามิ แต่ตัวจริงยังทำนาอยู่ที่เพชรบูรณ์ แล้วยังมีเรื่องการปลอมบัตรประชาชน สวมบัตรประชาชน สวมบัตรคนต่างด้าว สวมบัตรแรงงาน สืบไปสืบมาพบว่ายังมีชีวิตอยู่ แต่มาแจ้งหายเพราะต้องการหนีคดีหรือหนีอะไรสักอย่าง มีอยู่รายหนึ่งเป็นชายชาวยุโรป มีเมียเป็นคนไทย มาแจ้งว่าเมียเก่าตายแล้วในเหตุการณ์สึนามิ เพราะอยากแต่งงานใหม่ที่เยอรมัน เรื่องการค้ามนุษย์น่าสนใจมาก ผมทำงานเรื่องการค้ามนุษย์ด้วย ผมเคยไปเยี่ยมกงสุลกระทรวงต่างประเทศที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ในห้องเขาจะมีถุงเล็ก ๆ เป็นผ้าสีขาววางอยู่ขอบห้องประมาณ 60-70 ถุง เป็นถุงกระดูกของผู้หญิงไทยที่ไปค้ากามในญี่ปุ่น ถูกทรมาณและตายในญี่ปุ่น กลับมาแต่กระดูก ผมคิดว่าเราต้องทำให้เขากลับบ้านให้ได้ การค้ามนุษย์ที่มีคนไทยหายไปเยอรมัน ญี่ปุ่นจะเยอะมาก ผมขอกลับเข้าสู่เหตุการณ์ สึนามิต่อ เด็กที่รอดจากเหตุการณ์สึนามิไม่มีญาติหลงเหลืออยู่จะถูกขายไปที่มาเลเซีย อายุประมาณ 1 ขวบราคาก็ตกประมาณรายละ 30,000 บาท เพราะในมาเลเซียจะต้องมีการยกมรดกให้กับครอบครัวที่มีลูก ครอบครัวที่ไม่มีลูกก็จะไม่ได้รับมรดก ดังนั้นเด็กเหล่านี้จึงเป็นที่ต้องการมาก เพราะฉะนั้นถ้าเรามีศูนย์คนหาย จะมีกระบวนการทำงานโยงโยข้ามโลกแล้ว ผมถึงบอกไงว่าถ้าเราทำตรงนี้ได้จะยิ่งใหญ่”

กิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเล่าเรื่อง (Storytelling)” ครั้งที่ 2 / 2552

วันศุกร์ที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2552 ห้องประชุม 3 ชั้น 2 อาคาร 1

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรุงเทพฯ

พ.ต.อ.นิธิ บัณฑุงศ์ ได้กล่าวถึงผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการจัดตั้งศูนย์คนหายว่า

“ถ้าเราทำตรงนี้ได้ประชาชนจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ ทุกวันนี้เราก็ทำกัน แต่มีแรงแผ่วๆ หน่วยงานนั้นตรงนั้นแต่นิด หน่วยงานนี้แต่น้อย มันเป็นการทำงานที่ไม่ครอบคลุมกัน แล้วที่สำคัญหน่วยงานของภาครัฐไม่มีการเก็บสถิติคนหายไว้อย่างชัดเจนไม่เหมือนกับข้อมูลของมูลนิธิกระจกเงาที่มีข้อมูลครบถ้วน และบางครั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องขอข้อมูลบางส่วนหรือส่วนใหญ่จากมูลนิธิกระจกเงาด้วย จะเห็นได้ว่าประชาชนหลายคนที่ขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิกระจกเงา ซึ่งทางมูลนิธิสามารถนำเรื่องนี้เสนอสื่อมวลชนหรือประชาสัมพันธ์คนหายออกทางทีวีได้ แต่ตำรวจทำไม่ได้ การเสนอข่าวคนหายต่อสื่อ จะทำให้ประชาชนได้เป็นเครือข่ายในการช่วยกันสืบหา แม้ว่าตอนนี้ตำรวจกำลังทำอยู่และกำลังจะประกาศเป็นนโยบาย แต่ก็คงคิดว่าอีกนานกว่าจะเข้ารูปเข้ารอย ”

ผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกันเสนอความคิดเห็นเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีเรื่องคนหาย ดังนี้

พ.ต.ท.ชลิต เกตุศรีเมฆม กล่าวว่า

“ถ้าพนักงานสอบสวนถูกย้ายไปทำงานที่อื่น ก็ควรจะลงบันทึกไว้ให้พนักงานสอบสวนคนอื่นๆ ทำต่อไป อย่างที่ พ.ต.ท.ธีรเดชฯ กล่าวว่าได้ทำไว้แล้ว และเมื่อกลับมาดูสมุดอีกครั้ง สมุดก็ยังคงวางอยู่ที่เดิมไม่มีการนำมาใช้ในการประกอบการสืบสวนติดตามคนหาย เพราะการติดตามสืบสวนคนหายต้องใช้งบประมาณในการติดตามคดีนี้ประมาณ 5 - 8 หมื่นบาท ที่สำคัญเป็นเงินส่วนตัวด้วย บางคดีเรารู้จุดจบของคดีนี้ว่าผลสรุปสุดท้ายไม่ได้คิดจะดำเนินคดีคนร้าย แต่อยากได้ตัวเด็กคืน...แล้วอีกอย่างหน่วยงานภาคเอกชนอย่างเช่น ธนาคารจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ บอกว่าเป็นเอกสารลับของลูกค้าไม่สามารถให้คนอื่นดูได้ หรือบางครั้งให้มาก็จะบีมว่าไม่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินการบนชั้นศาลได้ ซึ่งจริงๆ แล้วเอกสารเหล่านี้สามารถสามารถนำมาประกอบการพิจารณาเป็นพยานหลักฐานในคดีได้ ”

พ.ต.ท.ธีรเดช ธรรมสุธีร์ กล่าวตอบว่า

“การขอข้อมูลจากธนาคาร หรือการเช็คสายโทรศัพท์ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมาย ป.วิอาญา 131-132 ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อให้ธนาคารต้องทำตาม ถ้าธนาคารไม่ทำตามเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถนำกฎหมายมาอ้างและเชิญตัวมาสอบปากคำได้”

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling) ครั้งที่ 2/2552
วันที่ 30 มกราคม 2552 ณ ห้องประชุม 3 ชั้น 2 อาคาร 1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

จากการเข้าร่วมกิจกรรมเล่าเรื่องและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย ครั้งที่ 2 นี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการสกัดความรู้ที่ได้จากการเล่าเรื่องเพื่อนำเสนอเป็นตารางบันทึกสรุปการเล่าเรื่อง Storytelling รายบุคคล พอเป็นตัวอย่างได้ ดัง

ตารางที่ 3.3 บันทึกสรุปการเล่าเรื่อง Storytelling รายบุคคล ครั้งที่ 2

ชื่อผู้เล่า	พ.ต.อ. นิธิ บัณฑิตวงศ์	พ.ต.ต. วีโรจ นนทรา
ประเด็นเรื่องเล่า (โดยสรุป)	เล่า 2 เรื่อง เรื่องแรกเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกับตนเอง คือ คุณพ่อหายออกไปจากบ้าน เรื่องที่ 2 เรื่องการตรวจพิสูจน์สุพรรณภูมิบุคคลสูญหายในเหตุการณ์ซานติกาัมและเหตุการณ์สันามิ	พ.ต.ต. วีโรจ นนทรา หญิงสาวคนหนึ่งมาแจ้งความว่าเพื่อนที่เดินทางมาด้วยกันหายตัวไป และยังไม่มีกลับมา จนกระทั่งวันต่อมา พบคนหายถูกข่มขืนและได้รับบาดเจ็บสาหัส จึงนำส่งโรงพยาบาล และได้เสียชีวิตที่โรงพยาบาลในที่สุด
ความท้าทาย	1. เรื่องแรก มีความท้าทายกับความรู้สึกของผู้เป็นลูกที่บิดาหายไป ว่าผู้เล่ามีสติในการติดตามหาบิดาหรือไม่ และเข้าใจความรู้สึกของคนพบกับความสูญหายซึ่งไม่รู้ว่คนที่เรารักหายไปไหน ทำให้เข้าใจความรู้สึกของประชาชนผู้ที่มีญาติสูญหายได้เป็นอย่างดี 2. เรื่องที่สอง จำนวนศพที่พบในซานติกาัม กับจำนวนคนที่มาแจ้งหายมีจำนวนไม่เท่ากัน ทำให้ผู้เล่ากับทีมงานต้องค้นหาความจริงว่า ศพดังกล่าวหายไปไหน ทำให้ไม่จึงไม่เกิดความสมดุลระหว่างตัวเลขและปริมาณศพที่มีอยู่จริง	คนร้ายเป็นคนชั่วบรรณวินจรรย์นตรีรับจ้าง พาหญิงสาวที่เป็นผู้โดยสาร ซึ่งเดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร เพื่อนหายตัวไป การสืบสวนใช้เทคนิคการสังเกตรมอเตอร์ไซค์ของคนร้าย ว่าเป็นจักรยานยนต์ยี่ห้ออะไร กลุ่มไหนชอบใช้ ลักษณะการแต่งกาย การติดตามอย่างทันทีและเกาะติด จนสามารถจับกุมผู้กระทำผิดได้
สิ่งที่ผู้เล่าภูมิใจ	สามารถติดตามหาตัวคุณพ่อกลับบ้านได้อย่างปลอดภัยโดยได้รับความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานหลายฝ่าย และสามารถหาศพและสาเหตุที่ทำให้ตัวเลขและจำนวนศพมีจำนวนไม่เท่ากัน ซึ่งในที่สุดก็พบกับคำตอบที่ถูกต้องคือ ผู้แจ้งเข้าใจผิด และคนที่หายไม่ ได้เสียชีวิตแต่ไปเที่ยวอยู่ในจังหวัดอื่น	ได้รับความร่วมมือจากแพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพเป็นอย่างดี

ตารางที่ 3.3 บันทึกสรุปการเล่าเรื่อง Storytelling รายบุคคล ครั้งที่ 2 (ต่อ)

ชื่อผู้เล่า	พ.ต.อ.นิธิ บัณฑิตฤกษ์	พ.ต.ท.วิโชค นนทรา
วิธีการสู่ความสำราญ / เทคนิค / กลยุทธ์	การพิสูจน์เอกลักษณ์ด้วยการตรวจเปรียบเทียบลายนิ้วมือ DNA หรือฟัน	เทคนิคการวางแผนในการตรวจสอบ และส่งเกมเตอร์เซ็คของผู้กระทำผิด พร้อมทั้งวิเคราะห์พฤติกรรมส่วนตัวของผู้กระทำผิด
เครื่องมือ	เครื่องมือทางนิติวิทยาศาสตร์ในการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและหลักฐานต่างๆ เพื่อค้นหาศพที่สูญหายไป	ความเชี่ยวชาญ ในการสืบสวนหาตัวผู้กระทำผิด โดยใช้เทคนิควิธีการหาข่าว โดยต้องเข้าใจกฎหมาย ในการตรวจสอบและสืบหาจากมอเตอร์เซ็คแต่ละคน
สภาพแวดล้อม/ด้านความร่วมมือ	มีความเร่งด่วนในการทำงาน เพราะคดีชานติกันเป็นคดีเป็นที่สนใจของประชาชน และศพที่พบส่วนใหญ่จะอยู่ในสภาพดำเป็นตอตะโกทำให้มีความยากลำบากในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล จึงต้องตรวจพิสูจน์ DNA หรือตรวจจากฟัน	พยานบุคคลในวินมอเตอร์เซ็คและผู้ดูแลผู้ตายให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นอย่างดี
บุคลิกลักษณะผู้เล่า	มีความเป็นผู้นำสูง มีความละเอียดอ่อนในการเก็บรายละเอียดเรื่องที่เล่า จนทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพและคล้อยตาม	รอบคอบ สุขุม ค่อยๆ เล่าเหตุการณ์ไปอย่างช้าๆ แต่ได้ใจความครบถ้วน สมบูรณ์ และยังได้แสดงความเห็นใจพ่อแม่ของผู้เสียชีวิตด้วย

ตารางที่ 3.3 บันทึกสรุปการเล่าเรื่อง Storytelling รายบุคคล ครั้งที่ 2 (ต่อ)

ชื่อผู้เล่า	พ.ต.ท.วีระเดช ธรรมสุธีร์	พ.ต.ท.โกมล ยิ้มเป็นนัย
ประเด็นเรื่องเล่า (โดยสรุป)	คดีที่สงสัยว่าถูกฆาตกรรมหรือหายโดยไม่ทราบสาเหตุ ผู้หายเป็นแดนเซอร์โง่งกลางสะออน	การสืบสวนติดตามคนหายในคดีอุบัติเหตุ/ภัยธรรมชาติ ในเหตุการณ์สันามิ คติชนางแบบ และคดีอื่นๆ
ความท้าทาย	1. ผู้เล่าและทีมงานไม่สามารถหาสาเหตุการหายตัวไปของผู้หายที่แท้จริงได้ แต่สันนิษฐานว่าน่าจะถูkBังคับเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ 2. คดีดังกล่าวนี้ใช้ระยะเวลาในการตามหานานมากและหมดงบประมาณไปเป็นจำนวนมาก 3. แม้ของผู้หายมาแจ้งความเข้าเินไป ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบพยานหลักฐานได้	1. ผู้เล่ามองว่าคนหายพลัดหลงเป็นเรื่องราวใหญ่ เพราะการหายตัวไปของคนคนหนึ่ง จะสร้างความเดือดร้อนและเสียใจให้กับคนที่อยู่พ่อแม่หรือผู้อยู่ข้างหลัง 2. ถ้าหายในคดีฆาตกรรม จะสืบสวนหาตัวผู้ตายยาก เพราะผู้กระทำผิดมีการวางแผนและเตรียมการเพื่อปิดหลักฐานไว้เป็นอย่างดี
สิ่งที่ผู้เล่าภูมิใจ	1. ได้รับการประสานงานเป็นอย่างดีจากภาคเอกชน 2. ผู้เล่าและทีมงานทำงานอย่างเต็มที่และสุดความสามารถ	การเก็บรวบรวมและตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมือต้องการกระทำโดยละเอียดซึ่งจะทำให้สามารถตอบคำถามของสื่อ หน่วยงานภาคเอกชน และประชาชนได้
วิธีการสู่ความสำเร็จ / เทคนิค / กลยุทธ์	ใช้เทคนิคการสืบสวน เช่น การหาข่าว การเช็กโทรศัพท์ การนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวน แต่ไม่สามารถตามหาคนหายได้ เพราะได้รับแจ้งเข้าเินไป ทำให้พยานหลักฐานสูญหายไป ไม่สามารถสาวถึงตัวผู้กระทำผิดได้	ผู้เล่าได้เล่าเรื่องที่เินทำงานในกองทะเบียนประวัติอาชญากรรมมาก่อนจึงมีความเชี่ยวชาญและชำนาญด้านการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล

ตารางที่ 3.3 บันทึกสรุปการเล่าเรื่อง Storytelling รายบุคคล ครั้งที่ 2 (ต่อ)

ชื่อผู้เล่า	พ.ต.ท.วีระเดช ธรรมสุธีร์	พ.ต.ท.โกมล ยิ้มเป็นเีย
เครื่องมือ	สื่อมวลชน และการสะกดรอยตามหาจากพยานหลักฐานที่หลงเหลือเพียงเล็กน้อย	ความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ของผู้เล่าได้ถูกนำมาใช้ตลอดการปฏิบัติงาน
สภาพแวดล้อม/ด้านความร่วมมือ	เป็นคนที่ตั้งใจดีมาก สื่อมวลชน ทั้งหนังสือพิมพ์ รายการโทรทัศน์ และหน่วยงานภาคเอกชนให้ความร่วมมือในการเผยแพร่ข่าว เพื่อช่วยในการสืบสวนติดตามคนหาย	ประเทศไทยไม่มีการเก็บลายนิ้วมือของประชาชนไว้ครบทั้ง 10 นิ้ว ทำให้เกิดความยุ่งยากเมื่อเกิดคนสูญหาย ดังนั้นควรมีการเก็บรวบรวมลายพิมพ์นิ้วมือของคนทั้งประเทศไว้ที่กองทะเบียนประวัติไว้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นอาชญากรเท่านั้น ให้เปลี่ยนเป็นกองทะเบียนประวัติประชาชนก็ได้ เมื่อมีคนหายที่ไม่ทราบสาเหตุหรือพบคนหาย หรือศพคนตายที่ไม่ทราบว่าใคร จะทำให้สามารถตรวจสอบและติดตามญาติได้
บุคลิกลักษณะผู้เล่า	ใจเย็น มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความพร้อมในการเล่าและนำเสนอเรื่องได้อย่างน่าประทับใจ การถ่ายทอดของผู้เล่าทำให้ผู้ฟังได้รับความรู้สึกรู้สียงมารดาที่ยังเฝ้าคอยบุตรสาวที่หายตัวไป แม้จะไม่ทราบลูกจะกลับมาเมื่อไรหรือจะกลับมาในสภาพเป็นศพ แต่ผู้เป็นแม่ก็ยังอยากให้ลูกได้กลับมา	มีความกระตือรือร้นในการเล่าเรื่อง มีความรู้ มีประสบการณ์เป็นอย่างดีในการทำงาน และเป็นผู้ที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทางด้านการศึกษาพิเศษบุคคลด้วยลายนิ้วมือ

กิจกรรม AAR (Action After Review)

หลังจากการดำเนินกิจกรรม ผู้เข้าร่วมเล่าเรื่องได้ร่วมกันสรุปบทเรียนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากนั้นจะต้องเล่าให้ทุกคนฟังเกี่ยวกับแนวคิด ความคิดเห็น ความคาดหวังที่จะได้รับ และสิ่งที่ต้องนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานครั้งต่อไป เริ่มต้นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังที่จะได้รับจากการเข้ากิจกรรมในครั้งนี้ ดังนี้

ร.ต.อ.ดร.สิทธิพัฒน์ เฉลิมยศ

“การตรวจเลือดจะง่ายกว่าการขอไปยังหน่วยงานที่เคยตรวจไว้แล้ว และดีใจที่ได้มาฟังประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานจะเกิดผลดี จะเกิดการพัฒนาในภาครัฐ และการใช้ฐานข้อมูลใน จส. 100 การใช้ profile ของมูลนิธิกระจกเงาจะทำให้ได้ข้อมูลมากขึ้น แต่ควรจัดทำสารบบฐานข้อมูลคนหายไว้ด้วยเพื่อความถูกต้องและรวดเร็วในการตรวจสอบข้อมูล”

พ.ต.ท.โกมล ยิ้มเป็นโย

“การประกาศสืบหาคนหายพลัดหลง วันนี้เราทราบแล้วว่านอกจากพนักงานสอบสวนจะเป็นตัวหลักในการรับแจ้งความคนหายแล้ว สื่อก็เป็นตัวจักรสำคัญที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ตอนที่ผมเคยเป็นพนักงานสอบสวนผมจะเน้นมากในการทำรายงานรับแจ้งคนหาย หรือรถหาย เมื่อเราทำแล้ว ต้องทำให้ดีที่สุด เพื่อไม่ให้ย้อนศรกลับมาเป็นโทษกับเราได้ ประสบการณ์ที่เคยทำในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สอนเราว่างานด้านนิติวิทยาศาสตร์มีบทบาทอย่างมากในการสืบสวนหาตัวคนหาย ฐานข้อมูลการรับแจ้งหรือการประสานงานอย่างรวดเร็ว จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำงาน” แต่การทำงานทุกเรื่อง จำเป็นต้องมีเจ้าภาพ หรือ ผบ.เหตุการณ์ เพราะว่าการเข้าที่เกิดเหตุ ถ้ามีผบ.เหตุการณ์จะมีคนเกรงใจ ทุกคนจะทำงานอย่างเชื่อมโยงกัน ถ้าไม่มีผบ.เหตุการณ์อาจจะมีหลักฐานหายไป นี่ก็จากประสบการณ์”

พ.ต.ท.ชลิต เกตุศรีเมฆ

“ผมจะเอาเรื่องเล่าวันนี้ไปสอนตำรวจในภาค 7 เกี่ยวกับเรื่องคนหายว่าเขาควรจะเก็บข้อมูลเบื้องต้นอย่างไร สิ่งนี้ผมจะเอาไปเผยแพร่ รวมถึงการเก็บข้อมูล เก็บเอกลักษณ์ต่าง ๆ สิ่งที่ยากได้คือ ผมอยากเห็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลคนหาย จากทุกโรงพัก จากพนักงานสอบสวนทั่วประเทศ เป็นผลดีสำหรับเวลาตำรวจหรือโรงพักต่าง ๆ พบคนเสียชีวิต คนวิกลจริต คนหายพลัดหลง จะสามารถสอบถามข้อมูลจากศูนย์ตรงนี้ได้เลย”

พ.ต.ท.ธีรเดช ธรรมสุธีร์

“ผมรู้สึกดีใจมากเลยที่มีการทำงานวิจัยด้านคนหาย เพราะในสถานี่ตำรวจและตามกองบังคับการต่างๆ ส่วนใหญ่แล้วคดีเหล่านี้จะไม่ค่อยได้รับความสนใจเท่าที่ควร เพราะไม่มีงบประมาณจาก ตร.เข้ามาช่วย และมันเป็นคดีที่ละเอียดอ่อน ต้องใช้การวางแผน วิเคราะห์ และต้องออกไปสืบสวนด้วยตนเองจากครอบครัวและญาติของผู้หายไป โดยบางคดีต้องใช้ระยะเวลานานมาก แต่กลับไม่ได้คนหายกลับมาเลย ข้ายังต้องสูญเสียงบประมาณส่วนตัวไปโดยเปล่าประโยชน์ด้วย ผมจึงเห็นว่าถ้าหากโครงการนี้ดำเนินงานวิจัยออกมาและเสนอไปยังผู้ใหญ่ในหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เห็นความสำคัญกับเรื่องคนหายได้ ผมว่าจะเป็งานวิจัยที่ทรงคุณค่ามากเลยครับ”

ขั้นตอนที่ 6. กิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเล่าเรื่อง (Storytelling)”

ครั้งที่ 3

กิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเล่าเรื่อง (Storytelling)” ครั้งที่ 3 ได้จัดขึ้นในวันพฤหัสบดีที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552 ณ ห้องประชุมบริหาร กองบังคับการวิชาการ อาคาร 50 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงาน นโยบายในการบริหารจัดการ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนติดตามคนหายและแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคดังกล่าว นอกจากนั้นแล้วยังมีการจัดกิจกรรมแบบชุมชนนักปฏิบัติ (**Community of Practice, หรือ CoP**) เพื่อทำการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ รวมทั้งประสบการณ์เกี่ยวกับการสืบสวนติดตามคนหายและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย

จากการเข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเล่าเรื่องปัญหาอุปสรรคในการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย ทำให้ทราบว่าพนักงานสอบสวนประสบปัญหาด้านนี้มากที่สุด โดยทุกฝ่ายต่างเห็นว่าพนักงานสอบสวนทำงานล่าช้า แต่เมื่อได้มองปัญหาของพนักงานสอบสวนแล้วจะพบว่าพนักงานสอบสวนมีภาระงานมากอยู่แล้วในแต่ละวัน จึงสรุปได้ว่าปัญหาและอุปสรรคที่พบในการสืบสวนสอบสวนคนหายมีดังนี้

1) การสืบสวนติดตามคดีคนหายส่วนใหญ่ไม่ได้รับความสนใจจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่าที่ควร เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมีภาระงานในคดีอาญาอื่น ๆ มากอยู่แล้ว และมองว่าเรื่องคนหายเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นเป็นประจำ จึงปฏิบัติเหมือนกับการรับแจ้งทรัพย์สินหายทั่วไป

2) กรณีคนหายที่ยังไม่เป็นคดีอาญา หรือยังขาดพยานหลักฐานในการดำเนินคดี มักจะเป็นปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน เนื่องจากไม่มีหมายจับหรือหมายค้น เป็นเครื่องมือในการเข้าไปสืบสวนติดตามคนหายได้

3) คดีคนหายเป็นคดีที่จะต้องใช้งบประมาณในการสืบสวนติดตามจำนวนมาก เช่น ค่าเดินทาง และค่าที่พัก แต่ปรากฏว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติยังไม่ได้จัดสรรงบประมาณในส่วนนี้อาไว้

4) การปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เชื่อมโยง และไม่มีระบบออนไลน์ถึงกัน ถ้าหากมีศูนย์กลางรับแจ้งคนหายที่สามารถเชื่อมโยงไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จะทำให้เกิดความสะดวกในการสืบค้น ตรวจสอบพยานหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับคนหายได้ง่ายขึ้น

5) ขาดเจ้าภาพที่จะเป็นศูนย์กลางหรือบริหารจัดการด้านการสืบสวนติดตามคดีคนหาย

6) สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังไม่มีระบบการจัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือของคนไทย ที่สมัครงานและปัจจุบันมีเพียงฐานข้อมูลลายนิ้วมือของอาชญากร อยู่ที่กองทะเบียนประวัติอาชญากร ทำให้เกิดอุปสรรคในการตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ตายเทียบกับฐานลายนิ้วมือประชาชนทั่วประเทศ เนื่องจากฐานข้อมูลที่มีอยู่ไม่ครบถ้วน

7) ในคดีคนหายบางกรณีเป็นคดีที่เด็กตั้งใจหาย หรือหนีออกจากบ้าน และพ่อแม่ผู้ปกครองปกปิดข้อมูลของผู้แจ้ง ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำงานยากขึ้น ทำให้หลงประเด็น และเสียเวลาในการสืบสวนติดตามคนหายได้ ซึ่งเรื่องนี้ผู้แจ้งระบุว่าหายโดยไม่ทราบสาเหตุ หากไม่มีข้อมูลสนับสนุนว่าคนหายเป็นผู้ต้องหาคดีอื่น ๆ หลายคดี อาจจะสรุปการหายไปทางอื่นได้ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเสียเวลาในการปฏิบัติงานมาก

ดังนั้น คณะผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงนำเสนอให้มีการจัดทำศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลเครือข่ายเข้าด้วยกัน แต่การที่จะตั้งศูนย์ข้อมูลคนหายได้นั้น อันดับแรกจะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติคนหาย ฐานข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมือของประชาชนทั้งหมด และข้อมูลต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรวมเป็นศูนย์ข้อมูลคนหาย และทำหน้าที่ในการสืบสวนติดตามคนหายโดยเฉพาะ เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมแล้ว หัวหน้าโครงการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกท่าน

จากการเข้าร่วมกิจกรรมเล่าเรื่องและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย ครั้งที่ 3 นี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการสกัดความรู้ที่ได้จากการเล่าเรื่อง และกิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติเพื่อนำเสนอเป็นตารางบันทึกสรุปการเล่าเรื่อง Storytelling โดยปฏิบัติเช่นเดียวกับการดำเนินกิจกรรมการเล่าเรื่องในครั้งที่ 1 และ 2

ขั้นตอนที่ 7. กิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเล่าเรื่อง (Storytelling)” ครั้งที่ 4

กิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเล่าเรื่อง (Storytelling)” ครั้งที่ 4 ได้จัดขึ้นในวันอังคารที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2552 ระหว่างเวลา 13.00 – 16.00 น. ณ ห้องประชุมบริหารกองบังคับการวิชาการ อาคาร 50 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้เล่าประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับตนเองในการติดตามสืบสวนคนหาย โดยเชิญหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ มูลนิธิกระจกเงา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสืบสวนอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมาร่วมในการเล่าเรื่อง เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานระหว่างหน่วยงาน ผู้วิจัยจะสกัดประเด็นที่เกี่ยวข้องปัญหาและอุปสรรค และปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และพฤติกรรมโดยทั่วไปของการหาย นอกจากนั้นแล้วยังมีการจัดกิจกรรมแบบชุมชนนักปฏิบัติ (**Community of Practice, หรือ CoP**) เพื่อทำการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ รวมทั้งประสบการณ์จริงเกี่ยวกับการสืบสวนติดตามคนหาย โดยเน้นไปในการติดตามคนหายโดยใช้หลักทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าช่วยเหลือในการปฏิบัติงานเป็นหลัก

จากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จด้านการสืบสวนติดตามคนหาย คณะผู้วิจัยได้สรุปไว้ดังนี้

1) ผู้ปฏิบัติงานมีความเชี่ยวชาญ มีไหวพริบ มีความรู้ทางด้านกฎหมาย และมีเทคนิคในการสืบสวนที่ดี โดยนำข้อกฎหมายมาเป็นเครื่องมือที่ดีในการทำให้ผู้ต้องหาต้องยอมจำนนต่อหลักฐาน และหน่วยงานอื่นๆ ก็สามารถนำข้อกฎหมายนั้นไปดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องได้

2) ผู้บริหารหน่วยงาน เช่น ผู้กำกับการสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าศูนย์พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล วางแผนนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการสืบสวนติดตามคนหาย

3) พ่อแม่ ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

4) ผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานที่รับผิดชอบมีการประสานงานกันด้วยความรวดเร็ว มีความมุ่งมั่นที่จะติดตามสืบสวนคนหายให้กลับบ้าน

5) การนำนิติวิทยาศาสตร์ด้านต่างๆ มาเป็นเครื่องมือในการสืบสวนอาชญากรรม เช่น ตรวจ DNA ตรวจพิน ตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ ตรวจเอกลักษณ์บุคคลต่างๆ ทำให้มีความรวดเร็วและสามารถยืนยันผู้หายหรือผู้ตายได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ

6) ความร่วมมือ ร่วมใจ และการประสานงานที่ดีจากการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและมูลนิธิกระจกเงา และการประสานความร่วมมือที่ดีกับองค์กรระหว่างประเทศ

7) การวางแผน การวิเคราะห์พฤติกรรมคนหาย และการสืบสวนตรวจสอบสภาพแวดล้อมบริเวณที่หายไป

8) การจัดทำสมุดบันทึกรายละเอียดของผู้ที่หายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา วิเคราะห์ วางแผนและคาดเดาเหตุการณ์ได้อย่างแม่นยำ

จากการเข้าร่วมกิจกรรมเล่าเรื่องและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย ครั้งที่ 4 นี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการสกัดความรู้ที่ได้จากการเล่าเรื่อง และกิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติเพื่อนำเสนอเป็นตารางบันทึกสรุปการเล่าเรื่อง Storytelling โดยปฏิบัติเช่นเดียวกับการดำเนินกิจกรรมการเล่าเรื่องในครั้งที่ 1, 2, และ 3

ตารางที่ 3.4 บันทึกสรุปการเล่าเรื่อง Storytelling รายบุคคล ครั้งที่ 4

ชื่อผู้เล่า	ร.ต.อ.หญิง รัชดาภรณ์ มรม่วง	คุณเอกลักษณ์ หลุ่มชมแข
ประเด็นเรื่องเล่า (โดยสรุป)	การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลของคนหายในคดีฆาตกรรม	เล่าถึงเหตุการณ์การหายตัวไปของเด็กผู้หญิงอายุ 14 ปี สาเหตุเนื่องจากการเล่นอินเทอร์เน็ตหาข้อมูลในเว็บไซต์ www.google.com และถูกล่อลวงไปอยู่กับผู้ชาย
ความท้าทาย	เนื่องจากศพที่พบเป็นซากโครงกระดูก การตรวจพิสูจน์หลักฐานจึงต้องตรวจหาจาก DNA เท่านั้น เพราะสภาพศพมีเอ็นดีดีอยู่บางส่วน ส่วนที่ไม่สามารถตรวจพิสูจน์ได้ เพราะศพผู้ตายไม่มีร่องรอยการซ่อมแซมฟัน และ คนไทยไม่ค่อยมีประวัติการทำฟัน จึงยากต่อการ matching	เนื่องจากเด็กที่หายไปเป็นเด็กดี และหายจากการเล่นอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นโลกไร้พรมแดน การหายานหลักฐานเพื่อติดตามตัวแทบไม่มี ทีมงานจึงต้องคิดหาแนวทางในการเข้าไปสู่โลกอินเทอร์เน็ตเพื่อตามหาผู้ต้องสงสัย
สิ่งที่ผู้เล่าภูมิใจ	ผู้เล่าและทีมงานสามารถหาญาติผู้ตายมารับศพกลับบ้านได้ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	สามารถนำตัวเด็กกลับบ้านมาเรียนหนังสือได้ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเด็ก ผู้ปกครอง และสังคม
วิธีการสู่ความสำเร็จ / เทคนิค / กลยุทธ์	การตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลด้วยเครื่องมือทางนิติวิทยาศาสตร์ และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อหาญาติผู้ตาย	การปลอมตัวเข้าไปเล่นแชตหาข้อมูลในเว็บไซต์ www.google.com เพื่อค้นหาที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ของผู้ต้องสงสัย
เครื่องมือ	เครื่องมือทางนิติวิทยาศาสตร์ เช่น การตรวจ DNA และ ความรวดเร็วในการทำงานของทีมงาน	อินเทอร์เน็ต และความละเอียดอ่อนของทีมงานที่สามารถคิดแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดเป้าหมาย

ตารางที่ 3.4 บันทึกสรุปการเล่าเรื่อง Storytelling รายบุคคล ครั้งที่ 4 (ต่อ)

ชื่อผู้เล่า	ร.ต.หญิง รัชดาภรณ์ มรม่วง	คุณเอกลักษณ์ หลุ่มชมแข
สภาพแวดล้อม/ด้านความร่วมมือ	หนังสือพิมพ์ นักข่าวให้ความสนใจ จึงให้ญาติผู้ตายมา รับศพผู้ตาย	ครอบครัว เพื่อนและครูที่โรงเรียนให้ความร่วมมือในการติดตามหาตัวคนหายเป็นอย่างดี
บุคลิกลักษณะผู้เล่า	มีความเชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล และมีความจริงใจที่จะช่วยเหลือผู้หาย หรือผู้ตายกลับคืนสู่ครอบครัว	เป็นผู้ปฏิบัติงานที่เสียสละ มีความจริงใจที่จะช่วยเหลือผู้หาย และเกิดสังคม เล่าเรื่องได้น่าฟังและทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพ และเกิดประกายความคิดที่จะช่วยเหลือเด็กที่หายไปด้วย
ชื่อผู้เล่า	พ.ต.ท.กิริธา ตันคณารัตน์	พ.ต.ท.พัฒนา ฉายาวัดนะ
ประเด็นเรื่องเล่า (โดยสรุป)	การติดตามหาตัวเด็กหญิงหายจากบ้าน เพราะถูกผู้ขาย ล่อลวงไปค้าประเวณี (รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5.20)	เด็กถูกล่อลวงทางเพศ และหายไปโดยสมัครใจด้วย
ความท้าทาย	ผู้กระทำผิดเคยเป็นสายของตำรวจ มีพ่อแม่ที่ปกปิดการกระทำผิดของลูก การสืบสวนและเข้าจับกุม รวมทั้งการขอหมายศาลในการเข้าตรวจค้นและหมายจับในข้อหา “พรากเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล โดยปราศจากเหตุอันควร” ต้องกระทำอย่างรวดเร็ว มิฉะนั้นเหยื่ออาจถูกพาหลบหนีไปยังที่อื่น	รายละเอียดในการหายตัวไปของเด็กแทบไม่มี เพราะเด็กตั้งใจหนีออกไปจากบ้าน เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ระยะเวลาในการติดตามหาตัวเด็กนานมาก

ตารางที่ 3.4 บันทึกสรุปการเล่าเรื่อง Storytelling รายบุคคล ครั้งที่ 4 (ต่อ)

สิ่งที่ผู้เล่าภูมิใจ	สามารถช่วยเหลือจากการตกเป็นเหยื่อการขายบริการทางเพศ และนำตัวเด็กกลับมามีชีวิตได้โดยไม่ได้รับอันตรายแต่อย่างใด	แม้ว่าจะใช้เวลาในการติดตามหาตัวเด็กนานมาก แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่หยุดสืบสวน จนกระทั่งพบตัวเด็กโดยบังเอิญเพราะทำทางเด็กมีพิธีทำให้อาจารย์ที่ตำรวจนำตัวมาสอบสวน
วิธีการสู่ความสำราญ / เทคนิค / กลยุทธ์	เจ้าหน้าที่มีความละเอียดในการตรวจค้นหาหลักฐานเช่น สมุดโน้ตของผู้หาย เสื้อผ้า กระเป๋า ถุงยางอนามัย และสอบถามน้องสาวของผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นพยานสำคัญในการชี้ให้ตำรวจเห็นว่าผู้หายอยู่ในบ้านผู้กระทำความผิดจริง	1. ความไม่ย่อท้อในการตามหาตัวผู้หาย 2. การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องถิ่นอื่นๆ ให้ช่วยดำเนินการติดตามและสืบหาอย่างต่อเนื่อง
เครื่องมือ	เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหมายค้นในการเข้าตรวจค้นหาพยานหลักฐานในบ้านผู้กระทำความผิด	ในการติดตามสืบสวนครั้งนี้ แทบจะไม่มีข้อมูลที่ใช้เป็นเครื่องมือเลย เนื่องจากพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กมาแจ้งความหายตัว และตัวเด็กก็ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนหรือเพื่อนเลย ทำให้การติดตามสืบสวนไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร
สภาพแวดล้อม/ด้านความร่วมมือ	ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม คือ ศาลในการออกหมายค้น อย่างทันเวลา	ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน และพนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่ต่างๆ
บุคลิกลักษณะผู้เล่า	มีปฏิภาณไหวพริบ มีความมุ่งมั่น และมีจิตสาธารณะในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกหลอกไปค้าประเวณี	ใจเย็น รอบคอบ และมีความเชี่ยวชาญด้านการสอบสวน

ขั้นตอนที่ 8. การสัมมนาเพื่อถอดบทเรียนการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

คณะผู้วิจัยจัดให้มีการประชุมครั้งที่ 5 เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถอดบทเรียนในการดำเนินการสืบสวนติดตามคนหาย และจัดกิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติ พร้อมทั้งนำเสนอโครงร่างคู่มือการสืบสวนคดีคนหายให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาความเหมาะสมเพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถอดบทเรียนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนติดตามคดีเกี่ยวกับคนหายโดยเชิญเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และสตรีจากศูนย์สวัสดิภาพเด็ก เยาวชน และสตรี กองบัญชาการตำรวจนครบาล ศูนย์สืบสวนสอบสวนจากกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1-9 กองบังคับการปราบปราม กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี พนักงานสอบสวนจากสถานีตำรวจพญาไท ลุมพินี มักกะสัน ปทุมวัน และบางซื่อ และเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิกระจกเงา โดยจัดประชุมในวันอังคารที่ 19 พฤษภาคม 2552 ระหว่างเวลา 09.00 น.-12.00 น. ณ ห้องประชุม 3 ชั้น 2 อาคาร 1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

การสัมมนาเพื่อถอดบทเรียนการสืบสวนติดตามคดีคนหายในประเทศไทย ครั้งนี้เป็นการประชุมที่มีความแตกต่างไปจากครั้งที่ 1 – 4 เพราะเป็นการถอดบทเรียนเพื่อเล่าประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) ในการสืบสวนติดตามคดีคนหายในประเทศไทย ผู้เข้าร่วมการสัมมนาประกอบด้วย

1. รศ.พ.ต.อ.หญิง ดร.พัชรา	สินลอยมา	หัวหน้าโครงการ
2. ผศ.พ.ต.ท.โสรัตน์	กลับวิลลา	นักวิจัยโครงการ
3. พ.ต.ท.วรรัช	วิชชวณิชย์	นักวิจัยโครงการ
4. พ.ต.ท.ดร.ชัชพันธ์	ลีระเต็มพงษ์	นักวิจัยโครงการ
5. พ.ต.อ.อัศนีย์	อินทรรชิต	ผกก.ฝ่ายฯ 1 ทว.
6. พ.ต.อ.สุพิศาล	ภักดินฤณ	รอง ผบก.ป.
7. พ.ต.อ.สมประสงค์	เย็นท้วม	ผกก.สน.ลุมพินี
8. พ.ต.อ.ปัญญา	ปั้นสุข	ผกก.ฝอ.บก.ปดส
9. พ.ต.อ.นพ.พรชัย	สุธีรคุณ	รอง ผบก.สถาบันนิติเวชวิทยา
10. พ.ต.ท.กิตติศักดิ์	เจริญศรี	รอง ผกก.ศตส.ภ.4
11. พ.ต.ท.สุริยา	รัตนกาญจน์พันธ์	รอง ผกก.ศสส.ภ.8
12. พ.ต.ท.ภาสกร	นิลขำ	รอง ผกก.กตส.ศสส.ภ.1
13. พ.ต.ท.อุเทน	นัยพิน	สว.กตส.ศสส.ภ.1
14. พ.ต.ท.ชลิตร	เกตุศรีเมฆ	รอง ผกก.กตส.ศสส.ภ.7
15. พ.ต.ท.จารุต	ศรุตยาพร	รอง ผกก.ศตส.บชน.
16. พ.ต.ท.กวีธา	ตันคนนารัตน์	รอง ผกก.สด.ศสส.ภ.2

17. พ.ต.ท.ยรรยง	สันติปรีชาวัฒน์	รอง ผกก.กลุ่มงาน สด.ศสส.ภ.3
18. พ.ต.ท.พิเนต	เพชรศาสตร์	รอง ผกก.กลุ่มงาน สด.ศสส.ภ.9
19. พ.ต.ท.นันทพงศ์	สุขอจจะสกุล	พงส. (สบ 3) สน.มักกะสัน
20. พ.ต.ท.ธนิศ	สาระกุล	รอง ผกก.กลุ่มงานป้องกัน ปราบปราม บก.ทท.
21. พ.ต.ต.ปิโยรส	กัณหะสิริ	สว.สส.สน.ลุมพินี
22. ร.ต.อ.ชุมพล	แสนวิชัย	รอง สวป. สน.พญาไท
23. คุณเอกลักษณ์	หลุ่มชมแข	หัวหน้าโครงการศูนย์ข้อมูล คนหายเพื่อต่อต้านการค้า มนุษย์
24. ร.ต.ท.เอกสิทธิ์	ปานสีทา	รอง สว.สด.ศสส.ภ.6
25. ร.ต.ท.เลิศศักดิ์	พันธุ์สุวรรณกิจ	รอง สว.กพส.สนว.ตร.
26. ร.ต.ท.โกศล	อดทน	รอง สว.ศตส.ภ.4
27. ร.ต.ท.หญิง เปลมลภัส	นิลสิทธิ์สถาพร	รอง สว.กพส.สนว.ตร.
28. ร.ต.ต.หญิง ชลิดา	นาคสุด	รอง สว.ฝ่ายฯ 1 ทว.
29. ด.ต.สนทยา	แมนปิ่น	ผบ.หมู่ สป.สภ.เมืองพัทยา
30. อาจารย์เปมิกา	สนิทพจน์	ผู้ช่วยวิจัย
31. นางสาวณัฐภักร	สิริหิรัญญิการ์	ผู้ช่วยวิจัย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นการสืบสวนสอบสวนคดีคนหาย

คณะผู้เข้าร่วมสัมมนาได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นการสืบสวนสอบสวนคนหาย โดยเริ่มต้นที่คุณเอกลักษณ์ได้เล่ากรณีเด็กหญิงที่ถูกล่อลวงไปทางอินเทอร์เน็ต จากนั้นที่ประชุมก็กล่าวถึงปัญหาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานว่ามีความสำคัญมาก จากการถอดบทเรียนในการสัมมนาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนจากการเล่าของผู้เข้าร่วมกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปไว้ดังนี้

1) สาเหตุของคนหาย

พ.ต.ท.จารุต ศรุตยาพร :

“ปัญหาก็คือว่า คนหายบางครั้งเขาไม่ได้หายหรือถูกรับ บางครั้งอยู่ในเรือนจำ ไม่กล้าบอกญาติซึ่งอาจเป็นขยะในฐานข้อมูลก็ได้ บางส่วนอาจได้รับบาดเจ็บ พุดไม่ได้ ไม่มีเอกสารใดติดตัว บางครั้งเด็กหายไม่ได้มีปัญหามาจากไหนหรือ มีปัญหามาจากครอบครัวเป็นสำคัญ เพราะพ่อแม่เลี้ยงลูกไม่เป็น ตามใจลูก ลูกทำผิดก็ปกปิด พอหายขึ้นมามีตำรวจตามเรื่องก็จะพบว่า เป็นเพราะครอบครัวที่ทำให้เด็กหนีไป”

สรุป

คดีการหายตัวไปของเด็กและเยาวชนจะถูกพบมากที่สุด โดยส่วนใหญ่จะไม่ค่อยเป็นคดีอาญา แต่เป็นลักษณะการหนีตามกันไป หรือถูกล่อลวงซึ่งผู้หายก็มีส่วนร่วมหรือสมัครใจไปด้วย คนหายอีกประเภทหนึ่ง คือ พวกตั้งใจหายเพื่อหนีคดีหรือต้องการไปอยู่ที่อื่นโดยสมัครใจแต่ไม่บอกใคร ซึ่งคดีเหล่านี้สร้างความหนักใจให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงาน

อย่างไรก็ตาม คดีเกี่ยวกับเด็กที่เป็นคดีอาญาจะพบอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑล ซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการคุ้มครอง

2) ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

พ.ต.ท.ธนิต สารกุล :

“ที่จริงแล้วในส่วนของ ตร. มีมาตรฐานข้อมูลอยู่ และยังมีขีดความสามารถที่ให้ สภ.สามารถสืบค้นข้อมูลได้ แต่ผมไม่ทราบว่าพนักงานสอบสวนทราบระเบียบ หรือไม่ว่าหลังรับแจ้งเหตุแล้วต้องคีย์ข้อมูลไปยังส่วนกลาง จากเดือนมกราคม 52 ถึง ปัจจุบันมีการคีย์ข้อมูลเพียงแค่ 8 ราย ดังนั้นฐานข้อมูลมันมีอยู่แล้ว มันอยู่ที่ว่าพนักงานสอบสวนได้ส่งข้อมูลมาหรือเปล่า ถ้าอยากทราบว่าคนหายคนไหน อยู่ในเรือนจำหรือเปล่า เพราะลายพิมพ์นิ้วมือจะถูกรวบรวมมายังระบบฐานข้อมูล จากการทํางานพบว่า ทว.มีการพิมพ์ลายนิ้วมือถึง 3,000 ราย ผมว่าในส่วนของการสืบสวนสอบสวนไม่น่าจะมีปัญหาแต่สิ่งที่ขาดในเรื่องของฐานข้อมูลที่จะส่งมายังศูนย์ข้อมูล ในเรื่องของการเผยแพร่ ทว. ก็จะมีการเผยแพร่ทางเว็บไซต์และส่งไปยังหนังสือพิมพ์ไทยรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย”

พ.ต.ท.นันทพงศ์ สุขอัสจะสกุล :

“ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน คือมีเจ้าหน้าที่น้อย ผู้ปฏิบัติงานน้อย เวลาที่มีผู้มาแจ้งพนักงานสอบสวนก็จะลงบันทึกประจำวันไว้ บางครั้งก็แจ้ง บางครั้งก็ไม่แจ้ง แล้วก็ไม่มีพนักงานที่จะคีย์ข้อมูลไปยังเว็บไซต์ อีกอย่างต้องมีรหัสซึ่งจะมีของ

แต่ละคน ปัญหาอีกอย่างคือ คนหาย บางครั้งตาย บางครั้งแจ้งไปทางกองทะเบียน ประวัติอาชญากร ก็เจียบไม่มีข้อมูลใด สรุปแล้วมีเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานน้อย ซึ่งไม่เพียงพอในการทำงาน”

พ.ต.อ.อัสนีย์ อินทรครรชิต :

“การปฏิบัติงานระดับสถานีตำรวจมีความสำคัญ ผมจึงเสนอว่าให้ผู้กำกับแต่ละสถานีเป็นผู้ดำเนินงาน ให้ร่วมมือกับเรือนจำ โรงพยาบาล แล้ว 7 วันมาประชุม กัน เชื่อว่าจำนวนคนหายจะน้อยลง ถ้ามีคนหายแล้วก็ส่งขึ้นจังหวัด ในจังหวัดก็จะรู้ว่ามีคนหายก็คน รองผู้กำกับก็จะรับหน้าที่ต่อ จะทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อขึ้นมาระดับ บข จะมีข้อมูลคนหาย ข้อมูลคนหายจะเป็นเอกภาพ แล้วก็จะเป็น รูปธรรม เมื่อขึ้นมาถึงระดับ ตร. ก็จะมีกองทะเบียนประวัติอาชญากรหน่วย รับผิดชอบซึ่งเขามีอำนาจที่จะประกาศสืบหา แต่ในบางครั้งก็ต้องคำนึงถึง สิทธิมนุษยชนด้วย ถ้าพ่อแม่แจ้งความลูกสาวหาย และมีการประกาศสืบหาตาม สื่อต่าง ๆ แล้วจู่ ๆ เขากลับมาบ้าน บางครั้งจะกลายเป็นเรื่องเสียหายต่อชื่อเสียง ของครอบครัวและตัวผู้เสียหายเองตามระเบียบข้อมูลการรับแจ้งคนหาย สุดท้าย จะมากองรวม ที่ตร.แต่ตอนนี้ในฐานะข้อมูลมีข้อมูลคนหายน้อยมาก เชื่อว่ามันจะ หายไปส่วนหนึ่ง”

พ.ต.อ.นพ.พรชัย สุธีรคุณ :

“ผมคิดว่าปัญหาบางส่วนเกิดจากการที่พนักงานสอบสวนได้ให้ข้อมูลไปยัง ตร . หรือไม่ จากการตรวจสอบไปยัง ทว.พบว่า ฐานข้อมูลคนหายที่แจ้งมามีน้อยมาก จะเห็นว่าการเชื่อมโยงข้อมูลทั่วประเทศเกิดขึ้นได้ไหม ผมว่าเกิดขึ้นได้ถ้าหาก พนักงานสอบสวนทุกท้องที่ที่รับแจ้งเหตุแล้วคีย์ข้อมูลไปยังส่วนกลาง”

พ.ต.ท.กิตติศักดิ์ เจริญศรี :

“บางครั้งเราจะได้รับข้อมูลจากภาค 4 บางเคสยังไม่รู้ว่าคนหายไปทิศทางไหน ผมก็พยายามที่จะส่งไปยังหน่วยต่างๆ ภาค 1 -9 เพื่อเป็นการกระตุ้นว่ามีเด็กหาย ซึ่งก็มีตอบกลับมาบ้าง หลายเคสแล้วที่เจอเด็ก บางครั้งเจอในชลบุรีบ้าง เมื่อส่ง ข้อมูลไปยังที่ต่างๆแล้วข้อมูลจะถูกส่งกลับมากลุ่มงานสวัสดิภาพเด็กอยู่แล้ว แล้ว ก็ส่งข้อมูลให้พ่อแม่ไปประสานงานกับภาคนั้นๆ เพื่อรับตัวเด็กได้เลยจริงๆ แล้ว ยัง ไม่มีเจ้าภาพหลัก ต้องการให้มีการประสานงานข้อมูลและสามารถส่งต่อได้ เราจะ ได้ไม่ต้องติดตามเอง”

สรุป

- (1) ปัญหาด้านการติดตามสืบสวนคนหายส่วนใหญ่พบว่า พนักงานสอบสวนในแต่ละสถานีตำรวจส่วนใหญ่ไม่ส่งเรื่องคนหายมาเข้าฐานข้อมูลคนหายของกองทะเบียนประวัติอาชญากร ทำให้ขาดฐานข้อมูลในการตรวจสอบการรับแจ้งคนหายทั่วประเทศ
- (2) พนักงานสอบสวนมีปริมาณคดีมาก ในขณะที่มีผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนมีจำนวนน้อยมาก
- (3) สถานีตำรวจส่วนใหญ่ไม่มีสมุดบันทึกการจตรายละเอียดหรือบันทึกข้อมูลทั่วไปของคนหายไว้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบการทำรายงานการสืบสวนคดี
- (4) ไม่มีระบบการเชื่อมโยงข้อมูลคนหายระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3) พฤติการณ์การกระทำผิดของคนร้าย/คนหาย :

จากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สรุปจากการเล่าเรื่องของผู้เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้กระทำผิดจะพยายามเข้าไปตีสนิท และสร้างความคุ้นเคยกับเหยื่อ แล้วจึงใช้เทคนิคในการหลอกล่อ ถ้าเป็นเด็กเล็กๆ จะใช้ขนม หรือของเล่นที่เด็กชอบ เช่น ปืน (สำหรับเด็กผู้ชาย) หรือลูกอมไปเที่ยว ถ้าเป็นวัยรุ่นจะใช้คนที่หน้าตาดี เข้ามาตีสนิท ในลักษณะการหลอกล่อให้ชอบพอ ช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับผู้เสียหายจะมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การติดต่อทางอินเทอร์เน็ต อีเมล Hi 5 หรือเว็บไซต์หาคู่

4) กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนหาย

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการติดตามคนหาย ได้แก่

- 3.1 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317-319
- 3.2 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
- 3.3 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546
- 3.5 ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 14 บทที่ 3 การแจ้งคนหายพลัดหลง
- 3.6 พระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว

นอกจากนี้ยังมีประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งการนำกฎหมายมาใช้นั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของการหายตัวไปและความผิดของผู้ต้องหา

5) เรื่องเล่าที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงาน (Best Practice)

ผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ได้ร่วมกันเสนอเรื่องเล่าจากการสืบสวนคนหายที่จะใช้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานได้ 3 เรื่อง เรื่องที่หนึ่ง คือ การสืบสวนการหายตัวไปของเด็กผู้หญิงอายุ 14 ปี สาเหตุเนื่องจากการเล่นอินเทอร์เน็ตหาคู่ในเว็บไซต์

www.googig.com เรื่องที่สอง การติดตามหาตัวเด็กหญิงหายจากบ้าน เพราะถูกวัยรุ่นชายล่อลวงไปค้าประเวณี เรื่องที่สาม การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลของคนหายในคดีฆาตกรรม

สาเหตุที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานเนื่องจาก ทั้ง 3 เรื่องนี้มีการใช้เทคโนโลยี การติดตามสืบสวนโดยใช้หมายจับ อาศัยกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง และมีการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล และพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ทำให้ 3 เรื่องนี้สามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการสืบสวนได้

6) ปัจจัยที่ประสบความสำเร็จในการสืบสวนติดตามคนหาย :

ปัจจัยที่ประสบความสำเร็จในการสืบสวนติดตามคนหายนั้นมีอยู่หลายประการด้วยกัน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สกัดออกมาในประเด็นที่ใหญ่และครอบคลุมการทำงาน ได้แก่

(1) ปัจจัยด้านงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน และบุคลากรในการปฏิบัติงาน เนื่องจากสถานีตำรวจส่วนใหญ่จะไม่มีงบประมาณในการสืบสวนติดตามคนหายและมีเจ้าหน้าที่ตำรวจน้อย ประกอบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่มีภาระงานเกี่ยวกับคดีอาชญากรรมมากอยู่แล้ว ดังนั้น ถ้าเพิ่มจำนวนเงินกับจำนวนคนให้มากขึ้นก็จะทำให้การติดตามสืบสวนคนหายดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(2) การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เมื่อสถานีตำรวจได้รับเรื่องการแจ้งความคนหายแล้วต้องรีบส่งข้อมูลต่อไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร และหากพบศพตายไม่ทราบชื่อ ซึ่งอาจจะเป็นคนที่อยู่ในสารบบคนหาย ต้องรีบประสานงานไปกองพิสูจน์หลักฐานหรือสถาบันนิติเวชวิทยา เพื่อตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล

(3) ในกรณีของเด็กผู้หญิงที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองสงสัยว่าจะหายไปเพราะถูกล่อลวงไปเพื่ออนาจารหรือข่มขืน ต้องขอความเห็นจากผู้ปกครองเสียก่อนว่าจะสามารถนำเสนอประกาศสืบหาคนหายผ่านทางสื่อมวลชนได้หรือไม่ เพราะอาจทำให้ตัวเด็กและครอบครัวเสียชื่อเสียงได้

(4) การบริหารจัดการของหัวหน้าสถานีตำรวจ หัวหน้าสถานีตำรวจต้องมีความสนใจ มีความเอาใจใส่ และต้องมีการตรวจสอบ สั่งการให้พนักงานสอบสวนรายงานความก้าวหน้าของคดีที่เกี่ยวข้องกับสืบสวนติดตามคนหายเป็นระยะ ๆ เพื่อกระตุ้นให้การปฏิบัติงานมีความก้าวหน้า

(5) การวิเคราะห์คดี และการวางแผนการสืบสวนติดตามคนหายอย่างรอบคอบรัดกุม โดยต้องได้รับความร่วมมือจากองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น มูลนิธิกระจกเงา มูลนิธิรปอเด็กติ่ง และ จส.100 เป็นต้น

(6) การจัดทำสมุดบันทึกรายละเอียดของผู้หาย โดยบันทึกตั้งแต่ข้อมูลส่วนตัวไปจนถึงข้อมูลการทำงาน การเรียน ครอบครัว ทุกอย่างที่สามารถรู้รายละเอียดคนหายได้มากที่สุด

ความคิดเห็นต่อการจัดสัมมนานำเสนอผลงานวิจัย

เมื่อสิ้นสุดการสัมมนา คณะผู้เข้าร่วมสัมมนาได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย ดังนี้

(1) ควรมีการจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับภูมิภาคทั้ง 9 ภาค เพราะจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับคนหายมากขึ้น เนื่องจากในแต่ละภูมิภาคมีบริบทสังคมที่แตกต่างกัน ถ้าจัดทำเป็นคู่มือสำหรับแต่ละภาคจะทำให้ทราบว่าภาคใดควรมีกิจกรรม เทคนิคอย่างไรในการสืบสวนติดตามคนหาย และมีหน่วยงานใดบ้างที่ต้องประสานงานติดต่อดี

(2) ควรจัดทำศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการเชื่อมโยงข้อมูลด้านคนหาย เมื่อมีคนหายเกิดขึ้นก็สามารถแจ้งที่ศูนย์ได้เลย และศูนย์ก็ต้องทำหน้าที่ในการกระจายข่าวและประสานงานในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขั้นตอนที่ 9. การจัดงานนำเสนอผลงานวิจัย

จัดการประชุมครั้งที่ 6 เพื่อนำเสนอและเผยแพร่ผลงานวิจัย โดยมอบคู่มือการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายให้กับหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุม โดยจัดในวันพุธที่ 17 มิถุนายน 2552 ระหว่างเวลา 09.00 -12.00 น. ณ ห้องประชุมบริหาร กองบังคับการวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ จังหวัดนครปฐม โดยเชิญ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับเด็กและสตรีของกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1-9 เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนจากกองกำกับการสืบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 1-9 กองบัญชาการสอบสวนกลาง กองบังคับการปราบปราม กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี พนักงานสอบสวนจากกองบัญชาการตำรวจนครบาล และกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 7 ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรสามพราน สถานีตำรวจภูธรนครไชยศรี สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม และเมืองสมุทรสาคร เจ้าหน้าที่ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก สถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียน มูลนิธิกระจกเงา เจ้าหน้าที่จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เมื่อสิ้นสุดการดำเนินกิจกรรมโครงการ “การจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย”แล้ว คณะผู้วิจัยได้จัดทำสรุปเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและมอบคู่มือการสืบสวนติดตามคนหายให้กับหน่วยงานต่าง ๆ โดยจัดประชุมเพื่อนำเสนอผลงานวิจัย ณ ห้องประชุมบริหาร กองบังคับการวิชาการ อาคาร 50 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เมื่อวันพุธที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2552 ระหว่างเวลา 09.00-12.00 น. รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา มีดังนี้

1. พล.ต.ต.
จักรกฤษณ์	สิงห์ศิลาวัณษ์	ผบก.วท.ร.ร.นรต.
ที่ปรึกษาโครงการ ฯ
2. รศ.พ.ต.อ.ดร.หญิง
พัชรา	สินลอยมา	หัวหน้าโครงการฯ
3. ผศ.พ.ต.ท.โสรัตน์	กลับวิลลา	นักวิจัยโครงการฯ

4. พ.ต.ท.วรวัช	วิชชวานิชย์	นักวิจัยโครงการฯ
5. พ.ต.ท.ดร.ชัชชนันท์	สีระเต็มพงษ์	นักวิจัยโครงการฯ
6. พ.ต.อ.จตุรงค์	ผ่องคำพันธ์	ผกก.กลุ่มงานป้องกัน ปราบปราม บก.ปดส.
7. พ.ต.อ.จำลอง	สว่างวงศ์	ผกก.สส.บก.น.3
8. พ.ต.อ.นิติพันธุ์	โรหิโตปการ	ผกก.สส.ศสส.ภ.3
9. พ.ต.อ.ภาณุ	บุรณศิริ	รอง ผบก.ศสส.ภ.3
10. พ.ต.อ.พงษ์ศักดิ์	ชุนาค	ผกก. สภ. สมุทรสาคร
11. พ.ต.อ.มานูญ	เชวงเกียรติ	ผกก.สภ.สามพราน
12. พ.ต.ท.ชลิต	เกตุศรีเมฆ	รอง ผกก.กตส.ศสส.ภ.7
13. พ.ต.ท.อรรณพ	นวมนาคะ	รอง ผกก.ปป. สภ.สามพราน
14. พ.ต.ท.รัชชัย	สุขประเสริฐ	รอง ผกก.สส. สภ.สามพราน
15. พ.ต.ท.ดร.สมวดี	ไชยเวช	อาจารย์(สบ 3) กลุ่มงาน วิชาการสังคมและทั่วไป รร.นรต.
16. พ.ต.ท.อนุสนธิ์	สุขสิริสุวรรณ	สว.ป.สภ.สามพราน
17. พ.ต.ท.อรรณวุฒิ	อนุเอกจิตร	สว.สป.สภ.สามพราน
18. พ.ต.ท.วิษณุ	ทวีแสง	สว.สส.สภ.สามพราน
19. พ.ต.ท.สุธี	รัตนชำนาญ	พงส.(สบ 3) สภ.เมืองนครปฐม
20. พ.ต.ท.พงศ์อานันต์	คล้ายคลึง	รอง ผกก.กก.สส.บก.น.9
21. พ.ต.ท.สุรียา	รัตนกาญจน์พันธ์	รอง ผกก.ศสส.ภ.8
22. พ.ต.ท.อิทธิพล	พรเทวัญชา	สว.สส.สภ.โพธิ์แก้ว
23. พ.ต.ท.สนธิชัย	กลีบบัว	พงส. (สบ 2) สน.หนองแขม
24. พ.ต.ต.อนุภัทร	ทวีพันธุ์สานต์	สว.กลุ่มงานสืบสวน ศสส.ภ.1
25. นายประสิทธิ์	ธนิกกุล	เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบศูนย์ เด็กฯ สน.บางขุนเทียน
26. ร.ต.ต.ณัฐพงศ์	จิรพฤติศิริ	พงส.(สบ 1) สน.บางขุนเทียน
27. คุณธิติมา	หมีปาน	หัวหน้าศูนย์ข้อมูลคนหาย มูลนิธิกระจกเงา

28. นายอลงกต คชสาร ผู้ประสานงานโครงการ
THALACC สำนักงานป้องกัน
และแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์
และเด็ก กระทรวงการสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์
สังคม
29. นางสาวณัฐภัทร สิริหิรัญญิกการ ผู้ช่วยวิจัย

การจัดงานนำเสนอผลงานวิจัย เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2552
ณ ห้องประชุมบริหาร กองบังคับการวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

คณะผู้วิจัยสรุปผลจากการนำเสนอกิจกรรม ดังนี้

ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการสืบสวนติดตามคนหาย

1) การจัดการความรู้มีการนำองค์ระภาคเอกชน เช่น มูลนิธิกระจกเงา และหน่วยงานภาครัฐการอื่น ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงาน จึงทำให้ได้ Best Practice ที่หลากหลาย ทำให้ผลงานวิจัยครบถ้วน

2) การวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้รับทราบขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้องตามระเบียบ เทคนิคและวิธีการสืบสวนที่ดี เพื่อนำไปใช้ในการสืบสวนติดตามคนหาย รวมถึงทราบแนวทางการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) การแลกเปลี่ยนความรู้โดยให้ผู้ปฏิบัติงานโดยตรงบอกเล่าประสบการณ์ในการทำงานที่ประสบผลสำเร็จ จะทำให้ทราบข้อเท็จจริงของปัญหา ทำให้เห็นแนวทาง ที่ชัดเจนของการสืบสวนติดตามคนหาย

4) การนำ KM ซึ่งเป็นเครื่องมือแห่งการเรียนรู้เข้ามามีใช้ในการวิจัยทำให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่หลากหลาย นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ ครอบคลุมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจากหลายหน่วยงาน

5) โครงการวิจัยมีการจัดกิจกรรมและสัมมนาหลายครั้งและมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งเป็นตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทำให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ก่อนนำไปจัดพิมพ์เป็นคู่มือสำหรับการปฏิบัติงานให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ

6) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการนำเรื่องที่เกิดขึ้นจริงและประสบการณ์จริงมาเป็นข้อมูลในการวิจัย โดยเฉพาะการเล่าเรื่องที่ประสบความสำเร็จมาถ่ายทอดความรู้ ทำให้ผู้เล่ามีความพึงพอใจในการเป็นผู้ให้ และผู้ฟังได้นำจุดแข็งของผู้เล่ามาปรับปรุงการทำงานของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

7) การจัดกิจกรรมเรื่องเล่าที่ประสบความสำเร็จ ควรนำมาปรับใช้ในงานสืบสวนคดีอื่น ๆ เช่น คดีที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

8) โครงการวิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยที่ครอบคลุมทุกเรื่องทั้งการศึกษาจากเอกสารการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสัมมนาระดมความคิดเห็น ทำให้ได้ข้อมูลสำหรับการจัดการความรู้ที่ครอบคลุม

9) การจัดประชุมสัมมนาร่วมกันทำให้เกิดการสร้างเครือข่าย และทำให้เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน อันจะเป็นประโยชน์ในการประสานงานกันต่อไปในอนาคต

10) ทำให้ทราบถึงสาเหตุของคนหาย พฤติการณ์ของคนร้าย เพื่อนำไปใช้ในการศึกษากรณีการรับแจ้งคนหายต่อไป

11) ควรให้คำแนะนำแก่ครอบครัวผู้เสียหายเนื่องจากพบว่าหลายครั้งที่เกิดเหตุลักษณะดังกล่าว ทางพนักงานสอบสวนยังไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร ซึ่งเรื่องดังกล่าวไม่อาจให้ความมั่นใจในการติดตามคนหายแก่ครอบครัวจึงทำให้ทางครอบครัวรู้สึกกังวล และมองว่า

พนักงานสอบสวนไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องคนหาย ไม่มีการอธิบายถึงขอบเขตระยะเวลาการหายตัวที่ทางครอบครัวจะดำเนินการแจ้งความ เนื่องจากปัจจุบันทางพนักงานสอบสวนและครอบครัวยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าการแจ้งคนหายจะต้องเกิน 24 ชั่วโมงจึงจะรับแจ้งได้ ซึ่งจริงๆ แล้วสามารถแจ้งได้ทันที รวมถึงการประชาสัมพันธ์ แม้จะมีการปรับแก้ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 14 บท 3 แต่ยังไม่เพียงพอ เนื่องจากมิได้มีการเพิ่มอำนาจในการสืบสวน

12) เจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนยังมีความเชื่อเก่า ๆ ว่า คนหายเป็นเรื่องส่วนบุคคล หรือเป็นปัญหาของคนในครอบครัว เมื่อหายไปแล้ว ก็จะกลับมาได้เอง และคิดว่าการดำเนินการเกี่ยวกับคนหายเป็นเรื่องยุ่งยาก ทำให้ไม่ให้ความสนใจต่อการรับแจ้งคนหายดังนั้นจึงควรมีการสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับแจ้ง และมีการตรวจสอบและควบคุมอย่างใกล้ชิดจากผู้บริหารสถานีตำรวจ

13) การปฏิบัติตามระเบียบหรือการดำเนินการติดตามคนหายในระดับสถานีตำรวจยังไม่ชัดเจนและยากต่อการปฏิบัติตาม

14) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีฐานข้อมูลในระบบ POLIS เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลคนหาย โดยผู้รับแจ้งคนหายระดับสถานีตำรวจ จะต้อง key ข้อมูลการรับแจ้งคนหายเข้ามายังฐานข้อมูลส่วนกลาง แต่ปรากฏว่าปัจจุบันมีการ key ข้อมูลน้อยมาก ดังนั้น จึงควรตรวจสอบและเร่งรัดการดำเนินของเจ้าหน้าที่ตำรวจทั่วประเทศ เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลคนหายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รองรับการตรวจสอบแบบ on-line จากเจ้าหน้าที่ตำรวจทั่วประเทศ

ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการวิจัย

1) ควรมีการเก็บข้อมูลด้านการสืบสวนและสอบสวนแบบเฉพาะเจาะจง โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงคือแรงงานต่างด้าว เพราะแรงงานต่างด้าวมียู่ 2 ล้านคน และควรศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายแรงงานต่างด้าวด้วย เนื่องจากการปฏิบัติงานของตำรวจยังขาดข้อมูลโดยตรงของเหยื่อเอง

2) ควรจัดสัมมนาระดมความคิดเห็นและจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยขยายวงให้กว้างขึ้นไปยังพื้นที่ตำรวจภูธรภาคต่างๆ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาในแต่ละสถานีตำรวจทราบถึงข้อดี/ข้อเสีย ปัญหา/อุปสรรค รวมถึงวิธีการดำเนินการด้วย เพื่อจะทำให้ประสบความสำเร็จในการสืบสวนติดตามคนหายพลัดหลง

3) การใช้เรื่องเล่าแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน ยังไม่มีการลงภาคสนามจริง อาจทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นไม่ครบถ้วน ควรมีการลงภาคสนามเพื่อให้ผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นคู่มือในการจัดการความรู้ด้านการจัดการสืบสวนติดตามคนหายได้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4) การใช้ตุลพินิจในการออกหมายจับหรือหมายค้นยังมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ มีผลต่อการเข้าไปตรวจค้นหรือสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตัวอย่างเช่น กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจสงสัยว่าคนหายถูกกักขังไว้ในบ้าน แต่ยังไม่มีความหมายค้น ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ

ไม่กล้าดำเนินการ เพราะกลัวจะถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ฐานใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ จึงควรเชิญบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อัยการ และศาล มาประชุมร่วมกัน เนื่องจากเกี่ยวข้องกับเรื่องอำนาจการออกหมายจับหรือหมายค้นโดยศาล หรือการพิจารณาสำนวนการสั่งฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการ

5) ควรมีการวิจัยลงภาคสนามในพื้นที่ต้นทางคือสถานชนสงฆ์สายใต้ หมอชิต หัวลำโพง และพื้นที่ปลายทางของการประมง โรงงาน และแหล่งก่อสร้าง เช่น สมุทรสาคร ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี สมุทรสาครเพราะมีคนหายจำนวนมากที่ถูกล่อลวงมาค้าแรงงาน

6) ควรมีการวิจัยโดยเพิ่มขอบเขตของคนหายให้ครอบคลุมถึงกรณีคนไทยเดินทางไปทำงานต่างประเทศ แต่ไม่เดินทางกลับมา

7) ควรขยายกลุ่มเป้าหมายการวิจัย โดยเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพนักงานสอบสวนผู้ที่ทำหน้าที่รับแจ้งคนหายในหลาย ๆ พื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการมากที่สุด เนื่องจากกรณีคนหายหลาย ๆ คดี เกิดจากการตั้งใจหลบหนีออกจากบ้าน เพราะปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ขั้นตอนที่ 10 จัดทำฐานข้อมูลในการสืบสวนติดตามคนหาย

คณะผู้วิจัยได้จัดทำฐานข้อมูลในการสืบสวนติดตามคนหายไว้ในเว็บไซต์ รวมทั้งการประมวลผลกรณีศึกษาจาก Storytelling เรื่องเล่าแห่งความสำเร็จ ไว้เป็นบทเรียนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย ตามรายละเอียดดังนี้

ชื่อหน่วยงาน	เว็บไซต์
ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา	www.backtohome.org
โครงการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนคดีคนหายในประเทศไทย	www.thaimissing.com

บทที่ 4
ผลที่ได้จากการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหาย
ในประเทศไทย

ผลของปฏิบัติการการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสกัดความรู้จากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ ผ่านกระบวนการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ จนได้ความรู้ขึ้นมาใหม่ ยังสามารถเรียบเรียง จัดรูปแบบให้เหมาะสม สามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้ทันที โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สาเหตุของการหายพลัดหลง
2. แนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง
3. วิธีการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย
 - 3.1 การติดตามคนหายประเภทแซทไลน์ทางโทรศัพท์
 - 3.2 การติดตามคนหายประเภทแซทไลน์ทางอินเทอร์เน็ต
 - 3.3 การติดตามคนหายประเภทลักพา
 - 3.4 การติดตามคนหายประเภทสมองเสื่อม
4. วิธีดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนหายพลัดหลง
5. ข้อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนถูกลักพาตัว หรือคนหายที่เกิดขึ้นในประเทศไทย
6. แบบแจ้งรูปพรรณเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง
7. ปัญหาและอุปสรรคในการติดตามสืบสวนคนหายในประเทศไทย
8. เกร็ดความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Story Telling)
9. ข้อคิดอื่นๆ ที่ควรรู้ ในการแจ้งความคนหาย
10. หน่วยงานที่ครอบครัวคนหายควรประสานงานไปเพื่อขอความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

สาเหตุของการหายพลัดหลง

1. การล่อลวง หรือหลอกหลวง เช่น

1) ชักชวนไปเที่ยวต่างจังหวัด ทักน้าจอร์ ผู้ล่อลวง มักจะออกอุบายชักชวนไปบ้านญาติ บ้านเพื่อน หากเป็นบุคคลประเภทวัยรุ่นชายหนุ่มกับหญิงสาวอาจจะถูกชักนำไปในทาง

เสื่อมเสีย ครั้นเมื่อเกิดการเสียหายขึ้นก็จะไม่ยอมกลับบ้าน บางรายได้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมซึ่งเคยมีปรากฏอยู่เสมอ

2) ชักชวนไปหางานทำ วิธีนี้ใช้กันแพร่หลาย เพราะคนว่างงานก็อยากจะมั่งงานทำ ในที่สุดก็ถูกชักนำไปขายเป็นโสเภณี เป็นหมอนวด ฯลฯ อันก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา นับว่าผิดกฎหมายและศีลธรรม

3) ลักพาไปเรียกค่าไถ่ ผู้ล่อลวง หรือคนร้ายอาจใช้วิธีต่าง ๆ เช่น วางยาสลบ ให้กินยานอนหลับ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อาวุธตามแต่โอกาส คนร้ายจะนำตัวไปกักกันไว้แล้วหาวิธีการเรียกค่าไถ่ หาวิธีต่อรอง ส่วนใหญ่จะเรียกร้องต้องการเงินเป็นเครื่องแลกเปลี่ยน บางรายก็นำไปเพื่อการอนาจาร เป็นต้น

2. พลัดหลง หลงทาง เช่น การเดินทางไปต่างจังหวัด หรือเดินทางจากต่างจังหวัดเข้ากรุงเทพฯ การไปเที่ยวงานมหกรรมต่าง ๆ อาจทำให้เกิด พลัดหลงทางขึ้นได้ ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา การได้รับอันตราย เช่น คนหายออกจากบ้านไปได้รับอันตราย เกิดอุบัติเหตุรถชน ถูกสัตว์ทำร้าย ถูกชิงทรัพย์ ฯลฯ

1) ต้องคดี เช่น ในขณะที่หายไปนั้น ปรากฏว่าถูกจับกุม ดิดยาเสพติด เล่นการพนัน ประกอบอาชญากรรมทางเจ้าหน้าที่ได้ควบคุมตัวไว้

2) สติฟั่นเฟือน หรือวิกลจริต คนหายประเภทนี้จะหนีออกจากบ้านไปโดยไร้จุดหมาย บางรายไปได้รับอันตราย เช่น ตกน้ำตาย ฆ่าตัวตาย ฯลฯ

3) คนหายมีความสมัครใจ เช่น คนหายที่เป็นหญิงหนีตามผู้ชายไปในทำนองชั่วสาว ไปมีครอบครัว ไปประกอบอาชีพส่วนตัว เป็นต้น

3. สาเหตุจากปัญหาส่วนตัว

1) ระดับการศึกษา คนหายส่วนใหญ่มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ เช่น จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 หรืออ่านออกเขียนได้มีสติปัญญาน้อย เวลา อ่อนต่อโลก เชื่อคนง่าย จึงเป็นสาเหตุทำให้ถูกหลอกลวง

2) สิ่งแวดล้อมย่ำแย่ เช่น การโฆษณาชวนกระตุ้นทางกามารมณ์ ได้แก่ หนังสือโป๊ การแสดงโชว์ลามก อนาจาร มีสถานเริงรมย์ อาบ อบ นวด บาร์ ไนต์คลับ อันจะก่อให้เกิดปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์และปัญหาอาชญากรรม

3) ความทะเยอทะยาน ได้แก่ ความฟุ้งเฟ้อ ความฟุ่มเฟือย ชอบหรูหรา ชอบแต่งตัว ชอบเลียนแบบ ฯลฯ

4) เบื่อหน่ายอาชีพเดิม เช่น การทำนา ทำสวน ทำไร่ ข้าซากจำเจ จึงคิดเปลี่ยนอาชีพใหม่

5) การคบเพื่อน เพื่อนที่ไม่ดีอาจชักนำไปในทางเสื่อมเสีย เช่น คบค้าสมาคมกับเพื่อนที่เคยเป็นหมอนวด เป็นโสเภณี ชายบริการทางเพศ ย่อมจะชักนำไปเพื่อนเสื่อมเสียตามไปด้วย

6) ขาดการอบรมสั่งสอนจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง สาเหตุเช่นนี้จะทำให้ครอบครัวขาดระเบียบวินัย ทำให้ครอบครัวแตกแยก แยกความสามัคคีอันเป็นเหตุทำให้สมาชิกในครอบครัวขาดความอบอุ่น ขาดที่พึ่งทางใจ

7) ห่วงเหินต่อศาสนา ทุกศาสนามีความมุ่งหมายสอนให้คนเป็นคนดี สำหรับพุทธศาสนาในปัจจุบันได้รับอิทธิพลอารยธรรมทางตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ จึงมีแนวโน้มทำให้ศาสนาประจำชาติของเราได้รับความกระทบกระเทือน ทำให้คนส่วนใหญ่หันไปนิยมทางด้านวัตถุ หรือติดในวัตถุนิยม สาเหตุที่ห่วงเหินต่อศาสนาและสาเหตุอื่น ๆ ที่กล่าวข้างต้นนับว่ามีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับกรณีคนหายทั้งสิ้น

4. สาเหตุเกี่ยวกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

ในที่นี้หมายถึงเศรษฐกิจภายในครอบครัวการครองชีพ การดำรงชีวิต หากครอบครัวใดประสบกับปัญหามันแตกสาแหรกขาด ปัญหาการหย่าร้าง บิดามารดาทะเลาะวิวาทกันเป็นประจำเพราะการเงินไม่พอจับจ่ายใช้สอย ย่อมเป็นสาเหตุทำให้ครอบครัวไม่มีความสุข ได้รับความกดดันเกิดความคับแค้น อาจเป็นสาเหตุทำให้บุคคลในครอบครัวถือโอกาสหนีออกจากบ้านไป จึงเกิดคนหายขึ้น ซึ่งสืบเนื่องมาจากปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าว

5. สาเหตุเกี่ยวกับปัญหาทางด้านการเมือง

ในที่นี้หมายถึง คนหายพลัดหลงไปเป็นผู้ก่อความไม่สงบ โดยคนร้ายหรือผู้ล่อลวงใช้กลอุบายกลวิธีต่าง ๆ เช่น ลักขโมยเด็กตามโรงพยาบาล โรงเรียน ฯลฯ หรือทำที่ขอดีไปเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม หรือทำที่ขอดีจากบิดามารดาที่ยากจน แล้วนำเด็กไปเลี้ยงไว้หรือกักกันตัวไว้ คนร้ายจะใช้วิธีอบรมสั่งสอนให้เกิดความเกลียดชัง และมีอุดมการณ์ที่รุนแรงเป็นปรปักษ์กับชาติบ้านเมือง หรือเป็นผู้ก่อการร้าย คนหายพลัดหลงเป็นผู้ก่อความไม่สงบดังกล่าว จึงเป็นปัญหาสำคัญเป็นภัยร้ายแรงระดับชาติ บ่อนทำลายความมั่นคงของรัฐ

แนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง

เมื่อมีผู้มาแจ้งเกี่ยวกับคนหายให้พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจที่รับแจ้งความรีบดำเนินการรับแจ้งลงรายงานประจำวัน จัดทำหนังสือพรรณนารายละเอียดความลงในรายงานแบบแจ้งรูปพรรณคนหาย (แบบ วท.12/ต.326) พร้อมกับซักถามสาเหตุการหายให้ได้รับความละเอียดชัดเจน แล้วดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป โดยถ้าหน่วยงานที่รับแจ้งอยู่ในเขตนครบาล เมื่อรับแจ้งแล้วให้รีบแจ้งเหตุไปยังศูนย์ปฏิบัติการควบคุมสั่งการและสื่อสารข้อมูล กองบัญชาการตำรวจนครบาล และศูนย์สวัสดิภาพเด็ก เยาวชน และสตรี กองบัญชาการตำรวจนครบาล เพื่อติดตามหาตัวโดยไม่ชักช้า แล้วให้ออกรายงานดำเนินรูปพรรณคนหาย จำนวน 2 ฉบับ เก็บรวมเรื่องเข้าเล่มไว้ที่หน่วยรับแจ้ง 1 ฉบับ และส่งกองทะเบียนประวัติอาชญากร 1 ฉบับ

1) หากหน่วยงานที่แจ้งอยู่ในเขตภูธร ให้ออกรายงานดำเนินรูปพรรณคนหาย จำนวน 4 ฉบับ เก็บรวมเรื่องไว้ ณ ที่แจ้ง 1 ฉบับ ส่ง วิทยาการจังหวัด 1 ฉบับ ส่งกองกำกับการวิทยาการเขต 1 ฉบับ และส่งไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร 1 ฉบับ

2) ให้พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้ง รีบส่งรายงานดำเนินรูปพรรณคนหาย พร้อมด้วยรูปถ่าย (ถ้ามี) ไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร เพื่อประกาศสืบหา

3) หากสงสัยว่าคนหายถูกล่อลวงลักพาไปในทางทุจริตให้รีบติดต่อกับตำรวจท้องที่ ตำรวจทางหลวง ตำรวจรถไฟ ตำรวจน้ำ เพื่อสกัดกั้นตามด่านหรือจุดหมายปลายทางที่ยานพาหนะจะพาคนหายผ่านไปโดยเร็ว

4) ถ้าคนหายเกี่ยวกับการเมือง รายงานด่วนถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 2 ชุด เพื่อพิจารณาให้ตำรวจสันติบาลสืบสวนติดตามเป็นกรณีพิเศษ

5) หากสงสัยว่าคนหายจะถูกทำร้ายถึงตาย ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้แจ้งไปถ่ายรูปถ่ายหรือดำเนินรูปพรรณคนหายไม่ทราบชื่อ ในส่วนกลางให้ดูที่กองทะเบียนประวัติอาชญากร ส่วนภูมิภาคดูได้ที่ วิทยาการจังหวัดหรือ กองกำกับการวิทยาการเขต

6) ให้หัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมายให้ตำรวจคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบในการสืบสวนติดตามหาตัวคนหาย โดยให้ไปรู้จักกับบ้านผู้แจ้ง หรือบ้านผู้ปกครองคนหายและเยี่ยมเยียนเป็นระยะทุก ๆ 7 วัน 15 วัน 1 เดือน 2 เดือน และ 3 เดือน

7) เมื่อครบกำหนด 3 เดือนแล้วยังไม่ได้ตัวคนหายคืนให้หัวหน้าสถานีตำรวจรายงานผลการสืบสวนติดตามแบบการสืบสวนติดตามคนหาย (แบบ วท.12/2 , ต.326) โดยแจ้งไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร และถ้าเป็นส่วนภูมิภาคให้ส่งแบบการสืบสวนติดตามคนหายเพิ่มเติมไปยัง วิทยาการจังหวัดและกองกำกับการวิทยาการเขต อีกด้วย

8) ระหว่างที่สถานีตำรวจต่าง ๆ รับแจ้งคนหายไว้นั้น ให้กำชับผู้แจ้งด้วยว่า หากได้ตัวคนหายคืนเมื่อใดให้รีบแจ้งถอนคืนโดยเร็ว และเมื่อได้รับแจ้งถอนคืนแล้ว ให้สถานีที่รับแจ้ง

ทำการรับแจ้งถอนคืนไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร และ วิทยาการจังหวัด, กองกักกัน การวิทยาการเขตเพื่อถอนประกาศสืบหาและระงับการสืบหา

ในส่วนของกองทะเบียนประวัติอาชญากร

1. ฝ่ายทะเบียนประวัติอาชญากร 1 กองทะเบียนประวัติอาชญากร เป็นหน่วยงาน รับผิดชอบ โดยจะรับแบบแจ้งรูปพรรณคนหาย วท.12/1 – ต.326 แบบแจ้งผลการได้ตัวคนหาย คืบ วท. 12/2 – ต.326 และแบบสืบสวนติดตามคนหาย วท.12/3 – ต.326

2. ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของแบบรายงานต่าง ๆ

3. จัดพิมพ์ประกาศสืบหาคนหาย ถอนประกาศสืบหาคนหายแล้วส่งให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องดังนี้

ผู้บัญชาการตำรวจตรวจคนเข้าเมือง,ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง, ผู้บังคับการสาย ตรวจปฏิบัติการพิเศษ, ผู้กำกับการอำนวยการภาค 1 – 9 , ผู้กำกับการศูนย์สืบสวนภาค 1 – 9 ผู้อำนวยการกองหนังสือเดินทางต่างประเทศ, อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์, หัวหน้าสถานี วิทยุกระจายเสียงพิทักษ์สันติราษฎร์, หัวหน้าสถานีวิทยุกระจายเสียงสามยอด, หัวหน้าสถานี วิทยุทหารอากาศ, ผู้กำกับการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมสั่งการและสื่อสารข้อมูล, ผู้กำกับการศูนย์ สวัสดิภาพเด็ก เยาวชนและสตรี กองบัญชาการตำรวจนครบาล , ผู้กำกับการกองกำกับการ สืบสวนนครบาล 1-9 และ ผู้กำกับการวิทยาการเขต

4. หลังจากออกประกาศสืบหาคนหายไปแล้ว เป็นระยะเวลา 3 เดือน ยังไม่ได้รับแจ้ง ผลการได้ตัวคนหายคืนหรือไม่จะดำเนินการดังนี้

4.1 ทำบัญชีรายชื่อคนหายเพื่อตรวจสอบกับสถานีตำรวจที่รับแจ้ง พร้อมทั้ง เดือนให้พนักงานสอบสวนรายงานแบบการสืบสวนติดตามคนหาย วท. 12/3 – ต.326

4.2 ทำหนังสือถึงผู้ปกครองหรือผู้แจ้ง โดยสอบถามถึงการได้ตัวคนหายคืน หรือไม่ หากพบตัวแล้วให้รีบไปแจ้งถอนกับสถานีตำรวจที่แจ้งหายไว้

ขั้นตอนการปฏิบัติ / การรวบรวมคดีข้อมูลคนหาย / วิธีการติดตามคนหายให้ ได้ผล

1) กรณีมีผู้แจ้งกับเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ให้สายตรวจรีบเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ คนหายให้เร็วและมากที่สุด แล้วรีบแจ้งรายละเอียดให้สถานี ตำรวจช่วยกระจายข่าวค้นหาทันที จากนั้นให้ผู้แจ้งไปพบ พนักงานสอบสวน

2) กรณีพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งเองให้พนักงาน สอบสวนเก็บข้อมูลเกี่ยวกับคนหายให้เร็วและมากที่สุด แล้วรีบ

แจ้งรายละเอียดให้ สถานีตำรวจช่วยกระจายข่าวค้นหาทันที และให้สายตรวจที่รับผิดชอบพื้นที่ไปสืบสวนหาข้อมูลรายละเอียดจากจุดที่หายหรือบ้านของผู้หาย

3) พนักงานสอบสวนลงประจำวันรับแจ้ง แล้วดำเนินการดังนี้

(1) ทำตามระเบียบเกี่ยวกับลักษณะที่ 14 บทที่ 3

(2) ส่งข้อมูลไปในฐานะข้อมูล SMS คนหายพลัดหลงของตำรวจในแต่ละพื้นที่

(3) ส่งข้อมูลให้มูลนิธิกระจกเงา , วิทยุชุมชน , TV , หนังสือพิมพ์

(4) ถ้าเป็นในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ส่งข้อมูลให้ศูนย์สวัสดิภาพเด็ก เยาวชน

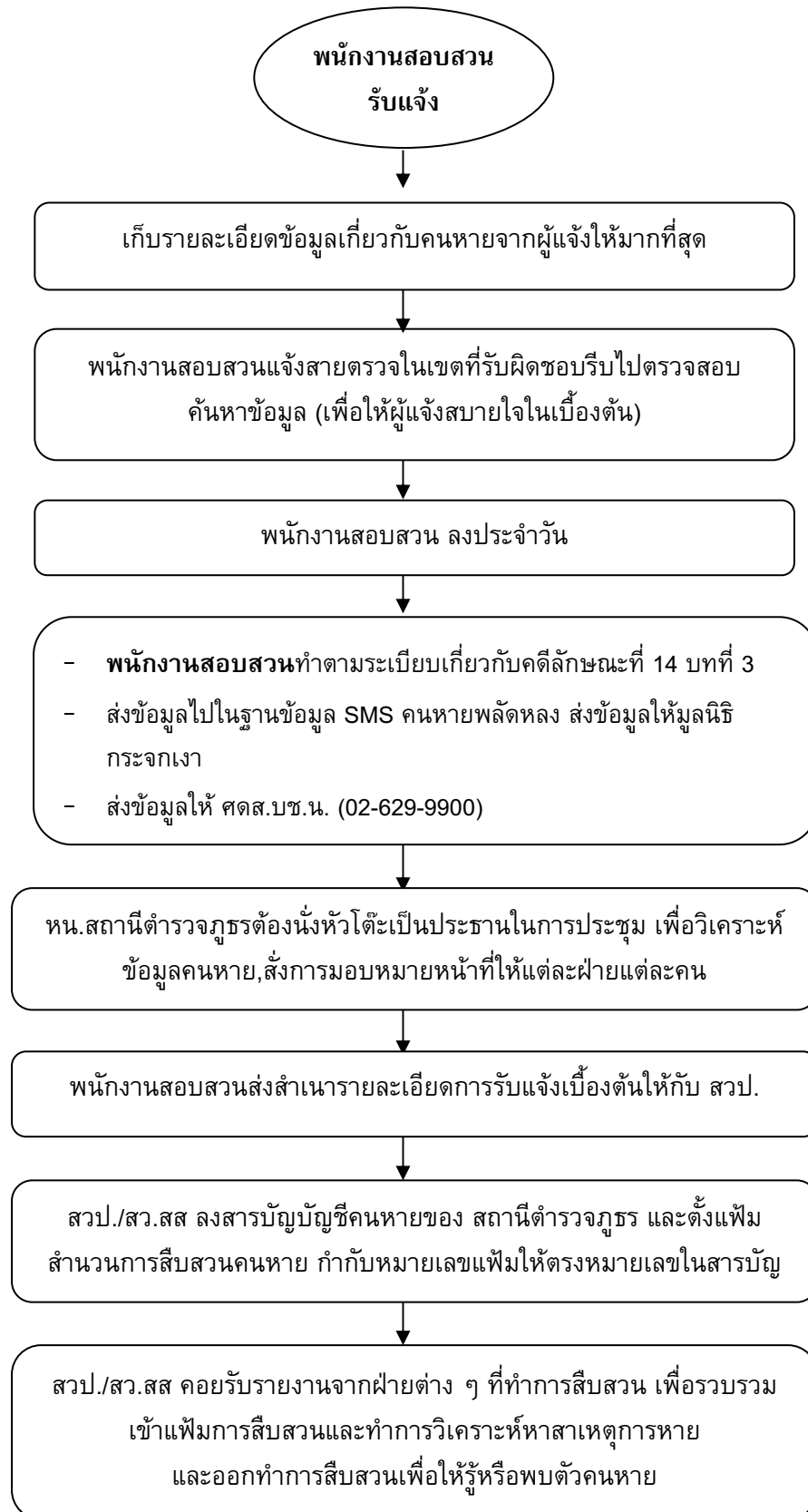
และสตรี กองบัญชาการตำรวจนครบาล (ศตส.บชน.) (02-629-9900)

4) หัวหน้าสถานีตำรวจ ต้องนั่งหัวโต๊ะเป็นประธานในการประชุม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลคนหาย สั่งการมอบหมายหน้าที่ให้แต่ละฝ่ายแต่ละคนทำการสืบสวนค้นหา คนหาย โดยอาศัยสืบหาจากฐานข้อมูลต่างๆ เช่น ประกันสังคม, ขนส่ง , สถานพยาบาล,ทะเบียนราษฎร, เรือนจำ , สถาบันนิติเวช ฯลฯ

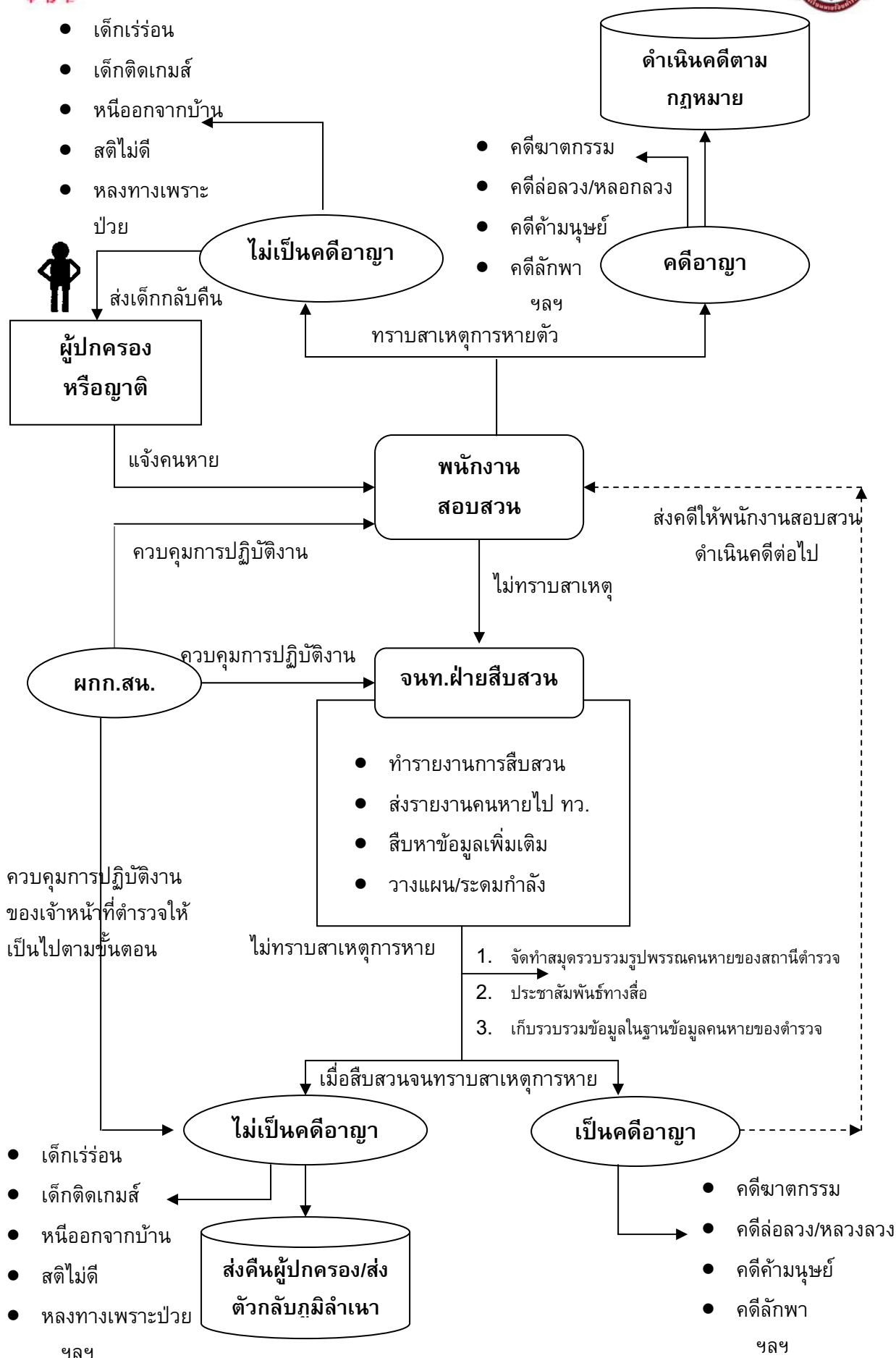
5) พนักงานสอบสวนส่งสำเนารายละเอียดการรับแจ้งเบื้องต้นให้กับ สารวัตรป้องกันปราบปราม

6) สารวัตรป้องกันปราบปรามและสารวัตรสืบสวน ลงบัญชีคนหายของสถานีตำรวจ และตั้งแฟ้มสำนวนการสืบสวนคนหายกำกับหมายเลขแฟ้มให้ตรงหมายเลขในสารบัญชีแฟ้มคนหายประจำสถานีตำรวจ

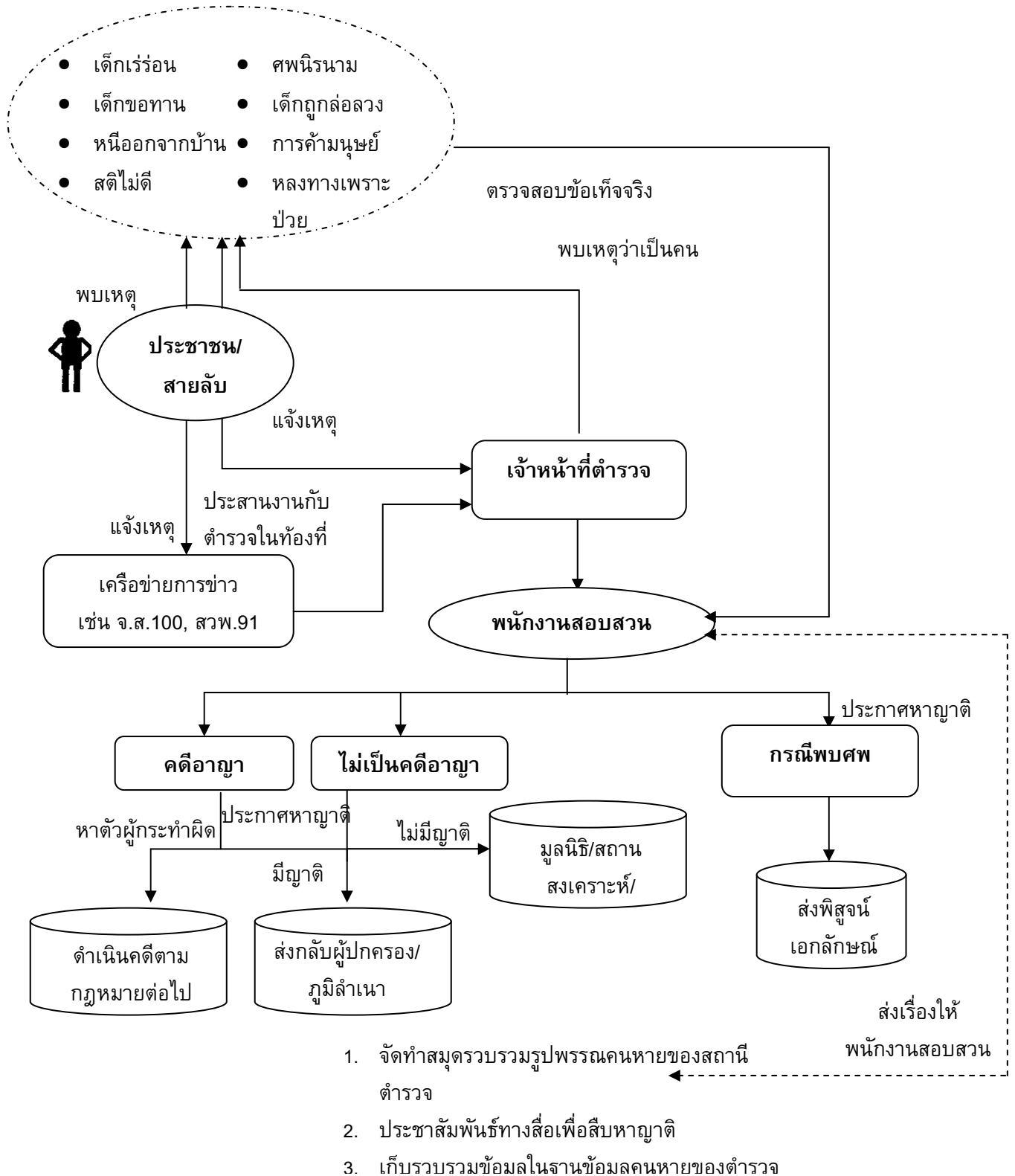
7) สารวัตรป้องกันปราบปรามและสารวัตรสืบสวน คอยรับรายงานจากฝ่ายต่างๆ ที่ทำการสืบสวน เพื่อรวบรวมเข้าแฟ้มสำนวนการสืบสวนคนหาย เพื่อทำการวิเคราะห์หาสาเหตุการหาย ตลอดจนวางแผนและทำการสืบสวนหาตัวคนหายอย่างต่อเนื่อง

แผนภาพที่ 4.1 ขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อมีการแจ้งคนหายระดับสถานีตำรวจ

แผนภาพที่ 4.2 ขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อมีการแจ้งคนหายระดับสถานีตำรวจ

แผนภาพที่ 4.3 ขั้นตอนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจกรณีพบตัวคนหาย
/พลัดหลง/ศพนิรนาม

วิธีการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

หลังจากการปฏิบัติการ การจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทยแล้ว คณะผู้วิจัยได้ความรู้ใหม่จากการจัดกิจกรรมในการจัดการความรู้ ได้แก่วิธีการสืบสวนติดตามคนหายในคดีประเภทต่าง ๆ ซึ่งลักษณะของการหายตัวของคนนั้นแตกต่างกัน วิธีการสืบสวนติดตามก็แตกต่างกันด้วย ซึ่งสามารถแยกวิธีการสืบสวนติดตามเป็นประเภทต่าง ๆ ไว้ดังต่อไปนี้

การติดตามคนหายประเภทแซทไลน์ทางโทรศัพท์82

เด็กเล่นแซทไลน์ทางโทรศัพท์ หมายถึง การที่คนหายเข้าไปสนทนากับคนแปลกหน้าซึ่งไม่รู้จักกันมาก่อน โดยเป็นการสนทนาผ่านระบบโทรศัพท์อัตโนมัติ 1900 หรือ การสุมโทรศัพท์ไปยังหมายเลขต่าง ๆ ที่ไม่รู้จักกัน หลังจากผ่านการพูดคุยมาสักระยะหนึ่งคนหายก็จะถูกชักจูงหรือล่อลวงให้ออกจากบ้านเพื่อมาพบกับคู่สนทนาอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งตรงจุดนี้ ทำให้เกิดช่องว่างในการที่อาชญากรจะเข้ามาเล่นแซทไลน์ทางโทรศัพท์เพื่อล่อลวงเด็กหญิง ซึ่งยังขาดวุฒิภาวะในการกลั่นกรองและตัดสินใจ กลุ่มคนที่ติดแซทไลน์ทางโทรศัพท์ จะมีพฤติกรรมเด่นชัดที่แสดงออกมาให้เห็น คือ การที่คนหายจะมีพฤติกรรมใช้โทรศัพท์นานผิดปกติ ส่วนใหญ่จะเป็นในช่วงเวลากลางคืน นอกจากนี้ ยังพบว่ากลุ่มคนที่นิยมเล่นแซทไลน์ทางโทรศัพท์ ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กผู้หญิงอายุเฉลี่ยประมาณ 15 ปี คนหายที่หายออกจากบ้านไปเพราะการติดแซทไลน์ทางโทรศัพท์นั้น ย่อมต้องมีคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ชวน คนหายไปอย่างแนบเนียน ดังนั้น การสืบสวนในการติดตามตัวคนหายนั้น สามารถหาเบาะแสจากบุคคลที่ติดต่อกับคนหายทางโทรศัพท์ไลน์ได้อีกทางหนึ่งด้วย

กระบวนการติดตามคนหายกรณีติดแซทไลน์ทางโทรศัพท์

1. การตรวจสอบทรัพย์สิน/รูปพรรณ/เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของคนหาย

เมื่อคนหายจากสาเหตุการติดแซทไลน์ทางโทรศัพท์ ได้หายออกไปบ้าน เบื้องต้นเจ้าหน้าที่ตำรวจควรตรวจสอบข้อมูลจากครอบครัวหรือญาติคนหายให้ช่วยตรวจสอบทรัพย์สิน รูปพรรณ และเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ผู้หายสวมใส่ก่อนที่จะหายไปเป็นอันดับแรก เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นจุดสังเกตคนหายและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการติดตามคนหาย การตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว ควรเริ่มจากบุคคลซึ่งเป็นผู้พบเห็นคนหายครั้งสุดท้ายเพื่อให้ทราบข้อมูลในส่วนรูปพรรณและเสื้อผ้าที่ผู้หายสวมใส่เป็นครั้งสุดท้าย

2. การหาเบาะแสจากห้องนอนของคนหาย

การหาข้อมูลในห้องนอนของคนหาย คือ แนวทางค้นหาเบาะแสอีกทางหนึ่งในการติดตามหาคนหาย เมื่อ เข้าไปยังห้องนอนของคนหายแล้ว สิ่งที่ต้องตรวจสอบ เช่น

o **ตู้เสื้อผ้าของคนหาย** คือ การตรวจสอบว่าคนหายมีการเก็บเสื้อผ้าไปด้วยหรือไม่ เนื่องจากพฤติกรรมการเก็บเสื้อผ้า แสดงออกได้ถึงการเตรียมตัวเป็นอย่างดีของคนหาย ในการหนีออกจากบ้าน ซึ่งหากคนหายไม่เก็บเสื้อผ้าไปเลย ควรตั้งประเด็นสาเหตุการหายไปในการอื่น ๆ ด้วย เช่น การเกิดอุบัติเหตุ หรือเกิดเหตุฉุกเฉินกับคนหาย จึงทำให้คนหายไม่กลับบ้านตามปกติ ทั้งนี้ การหายออกจากบ้านบางกรณี คนหายก็ไม่เก็บเสื้อผ้าหรือทรัพย์สินใดๆ ไปด้วยเลย

o **สมุด/หนังสือ ของคนหาย** การตรวจสอบสมุดหนังสือเรียนของ คนหาย อาจจะทำให้พบเบาะแสสำคัญในการติดตามคนหาย เนื่องจากคนหายอาจจะเคยจดหมายเลข โทรศัพท์ หรือที่อยู่ หรือชื่อคนที่รู้จักกันทางแชทไลน์ไว้ในเอกสารเหล่านั้น ซึ่งจะทำให้ครอบครัวทราบเบาะแสเพิ่มเติมในการติดตามคนหาย

o **จุดที่คนหายเคยวางทรัพย์สินหรือเงิน** การตรวจสอบจุดที่คนหายเก็บเงินหรือทรัพย์สินไว้ เพื่อตรวจสอบว่าคนหาย ได้มีการเก็บทรัพย์สินไปหรือไม่ การที่คนหายเก็บทรัพย์สินไปด้วยทั้งหมด หมายถึง มีการเตรียมตัวที่จะหายออกจากบ้าน แต่หากทรัพย์สินของคนหายยังคงอยู่ที่เดิม ไม่มีการเคลื่อนย้ายหรือไม่ นำติดตัวไปด้วย นั้นอาจหมายถึงว่า คนหายไม่มีการเตรียมตัวก่อนหายไป หรือ ไม่ได้ตั้งใจที่จะไป ซึ่งกรณีดังกล่าว ควรตั้งประเด็นสาเหตุการหายไปในการอื่น ๆ ด้วย เช่น การเกิดอุบัติเหตุ หรือเกิดเหตุฉุกเฉินกับคนหาย จึงทำให้คนหายไม่กลับบ้านตามปกติ

o **กระดาดหรือจดหมายที่คนหายอาจจะเขียนลา** การตรวจสอบที่ห้องนอนหรือบริเวณที่คนหายใช้พักผ่อนเป็นประจำ คือ สถานที่ซึ่งคนหายอาจจะทิ้งจดหมายที่เขียนลาไว้ให้ครอบครัว ซึ่งหลักฐานดังกล่าวอาจจะเป็นเบาะแสในการชี้ว่าคนหาย หายออกจากบ้านไปเพราะสาเหตุใด และอาจจะเชื่อมโยงกับแนวทางการติดตามคนหาย

3. การสืบค้นเบาะแสจากบุคคลแวดล้อม ถือว่าเป็นการหาเบาะแสสำคัญในการติดตามคนหายจากการติดเกม เนื่องจากคนหายไปในลักษณะดังกล่าว มักจะติดต่อกับเพื่อนๆ ที่รู้จัก หรือขอไปพักอาศัยกับคนรู้จัก ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจควรไปสอบถามเบาะแสจากบุคคลต่อไปนี้

o **สมาชิกในบ้าน** คือ บุคคลที่มีความสนิทสนมและใกล้ชิดกับคนหายมากที่สุด โดยเฉพาะในครอบครัวใหญ่ ซึ่งมีสมาชิกหลายคน คนหายอาจจะให้ความสนิทสนมกับคนในครอบครัวบางคนที่เขาไวใจมากที่สุด และอาจจะเล่าหรือระบายเรื่องราวต่างๆ ให้ฟัง ซึ่งข้อมูลตรงจุดนี้อาจจะนำมาประมวลเป็นเบาะแสได้ เช่น คนหายอาจจะเคยเล่าถึงเพื่อนสนิท หรือเพื่อนที่เพิ่งรู้จักกันในการเล่นแชทไลน์ทางโทรศัพท์ ซึ่งเมื่อนำข้อมูลต่างๆ มาประมวลกันแล้ว อาจจะทำให้ทราบว่าคนหายอาจจะไปพักอาศัยอยู่กับใคร

o **เพื่อนบ้าน** คือ บุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจควรเข้าไปสอบถามข้อมูล เนื่องจากบางกรณี คนหายอาจจะหายไประหว่างช่วงเวลากลางคืน ซึ่งคนในครอบครัวต่างกำลังนอนหลับพักผ่อนกันหมด ทำให้คนในครอบครัวไม่ทราบข้อมูลของคนหายในขณะที่หายไป การไปสอบถามเบาะแสจากเพื่อนบ้านที่อาจจะพบเห็นคนหายขณะกำลังออกจากบ้าน อาจจะทำให้ทราบว่าใครเป็นคนมารับคนหาย หรือว่าคนหายไปเองตามลำพัง

o **เพื่อนคนหาย** ถือว่าเป็นตัวแปรสำคัญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับคนหาย เนื่องจากคนที่หายไปเนื่องจากติดเล่นแชทไลน์ทางโทรศัพท์นั้น อาจจะเคยเล่าเรื่องการเล่นแชทไลน์ทางโทรศัพท์ให้เพื่อนๆ ที่สนิทฟัง หรือบางครั้งเพื่อนสนิทของคนหายก็อาจจะไปเล่นแชทไลน์ทางโทรศัพท์ด้วย ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบข้อมูลเกี่ยวกับคนที่ล่องลอยคนหายไปแล้วเป็นใคร เพื่อนสนิทของคนหาย คือ บุคคลที่อาจจะให้ที่พักพิงกับคนหาย หรือให้คนหายยืมเงิน ดังนั้นเพื่อนสนิท ถือว่าเป็นกุญแจสำคัญที่จะหาความจริงว่าคนหายไปอยู่ที่ไหน การสอบถามเพื่อนสนิทของคนหายนั้น ทางครอบครัวหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ควรไปสอบถามเองโดยตรง แต่ควรให้อาจารย์ประจำชั้น หรือผู้ปกครองเป็นผู้เรียกเด็กมาสอบถามเป็นรายคน จะได้รับคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากกว่า

การสืบสวนติดตามหาคนหายในกรณีการติดเล่นแชทไลน์ทางโทรศัพท์นั้น วิธีการที่ได้ผลมากที่สุด คือการตรวจสอบข้อมูลการใช้โทรศัพท์ของคนหาย เนื่องจากจะมีข้อมูลที่เชื่อมโยงกับบุคคลที่ติดต่อพูดคุยกับคนหายทางโทรศัพท์ ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลทางโทรศัพท์มีทั้งประเภทที่ครอบครัวคนหายสามารถขอตรวจสอบกับผู้ให้บริการได้เองกับประเภทที่เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องดำเนินการตรวจสอบให้

4. การตรวจสอบข้อมูลการใช้โทรศัพท์บ้าน

การตรวจสอบข้อมูลการใช้โทรศัพท์บ้านของคนหาย คือ การขอตรวจสอบข้อมูลการใช้โทรศัพท์ย้อนหลังของหมายเลขโทรศัพท์บ้าน เนื่องจากคนหายอาจจะใช้โทรศัพท์บ้านในการติดต่อพูดคุยกับบุคคลที่เล่นแชทไลน์ด้วยกัน ดังนั้น การตรวจสอบข้อมูลการใช้โทรศัพท์บ้านของคนหาย จะทำให้ทราบว่าคนหายใช้โทรศัพท์ติดต่อกับหมายเลขใดบ้าง โดยการตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถแนะนำให้ครอบครัวคนหายสามารถดำเนินการได้เอง เนื่องจากเป็นสิทธิ์ของผู้รับบริการ ซึ่งผู้ที่จะสามารถขอตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวได้ คือ เจ้าของหมายเลขที่ยื่นขอหมายเลขโทรศัพท์ดังกล่าว โดยให้บุคคลที่มีชื่อเป็นเจ้าของหมายเลขดังกล่าว นำใบเสร็จรับเงินเก่าๆ ของหมายเลขนั้นๆ เพื่อเป็นหลักฐานว่าเป็นเจ้าของหมายเลข และนำบัตรประจำตัวประชาชนไปขอตรวจสอบข้อมูลได้ที่ศูนย์บริการของเครือข่ายที่ให้บริการ (ทรู หรือ ทีโอที)

5. การตรวจสอบข้อมูลการใช้โทรศัพท์ฟิซีที

โทรศัพท์ฟิซีที คือ โทรศัพท์ชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นที่นิยมในหมู่บ้าน เนื่องจากมีค่าบริการที่ไม่แพงนัก ซึ่งถ้าหากคนหายมีประวัติการใช้โทรศัพท์ฟิซีทีหรือมีโทรศัพท์ฟิซีทีติดตัวไปด้วยก็จะทำให้ครอบครัวคนหายทราบว่าคนหายมีการติดต่อพูดคุยกับใครบ้าง การตรวจสอบข้อมูลการใช้โทรศัพท์ฟิซีทีของคนหาย เจ้าหน้าที่ตำรวจควรแนะนำให้ทางครอบครัวสามารถไปขอตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวได้ด้วยตนเอง โดยนำเสนอใบแจ้งความ เอกสารหลักฐานที่ยืนยันว่าเป็นผู้ปกครองของคนหาย บัตรประจำตัวประชาชนของผู้ปกครอง และสูติบัตรของคนหาย โดยครอบครัวคนหายต้องนำหลักฐานดังกล่าว ไปยื่นขอตรวจสอบการข้อมูลการใช้โทรศัพท์ฟิซีทีของคนหายได้ที่ศูนย์บริการของทรู ทุกสาขา ทางเจ้าหน้าที่จะทำการถ่ายสำเนาการเข้ามาให้ทั้งหมด ในขอบเขตระยะเวลาที่เราต้องการ ซึ่งส่วนใหญ่ขอตรวจสอบข้อมูลการใช้ประมาณ 15 วัน นับแต่วันที่คนหายได้หายตัวไป

6. การตรวจสอบข้อมูลการใช้โทรศัพท์มือถือ

ในกรณีที่เด็กใช้โทรศัพท์มือถือ เจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว ยกเว้นในกรณีที่ใช้ชื่อของผู้ปกครองหรือบุคคลอื่นเป็นผู้ลงทะเบียนเลขหมายดังกล่าว ซึ่งผู้มีชื่อเป็นผู้จดทะเบียนหมายเลขนั้นๆ สามารถขอตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวได้เองทันที ณ ศูนย์บริการของเครือข่ายนั้นๆ ส่วนในกรณีที่โทรศัพท์มือถือดังกล่าวลงทะเบียนการใช้งานเป็นชื่อของคนหายเอง ครอบครัวจะไม่สามารถขอตรวจสอบข้อมูลได้ เนื่องจากเป็นข้อมูลส่วนตัว ซึ่งเข้าข่ายเป็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคล ดังนั้นการตรวจสอบข้อมูลทางโทรศัพท์มือถือจะต้องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการให้ โดยมีระเบียบการดังต่อไปนี้

1) หนังสือขอความร่วมมือจากสถานีตำรวจ ลงนามโดย นายตำรวจชั้นสัญญาบัตร ยศ ตั้งแต่ พันตำรวจเอก (ผู้กำกับการ) ขึ้นไป

2) แนบเอกสารบันทึกทางคดี

3) ส่งเอกสารดังกล่าวเป็นจดหมายเท่านั้นไปที่

3.1 ถ้าเป็น DTAC ให้ส่งจดหมายไปที่ผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมาย บริษัท โทเทิลแอนด์ซิส คอมมูนิเคชั่น อาคารชัย ชั้น 15 เลขที่ 333/3 ถนนวิภาวดี แขวงจอมพล เขตจตุจักร กทม. 10900 หรือ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 1678

3.2 ถ้าเป็น AIS ให้ส่งเอกสารไปที่โทรสารหมายเลข 0-2329-5376 หรือสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ หมายเลขโทรศัพท์ 1175 , 0-27719000

3.3 ถ้าเป็น True ส่งหนังสือดังกล่าวไปทางโทรสาร หมายเลข 0-2643-8975 หรือประสานงานไปยังเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรงที่คุณอทีก อัครนันท์ โทร 0-2699-3142

3.4 ถ้าเป็น PCT ขอตรวจสอบรายการใช้บริการย้อนหลัง
ได้ที่ศูนย์บริการ TRUE MOVE ทุกสาขา โดยการตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว
ต้องนำหลักฐานการแจ้งความไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการ และขอให้
เจ้าหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวให้ โดยครอบครัวคนหายสามารถขอรับข้อมูลดังกล่าวได้ทันที
โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย หรือสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ 0-2900-9000

วิธีการตรวจสอบข้อมูลจากรายงานการใช้โทรศัพท์

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับรายงานการใช้โทรศัพท์มาจากบริษัทเครือข่ายผู้
ให้บริการเรียบร้อยแล้ว ให้ตรวจสอบข้อมูลการใช้โทรศัพท์นับแต่ช่วงเวลาที่ย้ายได้หายไป เช่น กรณี
คนหายได้หายไป วันที่ 16 มกราคม ก็ให้ดูข้อมูลการใช้โทรศัพท์ตั้งแต่วันที่ 16 ไปจนถึงวันที่
15...14 ลงไปเรื่อยๆ โดยให้ดูที่หมายเลขซึ่ง คนหายติดต่อไปล่าสุด เนื่องจากคนหายจะต้อง
ติดต่อกับคนที่ชักจูงหรือล่อลวงไปวันที่หายหรือก่อนหน้าวันที่หายอย่างแน่นอน อาจจะเป็นการ
นัดแนะหรือโทรศัพท์ยืนยันว่าจะออกไปพบกันจริงๆ นอกจากนี้ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจสอบดู
ว่าหมายเลขใด ที่คนหายโทรศัพท์ติดต่อบ่อยครั้ง และใช้ระยะเวลาในการสนทนนานที่สุด
ทดลองไล่หมายเลขลงไปเรื่อยๆ เพื่อดูความถี่และระยะเวลาในการติดต่อ ข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ
กลุ่มคนที่เล่นแชทไลน์ทางโทรศัพท์นั้น อาจจะโทรคุยกับคนที่เล่นแชทไลน์หลายคนดังนั้น อาจจะมี
หลายหมายเลขที่ต้องสงสัย จดบันทึกหมายเลขเหล่านั้นไว้ทั้งหมด หลังจากนั้นนำข้อมูลทั้งหมด
ไปปรึกษากับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้อง เพื่อการสืบสวนติดตามคนหายต่อไป

7. การตรวจสอบบ้านเพื่อน บ้านเพื่อน คือ สถานที่หนึ่ง ซึ่งคนหายอาจจะไปขอ
อาศัยอยู่ด้วย โดยปกติแล้วจะอยู่ไม่นานนัก และจะสลับเปลี่ยนไปนอนบ้านเพื่อนคนอื่นๆ วิธีการ
ตรวจสอบ ควรไปที่โรงเรียนของคนหาย เพื่อสอบถามที่อยู่ของเพื่อนจากอาจารย์ประจำชั้น
จากนั้นอาจจะไปสังเกตที่บ้านเพื่อนด้วยตนเอง เนื่องจากเพื่อนของคนหายอาจจะช่วยกันปกปิด
ข้อมูล การไปตรวจสอบตามบ้านเพื่อนของคนหายที่ต้องสงสัยว่าคนหายจะไปอยู่ด้วยนั้น หาก
เป็นกรณีเพื่อนที่ครอบครัว ไม่รู้จัก หรือว่าบ้านของเพื่อนอยู่ในชุมชนแออัด หรือการไป
ตรวจสอบดังกล่าวอาจจะเกิดอันตราย เจ้าหน้าที่ตำรวจควรให้ความช่วยเหลือไปยังสถานที่ตำรวจ
ในเขตท้องที่นั้นๆ ตั้งอยู่ เพื่อขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจเดินทางมาร่วมในการสอบถาม
ข้อมูลด้วย

การติดตามคนหายประเภทเด็กติดเกมหรือแชทไลน์ทางอินเทอร์เน็ต

เด็กติดเกม หมายถึง เด็กมีกิจกรรมเล่นเกมอย่างเดียว โดยไม่สนใจอย่างอื่น หมกมุ่นอยู่
กับการเล่นเกมทั้งวัน ไม่ทำการบ้าน ไม่ทำงานส่งครู ไม่ไปโรงเรียน ไม่สนใจงานบ้าน มีผลกระทบต่อ
ร่างกายและจิตใจ ได้แก่ ทานข้าวไม่เป็นเวลา นอนดึกหรือไม่นอนเลย ครุ่นคิดแต่เรื่องเกม มองเห็น

ภาพการเล่นหรือตัวละครของเกมในสมองตนเอง อาจเล่นพนันในเกมหรือแสดงออกในทางก้าวร้าวกับพ่อแม่หรือน้องเป็นต้น

ในปัจจุบันเกมคอมพิวเตอร์ถือเป็นสื่อความบันเทิงที่มาพร้อมกับความรวดเร็วของเทคโนโลยี จึงทำให้เกมคอมพิวเตอร์ได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักกว้างขวางในหมู่เด็กและเยาวชนที่นิยมเล่นเกมคอมพิวเตอร์ทั้งแบบออนไลน์ ออฟไลน์ และเกมคอนโซล เช่น เครื่องเพลย์สเตชัน (Play Station) เอกซ์บ็อกซ์ (X-BOX) รวมไปถึงเครื่องเล่นเกมแบบพกพา ผลกระทบจากการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ที่มีความรุนแรงในเชิงเนื้อหา กระตุ้นให้ผู้เล่นเกมเกิดความตื่นเต้น ทำลายและต่อ ยอดความรุนแรง ส่งผลให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมของตัวละคร โดยนำมาใช้ในชีวิตจริง โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จนเกิดเหตุการณ์น่าเศร้าขึ้นหลายกรณี และทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้วยังมีการเล่นพนันเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทำให้ผู้เล่นเกมกลายเป็นเด็กหมกมุ่นติดการ เล่นเกม ไม่สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว ไม่สนใจการเรียน ตัดขาดจากโลกภายนอก ถ้าไม่ได้เล่นเกมจะรู้สึกกระวนกระวายใจนอนไม่หลับกลายเป็นเด็กที่มีอารมณ์ก้าวร้าวและกลายเป็นเด็กติดเกมในที่สุด

เด็กติดเกมบางคนหนีออกจากบ้านเพื่อไปกินนอนที่ร้านเกม มีพฤติกรรมขโมยเงินพ่อแม่เพื่อไปเล่นเกมหรือเล่นพนัน และหากพ่อแม่ดุคำหรือห้ามไม่ให้เล่นเกม เด็กก็จะหนีออกจากบ้านไปมั่วสุมใช้สารเสพติดหรือมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม

เด็กเล่นแชทไลน์อินเทอร์เน็ต หมายถึง การที่คนหายเข้าไปสนทนาได้ทั้งกับคนแปลกหน้าซึ่งไม่รู้จักกันมาก่อนหรือบุคคลที่รู้จักกันมาก่อน โดยเป็นการสนทนาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นระบบเครือข่ายที่อำนวยความสะดวกในการสื่อสารสนทนาระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยกันในลักษณะการส่งข้อความโต้ตอบกัน ทำให้สามารถพูดคุยกับอีกฝ่ายหนึ่งได้โดยที่ไม่จำเป็นต้องเห็นหน้ากันและกัน โดยลักษณะในการสนทนาโต้ตอบกันนั้นจะใช้ภาพจินตนาการเป็นองค์ประกอบหลักแทบทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อผ่านการพูดคุยมาสักระยะหนึ่งคนหายก็จะถูกชักจูงหรือล่อลวงให้ออกจากบ้านเพื่อมาพบกับคู่สนทนาอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งตรงจุดนี้ทำให้เกิดช่องว่างในการที่อาชญากรจะเข้ามาเล่นแชทไลน์ทางอินเทอร์เน็ตเพื่อล่อลวงเด็กหญิง ซึ่งยังขาดวุฒิภาวะในการกลั่นกรองและตัดสินใจ

กลุ่มคนที่ติดแชทไลน์ทางอินเทอร์เน็ต จะมีพฤติกรรมเด่นชัดที่แสดงออกมาให้เห็น คือ การที่คนหายจะมีพฤติกรรมการเล่นอินเทอร์เน็ตนานผิดปกติ ส่วนใหญ่จะเป็นในช่วงเวลา กลางคืน นอกจากนี้ ยังพบว่ากลุ่มคนที่นิยมเล่นแชทไลน์ทางอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่จะเป็นเด็กผู้หญิงอายุเฉลี่ยประมาณ 15 ปี คนหายที่หายออกจากบ้านไปเพราะการติดแชทไลน์ทางอินเทอร์เน็ตนั้น ย่อมต้องมีคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ชวนคนหายไปอย่างแน่อน ดังนั้น การสืบสวนในการติดตามตัวคนหายนั้น สามารถหาเบาะแสจากบุคคลที่ติดต่อกับคนหายทางการแชทไลน์ได้อีกทางหนึ่งด้วย

กระบวนการติดตามคนหายกรณีเด็กติดเกมหรือแชททางอินเทอร์เน็ต

1. การแสวงหาข้อมูลพื้นฐานของคนหาย เมื่อคนหายจากสาเหตุการติดเกมหรือแชทไลน์ทางอินเทอร์เน็ต ได้หายออกไปบ้าน เบื้องต้นเจ้าหน้าที่ตำรวจควรตรวจสอบทรัพย์สิน รูปพรรณ และเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ผู้หายสวมใส่ก่อนที่จะหายไปเป็นอันดับแรก เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นจุดสังเกตคนหายและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการติดตามคนหาย การตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว ควรเริ่มจากบุคคลซึ่งเป็นผู้พบเห็นคนหายครั้งสุดท้ายเพื่อให้ทราบข้อมูลในส่วน รูปพรรณและเสื้อผ้าที่ผู้หายสวมใส่เป็นครั้งสุดท้าย

2. การค้นหาข้อมูลจากเครื่องคอมพิวเตอร์ และจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่คนหายเคยเข้าไปเล่นหรือใช้งาน เช่น Hi5, Facebook และ MySpace เป็นต้น เนื่องจากเว็บไซต์เหล่านี้ เด็กๆ กล้าจะเขียน กล้าเล่าถึงความรู้สึกและความเป็นไปต่างๆ ในชีวิต ที่อาจไม่เคยเล่าให้ใครฟัง หรือแม้แต่พ่อแม่ ซึ่งอาจทำให้ได้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการสืบหาตัวคนหายต่อไป

3. การหาเบาะแสจากห้องนอนของคนหาย การหาข้อมูลในห้องนอนของคนหาย คือ แนวทางค้นหาเบาะแสอีกทางหนึ่งในการติดตามหาคนหาย เมื่อเข้าไปยังห้องนอนของคนหาย แล้ว สิ่งที่ควรสอบ เช่น ตู้เสื้อผ้าของคนหาย คือ การตรวจสอบว่าคนหายมีการเก็บเสื้อผ้าไปด้วยหรือไม่ เนื่องจากพฤติกรรมการเก็บเสื้อผ้า แสดงออกได้ถึงการเตรียมตัวเป็นอย่างดีของคนหายในการหนีออกจากบ้าน ซึ่งหากคนหายไม่เก็บเสื้อผ้าไปเลย ควรตั้งประเด็นสาเหตุการหายไปในการณ์อื่นๆ ด้วย เช่น การเกิดอุบัติเหตุ หรือเกิดเหตุฉุกเฉินกับคนหาย จึงทำให้คนหายไม่กลับบ้านตามปกติ ทั้งนี้ การหายออกจากบ้านบางกรณี คนหายก็ไม่เก็บเสื้อผ้าหรือทรัพย์สินใดๆ ไปด้วยเลย กรณีเด็กติดเกมในตู้เสื้อผ้าอาจพบบัตรเติมเงินเกมออนไลน์ ซึ่งหากพบว่ามีจำนวนมากอาจประเมินพฤติกรรมว่าเด็กติดเกมมากน้อยแค่ไหน หรือพบนามบัตร หรือบัตรสมาชิกร้านเกม ซึ่งจะทำให้ทราบได้ว่าเด็กไปเล่นเกมที่ร้านใดบ้าง

4. สมุดหนังสือของคนหาย การตรวจสอบสมุดหนังสือเรียนของคนหาย อาจจะทำให้พบเบาะแสสำคัญในการติดตามคนหาย เนื่องจากคนหายอาจจะเคยจดหมายเลขโทรศัพท์ password อีเมล ที่อยู่หรือชื่อคนที่รู้จักกันทางแชทไลน์ ที่อยู่หรือชื่อร้านเกม หรือเพื่อนที่รู้จักกันในร้านเกมไว้ในเอกสารเหล่านั้น ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบเบาะแสเพิ่มเติมในการติดตามคนหาย

5. จุดที่คนหายเคยวางทรัพย์สินหรือเงิน การตรวจสอบจุดที่คนหายเก็บเงินหรือทรัพย์สินไว้ เพื่อตรวจดูว่าคนหาย ได้มีการเก็บทรัพย์สินไปหรือไม่ การที่คนหายเก็บทรัพย์สินไปด้วยทั้งหมด หมายถึง มีการเตรียมตัวที่จะหายออกจากบ้าน แต่หากว่าทรัพย์สินของคนหาย ยังคงอยู่ที่เดิม ไม่มีการเคลื่อนย้ายหรือไม่นำติดตัวไปด้วย นั้นอาจหมายถึงว่า คนหายไม่มีการเตรียมตัวก่อนหายไป หรือ ไม่ได้ตั้งใจที่จะไป ซึ่งกรณีดังกล่าว ควรตั้งประเด็นสาเหตุการหายไปในการณ์อื่นๆ ด้วย เช่น การเกิดอุบัติเหตุ หรือเกิดเหตุฉุกเฉินกับคนหาย จึงทำให้คนหายไม่กลับบ้านตามปกติ

6. กระดาษหรือจดหมายที่คนหายอาจจะเขียนลา การตรวจสอบยังห้องนอนหรือบริเวณที่คนหายใช้พักผ่อนเป็นประจำ คือ สถานที่ซึ่งคนหายอาจจะทิ้งจดหมายที่เขียนลาไว้ให้ครอบครัว ซึ่งหลักฐานดังกล่าวอาจจะเป็นเบาะแสในการชี้ว่า คนหาย หายออกจากบ้านไปเพราะสาเหตุใด และอาจจะเชื่อมโยงกับแนวทางการติดตามคนหาย

7. การสืบค้นเบาะแสจากบุคคลแวดล้อม การสืบค้นเบาะแสจากบุคคลแวดล้อม ถือว่าเป็นการหาเบาะแสสำคัญในการติดตามคนหายจากการติดแชทไลน์ทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจากคนหายไปในลักษณะดังกล่าว อาจจะเคยเล่าข้อมูลให้เพื่อนสนิทฟังว่ากำลังคบหาพูดคุยกับใครในอินเทอร์เน็ต หรือ อาจจะเคยเล่าให้ฟังว่ามีใครในอินเทอร์เน็ตนัดไปเจอ

8. สมาชิกในครอบครัว สมาชิกในบ้าน คือ บุคคลที่มีความสนิทสนมและใกล้ชิดกับคนหายมากที่สุด โดยเฉพาะในครอบครัวใหญ่ ซึ่งมีสมาชิกหลายคนคนหายอาจจะให้ความสนิทสนมกับคนในครอบครัวบางคนที่เขาไว้วางใจมากที่สุด และอาจจะเล่าหรือระบายเรื่องราวต่างๆ ให้ฟัง ซึ่งข้อมูลตรงจุดนี้อาจจะนำมาประมวลเป็นเบาะแสได้ เช่น คนหายอาจจะเคยเล่าถึงเพื่อนสนิท หรือเพื่อนที่เพิ่งรู้จักกันในการเล่นเกมนหรือแชทไลน์ทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งเมื่อนำข้อมูลต่างๆ มาประมวลกันแล้ว อาจจะทำให้ทราบว่าคนหายอาจจะไปพักอาศัยอยู่กับใคร

9. เพื่อนคนหาย ถือว่าเป็นตัวแปรสำคัญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับคนหาย เนื่องจากคนที่หายไปเนื่องจากการติดเกมหรือติดเล่นแชทไลน์ทางอินเทอร์เน็ตนั้น อาจจะเคยเล่าเรื่องการเล่นเกมนหรือแชทไลน์ทางอินเทอร์เน็ตให้เพื่อนๆ ที่สนิทฟัง หรือบางครั้งเพื่อนสนิทของคนหายก็อาจจะในกลุ่มที่เล่นเกมหรือแชทไลน์ทางอินเทอร์เน็ตด้วยกัน ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบข้อมูลเกี่ยวกับคนที่ล่องลอยคนหายไปว่าเป็นใคร เพื่อนสนิทของคนหาย คือ บุคคลที่อาจจะให้ที่พักพิงกับ คนหาย หรือให้คนหายยืมเงิน ดังนั้นเพื่อนสนิท ถือว่าเป็นกุญแจสำคัญที่จะหาความจริงว่าคนหายไปอยู่ที่ไหน การสอบถามเพื่อนสนิทของคนหายนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ควรไปสอบถามเองโดยตรง แต่ควรให้อาจารย์ประจำชั้น หรือผู้ปกครอง เป็นผู้เรียกเด็กมาสอบถามเป็นรายคน จะได้รับคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากกว่า ทั้งนี้ เพราะเพื่อนของเด็กอาจจะยำเกรงผู้ปกครองของตนเองและอาจารย์ประจำชั้นมากกว่าเรา

10. ตรวจสอบบริเวณที่พบกลุ่มเด็กเร่ร่อน **กลุ่มเด็กเร่ร่อน** คือกลุ่มเด็กส่วนหนึ่งที่เข้ามาใช้บริการร้านเกม และมีลักษณะของการมั่วสุม ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่คนหายจะรู้จักหรือเป็นเพื่อนกับกลุ่มเด็กเร่ร่อนที่เพิ่งจะเข้ามาเล่นเกมในร้าน และมีการชักชวนคนหายให้ออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อนด้วยกัน

ทั้งนี้ การติดตามไปยังสถานที่ที่กลุ่มเด็กเร่ร่อนพักอาศัยอยู่นั้น ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ควรไปตรวจสอบด้วยตัวเองตามลำพัง เพราะอาจเกิดอันตรายได้ ครอบครัวคนหายควรไปติดต่อนายสถานีตำรวจท้องที่นั้น ๆ ให้เจ้าหน้าที่สายสืบหรือสายตรวจลงพื้นที่ด้วย

การติดตามคนหายประเภทลักพา

การลักพาตัว หมายถึง การกระทำที่มีลักษณะของการล่อลวง ช่มชู้ขึ้นจิตใจให้ผู้หายกระทำการใดหรือไม่กระทำการใด หรือทำให้จำยอมต่อสิ่งใด เพื่อการกักขังหรือหน่วงเหนี่ยวหรือกระทำด้วยประการใดอันทำให้ผู้หายนั้นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309, 310, 310 ทวิ, 313, 317 การวิเคราะห์ประเภทการหายในลักษณะนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจควรสังเกตลักษณะพฤติกรรมของผู้หายด้วยเพราะผู้ที่หายไปจะไม่สมัครใจที่จะไปกับคนที่ลักพาตัวไป ยกเว้นในกรณีที่เป็เด็กเล็กอาจจะมีความสมัครใจของผู้หายร่วมอยู่ด้วยเนื่องจากเด็กจะถูกล่อลวงหรือหวานล่อมชักจูงได้ง่าย

การลักพาเด็ก เด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของคนร้าย ได้แก่ 1) เด็กชาย/เด็กหญิงที่มีลักษณะผิวพรรณดี 2) เด็กชาย/เด็กหญิง ที่ลักษณะการแต่งกายที่ดูมีฐานะ 3) เด็กชาย/เด็กหญิงที่มีลักษณะเชื่อบุคคลแปลกหน้าโดยหวานล่อมชักจูงได้ง่าย กรณีการลักพาตัวเด็กนั้น สามารถกระทำได้หลายวิธี ตั้งแต่การอุ้มเด็กขึ้นรถยนต์ หรือรถตู้ หรือคนร้ายอาจใช้วิธีอื่นเพื่อให้เด็กหลงเชื่อ และยังทำให้บุคคลอื่นไม่สงสัยตนเอง โดยวิธีการที่คนร้ายนิยมนำมาใช้ มีดังนี้

1. ใช้วิธีการเข้ามาตีสนิทกับเด็ก โดยการซื้อขนมให้รับประทาน ซื้อของเล่นให้รวมถึงการชักชวนให้เด็กไปเล่นเกม หรือพาไปเที่ยว
2. อ้างว่าผู้ปกครองของเด็กขอให้มารับกลับบ้านแทน เนื่องจากผู้ปกครองของเด็กประสบอุบัติเหตุไม่สามารถมารับได้
3. อ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือसारวัตรนักเรียน และกล่าวหาว่าเด็กได้กระทำความผิด จึงจะนำตัวเด็กไปสอบสวน

กระบวนการติดตามคนหายกรณีลักพา

1. การแสวงหาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคนหาย

1.1 การตรวจสอบทรัพย์สิน/รูปพรรณ/เสื้อผ้าเครื่อง แต่งกายของคนหาย
เมื่อคนหายจากสาเหตุลักพาตัวได้หายออกไปจากสถานที่ต่างๆ เบื้องต้นเจ้าหน้าที่ตำรวจควรตรวจสอบทรัพย์สิน รูปพรรณ และเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ผู้หายสวมใส่ก่อนที่จะหายไปเป็นอันดับแรก เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นจุดสังเกตคนหายและวิเคราะห์เส้นทางในการติดตามคนหายต่อไป การตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว คือ การหาข้อมูลจากบุคคลซึ่งพบเห็นผู้หายเป็นครั้งสุดท้าย เนื่องจากภายในบ้านบุคคลดังกล่าว จะเป็นผู้สามารถให้ข้อมูลล่าสุดและใกล้เคียงกับเวลาที่หายไปได้ โดยเริ่มจากบุคคลซึ่งเป็นผู้พบเห็นคนหายครั้งสุดท้ายเพื่อให้ทราบข้อมูลในส่วนรูปพรรณหรือเสื้อผ้าที่ผู้หายสวมใส่เป็นครั้งสุดท้าย หลังจากนั้น จึงไปสอบถามข้อมูลจากเพื่อนบ้าน ร้านค้า วินจักรยานยนต์รับจ้าง หรือผู้ที่อาศัยอยู่ตามบริเวณต่างๆ ซึ่งเป็นทางผ่านหรือเป็นบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่หาย เพื่อหาเบาะแสว่าคนหายถูกนำพาไปตามเส้นทางใด ทั้งนี้

อาจจะได้ข้อมูลเพิ่มเติมของผู้ที่นำพาไปด้วย การหาข้อมูลดังกล่าว ควรนำรูปถ่ายและควรมีข้อมูลทางรูปพรรณคนหาย เช่น เสื้อผ้าที่คนหายสวมใส่ หรือจุดสังเกตที่เด่นชัดของคนหาย ซึ่งคนที่สัญจรผ่านไปมาอาจพบเห็นและแจ้งเบาะแสดังกล่าวได้

อนึ่ง การสอบถามข้อมูลดังกล่าวจากบริเวณที่คนหายถูกลักพาตัวไป จะได้ข้อมูลเพิ่มเติมของคนร้ายหรือผู้ต้องสงสัยที่ลักพาตัวคนหายไปด้วย ดังนั้น เวลาเจ้าหน้าที่ตำรวจไปสอบถามข้อมูลและเบาะแสดจากคนในบริเวณใกล้เคียง ให้สอบถามข้อมูลและลักษณะของบุคคลที่นำพาหรือลักพาตัวคนหายไปด้วย เพื่อเป็นข้อมูลในทางสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

1.2 การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและหาเบาะแสผู้เห็นเหตุการณ์ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและการหาเบาะแสดจากผู้เห็นเหตุการณ์ในเบื้องต้น จะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ คนหาย ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการหายตัวไปของคนในครอบครัว โดยการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น คือ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกลับไปยังสถานที่ซึ่งมีข้อมูลยืนยันว่าพบเห็นคนหายเป็นครั้งสุดท้าย เพื่อดูลักษณะโดยรอบบริเวณดังกล่าว และหาเบาะแสดเพิ่มเติมจากประชาชนในบริเวณนั้น เนื่องจากพบว่าคนร้ายมักทิ้งหลักฐานหรือเบาะแสดต่าง ๆ ไว้ที่เกิดเหตุเสมอ เช่น คนร้ายอาจจะเคยเดินมาแถวบริเวณนั้นบ่อยครั้งเพื่อเตรียมการลักพาตัว ดังนั้น ชาวบ้านในบริเวณนั้นอาจจะทราบข้อมูลหรือจำรูปพรรณของผู้ต้องสงสัยได้ ซึ่งการได้เบาะแสดในลักษณะดังกล่าวจากบริเวณที่เกิดเหตุ นั้น จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการติดตามคนหายและคนร้าย การลักพาตัวบางกรณีอาจจะใช้อุปายในการล่อลวงคนหายก่อนในเบื้องต้น ดังนั้น จะเห็นพฤติกรรมของคนหายก่อนที่จะหายไปในขณะที่มีความยินยอมพร้อมใจ เช่น ในกรณีที่คนหายเป็นเด็ก อาจจะถูกคนร้ายล่อลวงว่าจะพาไปซื้อขนมเด็กจึงยินยอมไปด้วยโดยดี ซึ่งเวลาเด็กเดินทางไปไหนมาไหนกับคนร้าย คนทั่วไปในสังคมจะคิดว่าเป็นคนในครอบครัวหรือญาติของเด็กจึงไม่มีสิ่งผิดสังเกตอะไร ดังนั้น การหาเบาะแสดในการติดตามเด็กที่ถูกลักพาตัว ควรไปสืบหาเบาะแสดจากบริเวณร้านค้า หรือร้านอาหาร ซึ่งคนร้ายอาจจะพาเด็กมาซื้อขนมหรือของเล่นเพื่อหลอกล่อให้เด็กตายใจ

การตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว ควรให้ผู้รู้จำรูปพรรณและคุ้นเคยกับอุปนิสัยใจคอของผู้หาย เป็นคนนำทีมไปหาเบาะแสดดังกล่าว เนื่องจากการให้บุคคลที่ไม่ทราบรายละเอียดของคนหายไปหาเบาะแสด ทำให้ไม่ทราบข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับคนหาย ทั้งรูปพรรณ ดำเนิน หรือจุดสังเกตอื่นๆ ของผู้หาย เมื่อข้อมูลเกี่ยวกับคนหายไม่ครบถ้วน ทำให้เบาะแสดบางอย่างคลาดเคลื่อนได้ ทั้งนี้ ผู้ที่ลงไปหาเบาะแสดดังกล่าว ต้องมีรูปถ่ายและต้องทราบลักษณะรูปพรรณการแต่งกายของคนหายในขณะที่ยังหายไป

2. การแจ้งความคนหายที่สถานีตำรวจ

2.1 การเตรียมเอกสารก่อนไปแจ้งความคนหายที่สถานีตำรวจ การเตรียมเอกสารก่อนไปแจ้งความคนหายที่สถานีตำรวจนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ทางครอบครัวคนหายควรเตรียมข้อมูลและเอกสารต่างๆ ให้พร้อมก่อนการไปแจ้งความหรือประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การเตรียมเอกสารให้พร้อมก่อนการเดินทางไปแจ้งความที่สถานีตำรวจ จะทำให้ครอบครัวคนหายไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางไปเอาเอกสารที่ขาดตกบกพร่องหรือที่ไม่ได้เตรียมมา เพื่อให้การแจ้งความสำหรับการติดตามคนหายมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น

2.2 การเตรียมข้อมูลก่อนการไปแจ้งความคนหายที่สถานีตำรวจ การเตรียมข้อมูลก่อนการไปแจ้งความคนหายที่สถานีตำรวจ นับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทราบข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับคนหาย เพื่อเป็นเบาะแสในการติดตามคนหาย โดยข้อมูลที่ครอบครัวคนหายจำเป็นต้องทราบ คือ เหตุการณ์ก่อนที่คนหายจะหายไป ข้อมูลจากบุคคลที่พบเห็นผู้หายเป็นครั้งสุดท้าย เพื่อให้ทราบเบาะแสล่าสุดว่าคนหายเดินทางไปทิศทางใด โดยข้อมูลสำคัญที่ครอบครัวคนหายควรทราบมากที่สุดในการหายประเภทลักพาตัวนี้ คือ รูปพรรณ เสื้อผ้า ที่คนหายสวมใส่ขณะที่หายไป เพื่อให้ทราบจุดสังเกตของคนหายจากการมองของบุคคลภายนอก นอกจากนี้ข้อมูลของผู้ต้องสงสัยที่คาดว่าจะลักพาตัวผู้หายไปก็มีความสำคัญมาก เนื่องจากจะเป็นเบาะแสสำคัญในการหาตัวคนร้ายว่าใครมีพฤติกรรมน่าสงสัยที่ลักพาตัวคนหายไป เพื่อให้เกิดแนวทางในการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจอีกทางหนึ่ง

2.3 การแจ้งความคนหายที่สถานีตำรวจ การแจ้งความคนหายที่สถานีตำรวจ คือ ขั้นตอนแรกที่ครอบครัวของคนหายควรไปดำเนินการหลังจากเตรียมข้อมูลและเอกสารต่างๆ เรียบร้อยแล้ว เนื่องจากคนหายในลักษณะนี้ เข้าข่ายเป็นเรื่องอาชญากรรมซึ่งเป็นความผิดอาญาดังนั้น การติดตามคนหายที่ถูกลักพาตัว จึงต้องแจ้งความที่สถานีตำรวจโดยด่วน เพื่อให้เกิดกลไกในการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยการแจ้งความกรณีคนหายถูกลักพาตัวนั้น เมื่อครอบครัวคนหายไปแจ้งความที่สถานีตำรวจจะไม่ใช้การลงบันทึกประจำวันกรณีคนหายเท่านั้น แต่ครอบครัวคนหายต้องเล่ารายละเอียดและเหตุการณ์ทั้งหมด ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าไม่ใช่การหายไปแบบธรรมดา แต่เป็นการลักพาตัวซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องให้ความสำคัญในการติดตามตัวคนหาย โดยในกรณีคนหายซึ่งถูกลักพาตัวไปเป็นเด็ก (อายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 18 ปี) กรณีดังกล่าวจะเป็นความผิดอาญาฐานพรากผู้เยาว์ ดังนั้น ครอบครัวเด็กที่ถูกลักพาตัว จะต้องนำหลักฐานหรือพยานบุคคลที่สามารถยืนยันได้ว่าเด็กคนดังกล่าวถูกลักพาตัวไปจริง เพื่อให้เรื่องดังกล่าวเป็นคดีอาญา ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาดังกล่าว

อย่างเต็มที่ การแจ้งความกรณีลักพาตัวนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้สอบปากคำและลงบันทึกประจำวันเสร็จเรียบร้อยแล้วนั้น ครอบครัวคนหายควรขอทราบชื่อ ยศ และหมายเลขโทรศัพท์มือถือของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นเจ้าของคดี เพื่อการประสานงานในการติดตามคนหาย ทั้งนี้ ครอบครัวคนหาย ควรสอบถามรายละเอียดและขั้นตอนการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย เพราะร้อยละเจ็ดของคดีจะโอนเรื่องการสืบสวนให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน ดังนั้น ครอบครัวคนหายควรสอบถามร้อยละเจ็ดของคดีด้วยว่า โอนเรื่องดังกล่าวไปยังเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนท่านใด เพราะครอบครัวคนหายจะได้ติดต่อประสานงานต่อไปในภายหลัง แต่ในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา พบว่าในบางสถานีตำรวจการทำงานของพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนไม่ค่อยประสานงานกันเท่าที่ควร ทำให้กระบวนการในการสืบสวนล่าช้า วิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ครอบครัวคนหายควรไปประสานงานกับนายตำรวจในตำแหน่งรองผู้กำกับการหรือสารวัตร เพื่อให้นายตำรวจระดับบังคับบัญชาทราบเรื่องและสั่งการไปยังพนักงานสอบสวนและฝ่ายสายสืบสวนในการติดตามความคืบหน้าในเรื่องดังกล่าว

การวิเคราะห์คนร้าย/ผู้ต้องสงสัยในการลักพาตัว

การติดตามหาคนหายกรณีถูกลักพาตัวนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจควรประเมินและวิเคราะห์ว่าผู้ใดน่าจะเป็นคนร้ายหรือผู้ต้องสงสัยในการลักพาตัวคนหายไป เนื่องจากการตั้งข้อสันนิษฐานดังกล่าวจะทำให้เราทราบแนวทางในการติดตามคนหายและทำให้มีส่วนช่วยในการทำงานด้านสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจอีกทางหนึ่ง การวิเคราะห์ผู้ต้องสงสัยนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจจะร่วมประเมินกับเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจจะทราบข้อมูลหรือเบาะแสมากที่สุด ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนจะมีความชำนาญในการวิเคราะห์ข้อมูลและแนวทางในการติดตามคนร้าย ผู้ต้องสงสัยในการลักพาตัวคนหายอาจจะเป็นคนบุคคลดังต่อไปนี้

1.1 บุคคลในครอบครัวคนหาย คือ ผู้ต้องสงสัยอันดับแรกในการลักพาตัวคนหายไป เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดและคนหายให้ไว้วางใจมากที่สุด ดังนั้นการเข้าถึงตัวหรือการล่อลวงและจูงใจคนหาย จะทำได้แนบเนียนที่สุดกว่าบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลในครอบครัวที่มีความใกล้ชิดหรือสนิทสนมกับ ผู้หายเป็นพิเศษ ซึ่งการลักพาตัวไปในลักษณะดังกล่าว อาจจะเพื่อบำบัดอาการทางจิตที่คนร้ายมีความรักบุคคลที่หายเป็นพิเศษ ส่วนใหญ่กรณีดังกล่าวจะเกิดกับผู้หายที่เป็นเด็ก ซึ่งลักษณะการลักพาตัวโดยผู้ต้องสงสัยในครอบครัว จะใช้วิธีการล่อลวงเพื่อชักจูงให้คนหายไปด้วย โดยอาจจะออกอุบายในการพาไปซื้อขนมหรือพาไปเที่ยว การลักพาตัวเด็ก โดยคนในครอบครัว ส่วนใหญ่แล้วจะพาเด็กไปอยู่ด้วยและเลี้ยงดูอย่างดี ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะทำให้เด็กไม่รู้ตัวว่าญาติของตนเองกำลังลักพาตัวมาจากครอบครัว แต่จะนึกว่าญาติพามาเที่ยว จึงทำให้เด็กไม่ได้ไปขอความช่วยเหลือจากใคร การติดตามคนหายที่ถูกลักพาตัวไปโดยคนในครอบครัว ควรสืบถามข้อมูลจากญาติทั้งหมด เนื่องจากคนร้าย มักจะติดต่อกลับไปยังญาติเสมอ เพื่อติดตามข่าวหรือขอเงิน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจควรแจ้งไปยังญาติทุก

ฝ่ายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว เพื่อให้ญาติทราบข้อมูลและเตรียมตัวรับสถานการณ์ที่คนร้ายจะติดต่อกลับมา ทั้งนี้ ญาติที่ได้รับการติดต่อจากคนร้าย ควรพูดคุยกับคนร้ายเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น เนื่องจากจะได้ไม่ทำให้คนร้ายกดดันจนตัดสินใจกระทำการที่ไม่ดีต่อคนหาย และญาติควรพูดคุยเรื่องทั่วไป เพื่อหลอกลามแหล่งที่อยู่ หรือสถานที่ใกล้เคียงที่คนร้ายพาเด็กไป ทั้งนี้ หากคนร้ายต้องการให้ครอบครัวส่งเงินไปให้ควรต่อรองให้มีการนัดพบกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจควรประสานงานเจ้าหน้าที่ตำรวจในการวางแผนจับกุมตัวคนร้ายและช่วยเหลือเด็กต่อไป

1.2 บุคคลที่อยู่กับเด็กเป็นคนสุดท้าย บุคคลที่อยู่กับเด็กเป็นคนสุดท้าย ก่อนที่เด็กจะหายไป คือ บุคคลสำคัญที่สามารถให้เบาะแสและข้อมูลเกี่ยวกับการหายไป ตลอดจนอาจจะกลายเป็นผู้ต้องสงสัยในการลักพาตัวเด็กไปในที่สุด บุคคลที่อยู่กับเด็กเป็นคนสุดท้าย ก่อนที่เด็กจะหายไปอาจจะเป็นคนภายในครอบครัวหรือบุคคลภายนอกครอบครัวของคนหายก็ได้ ซึ่งลักษณะพฤติกรรมที่ปรากฏ คือ เมื่อคนหายหายไป บุคคลดังกล่าวก็อาจจะหายไปด้วย โดยไม่ทราบสาเหตุ หรือ ไม่ได้หายไป แต่มีพฤติกรรมหลบหน้าหลบตาครอบครัวคนหาย หรือมีอาการที่แสดงพิรุณจนเป็นที่สังเกตได้อย่างชัดเจน ในกรณีที่คนร้ายเป็นบุคคลภายนอกครอบครัว การลักพาตัวไปในลักษณะนี้ คนร้ายจะใช้วิธีการล่อลวงหรือชักจูงใจเพื่อให้คนหายไปด้วย หรือเป็นกรณีบังคับและหน่วงเหนี่ยวร่างกาย โดยการพาไปที่อื่น การสอบถามจากบุคคลที่ต้องสงสัยนั้น ควรให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเรียกตัวบุคคลนั้นมาสอบสวนจะเป็นการดีที่สุด เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีเทคนิคและวิธีการในการสอบปากคำเพื่อเอาข้อเท็จจริงจากผู้ต้องสงสัยได้ อีกทั้งเป็นการป้องกัน มิให้คนร้ายไหวตัวทัน

1.3 บุคคลที่ทำที่สนิทสนมกับคนหายเป็นพิเศษ บุคคลที่สนิทสนมกับคนหายเป็นพิเศษคืออีกบุคคลหนึ่งที่น่าจะเป็นผู้ลักพาตัวคนหายไป เนื่องจากบุคคลในลักษณะนี้ จะทำที่มาที่สนิทเพื่อให้คนหายและครอบครัวคนหายตายใจ จากนั้นคนร้ายก็จะใช้ความสนิทสนมดังกล่าว ลักพาตัวคนหายไป บุคคลที่มีความสนิทสนมกับคนหายในลักษณะดังกล่าว จะเป็นบุคคลภายนอกครอบครัว พบเห็นพฤติกรรมดังกล่าวบ่อยครั้ง ในลักษณะของผู้ใหญ่ที่ทำที่ท้าวว่ารักหรือเอ็นดูเด็กเล็กๆ เป็นพิเศษ โดยผู้ต้องสงสัยประเภทนี้ อาจมีความผิดปกติทางจิตที่รักใคร่เด็กเป็นพิเศษ หรือเป็นผู้ที่ต้องการลวงละเมิดทางเพศเด็ก เป็นต้น

ถ้าผู้ต้องสงสัยหายไปพร้อมกับคนหาย อาจจะสันนิษฐานได้โดยในทันทีว่าผู้ต้องสงสัยอาจจะมีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดดังกล่าว แต่บางกรณี ผู้ต้องสงสัยยังคงอยู่ในพื้นที่ เนื่องจากได้นำคนหายไปอยู่ที่อื่นหรือไปฝากไว้กับบุคคลอื่นแล้ว ซึ่งผู้ต้องสงสัยอาจจะแสดงพิรุณหรือมีพฤติกรรมหลบหน้าหลบตาครอบครัวคนหาย หรือไม่ได้ช่วยติดตามคนหาย ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้ ผู้ต้องสงสัยสนิทสนมกับ คนหาย การสอบถามข้อเท็จจริงดังกล่าวจากผู้ต้องสงสัย เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจจะสอบถามข้อมูลเบื้องต้นได้เอง เพื่อสังเกตพิรุณและท่าทีของผู้ต้องสงสัยก่อน หลังจากนั้น เมื่อพบว่าผู้ต้องสงสัยมีพิรุณอย่างชัดเจน เจ้าหน้าที่จึงแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อเรียกบุคคลดังกล่าวมาสอบปากคำต่อไป

1.4 ผู้ต้องสงสัยคนอื่น /คนร้ายที่ไม่รู้จัก ผู้ต้องสงสัยคนอื่นคือคนร้ายที่

ครอบครัวคนหายอาจจะไม่เคยรู้จักหรือไม่เคยพบเห็นมาก่อนหน้านี้เลย คนร้ายลักษณะนี้ คือ คนแปลกหน้า ที่อาจจะเพิ่งเคยพบกับคนหายเป็นครั้งแรก แล้วจึงลักพาตัวคนหายไปที่ไหน หรือเป็นคนที่เคยพบเห็นคนหายมาก่อนหน้านี้ และเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของคนหายมาระยะเวลาหนึ่งเพื่อติดสนิทกับคนหาย โดยที่ครอบครัวของคนหายก็ไม่ทราบเรื่อง เช่น ครอบครัวที่ปล่อยให้เด็กไปวิ่งเล่นตามลำพังที่สวนสาธารณะ คนร้ายในลักษณะนี้ เมื่อพบเห็นเด็ก จะไม่เข้ามาติดสนิททันที แต่จะสังเกตพฤติกรรมอยู่ห่างๆ จนคนร้ายแน่ใจว่า ไม่มีผู้ใหญ่หรือคนในครอบครัวเด็กอยู่ในบริเวณนั้น จากนั้นคนร้ายจึงเข้ามาติดสนิทและชักจูง ล่อลวงเด็กไป ซึ่งทำให้ครอบครัวคนหายไม่ทราบว่าบุตรหลานของตนเองถูกใครลักพาตัวไป เพราะไม่เคยรู้จัก หรือไม่เคยพบเห็นคนร้ายมาก่อน ดังนั้น การหาข้อมูลหรือเบาะแสดังกล่าว ครอบครัวคนหายต้องเริ่มต้นจากสถานที่ซึ่งคนหาย ได้หายตัวไป เพราะคนร้ายต้องทิ้งเบาะแสบางอย่างไว้เสมอ

สถานที่ซึ่งคนร้ายมักจะพาคนหายไป

การตรวจสอบสถานที่ต่างๆ เพื่อหาข้อมูลหรือเบาะแสในการติดตามคนหาย คือ สิ่งที่ครอบครัวและเจ้าหน้าที่ตำรวจควรรีบไปดำเนินการ เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้อาจจะเป็นเบาะแสสำคัญที่เชื่อมโยงในการติดตามตัวคนหาย ซึ่งสถานที่ดังกล่าวอาจจะอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่เกิดเหตุที่คนหายถูกลักพาตัวไป

1. ที่พักของผู้ต้องสงสัย

ที่พักของผู้ต้องสงสัย คือ สถานที่หลักในการไปตรวจสอบดูว่าผู้ต้องสงสัยเคยพาคนหายมาที่นี้หรือไม่ และเป็นการตรวจสอบด้วยว่าผู้ต้องสงสัยคนดังกล่าวได้หายออกจากบ้านพักไปด้วยหรือไม่ เพราะถ้าผู้ต้องสงสัยหายไปตามบ้านพักโดยไม่ทราบสาเหตุ อาจสันนิษฐานในเบื้องต้นได้ว่าผู้ต้องสงสัยคือคนร้ายที่อาจจะลักพาตัวคนหายไปได้จริง ทั้งนี้ การไปตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว ครอบครัวคนหายควรไปพร้อมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

2. บ้านญาติ/บ้านเพื่อน ของผู้ต้องสงสัย

บ้านญาติและบ้านเพื่อนของผู้ต้องสงสัย คืออีกสถานที่หลักที่ควรไปตรวจสอบ เนื่องจากผู้ต้องสงสัย อาจจะนำคนหายไปหลบซ่อน หรือพาไปพักแรมในสถานที่ดังกล่าว การตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว ควรสอบถามจากเพื่อนบ้านในละแวกนั้นด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลอีกทางหนึ่ง เนื่องจากญาติและเพื่อนของผู้ต้องสงสัยอาจจะให้การที่บิดเบือนความเป็นจริง ทั้งนี้ การไปตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว ครอบครัวคนหายควรไปพร้อมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

3. ท่ารถ / ท่าเรือ หรือสถานีขนส่งใกล้เคียง

ท่ารถ / ท่าเรือ และสถานีขนส่ง คือ อีกสถานที่หนึ่งซึ่งผู้ต้องสงสัยอาจจะเคยพาคนหายไปบริเวณดังกล่าว เพื่อการเดินทางไปยัง

สถานที่ต่าง ๆ การติดตามไปยังสถานที่เหล่านี้ เป็นการสะกดรอยข้อมูลตามหลังคนหาย เพราะอาจจะได้รับเบาะแสจากผู้เคยพบเห็น ซึ่งการไปสอบถามข้อมูลดังกล่าว ควรทราบข้อมูลรูปพรรณล่าสุดของคนหายและต้องนำรูปถ่ายของคนหายติดตัวไปด้วยเสมอ

4. ร้านค้า / ร้านสะดวกซื้อบริเวณใกล้เคียงสถานที่เกิดเหตุ

ร้านค้า หรือร้านสะดวกซื้อ คือ สถานที่ซึ่งมักจะได้เบาะแสเกี่ยวกับคนหาย และผู้ต้องสงสัยเสมอ เนื่องจากคนร้ายอาจจะเคยมาซื้อของในร้านดังกล่าว ก่อนหน้านี้ หรือพาคนหายเข้ามาซื้อของในร้าน ซึ่งข้อมูลตรงจุดนี้จะทำให้ทราบรูปพรรณของคนร้ายในเบื้องต้น และหากว่าคนร้ายพาคนหายเข้าไปยังร้านสะดวกซื้อ ซึ่งมีกล้องวงจรปิด จะทำให้เราทราบว่าคนร้ายเป็นใคร จาก รูปถ่ายในกล้องวงจรปิดดังกล่าว ทั้งนี้ การไปติดตามตรวจสอบข้อมูลจากร้านค้าที่มีกล้องวงจรปิดนั้น จะต้องรีบดำเนินการไปสอบถามข้อมูลทันที เนื่องจากกล้องวงจรปิดของร้านสะดวกซื้อส่วนใหญ่จะเก็บข้อมูลไว้ไม่นาน ดังนั้น ต้องรีบไปสอบถามข้อมูลดังกล่าวโดยเร็ว

5. ร้านอาหาร

ร้านอาหาร คือ อีกสถานที่หนึ่งซึ่งผู้ต้องสงสัย อาจจะพาคนหายไปรับประทานอาหารก่อนเพื่อเป็นอุบายในการล่อลวงไปที่อื่น หรือไม่ก็เป็นกรณีที่คนร้ายอาจจะเคยมาทานอาหาร เพื่อดูลาดเลาก่อนการลงมือลักพาตัวคนหาย การสอบถามข้อมูลดังกล่าว นอกจากการนำรูปของคนหายไปให้คนในร้านดูแล้ว ควรจะสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมถึงคนแปลกหน้าที่เข้ามาทานอาหารในร้าน ซึ่งอาจจะแสดงอาการผิดปกติจนสังเกตได้ เพื่อเป็นเบาะแสอีกด้านหนึ่งในการติดตามผู้ต้องสงสัย

6. วัด

วัด คือ อีกสถานที่หนึ่ง ซึ่งคนร้ายมักจะพาคนหายที่เป็นเด็กไป ขอพักอาศัยนอน และเพื่อไปขออาหารรับประทาน ส่วนใหญ่คนในวัดมักไม่สงสัยพฤติกรรมดังกล่าว เนื่องจากอาจจะคิดว่าเด็กและคนร้ายเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน จึงให้สถานที่พักแรมและอาหารรับประทาน

7. ห้างสรรพสินค้า

ห้างสรรพสินค้า คือ สถานที่หนึ่งซึ่งคนหายอาจจะถูกคนร้ายล่อลวงว่าจะพาไปเที่ยวหรือซื้อของให้ และเมื่อพาคนหายไปเที่ยวแล้วจึงลักพาตัวคนหายไปยังสถานที่อื่น การตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจจะขอดูกล้องวิดีโอวงจรปิดของห้างในเวลาใกล้เคียงกับที่คนหายหายตัวไป เพื่อตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว

การลักพาคนของขบวนการค้ำมนุษย์

จากข้อมูลในรอบปี 2551 ของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการค้ำมนุษย์พบว่า ปัญหาการค้ำมนุษย์มีหลากหลายรูปแบบมากขึ้น โดยแบ่งหลักๆ ประกอบด้วย

1. การลักพาตัวเด็ก โดยในปี 2551 มีกรณีเด็กถูกลักพาตัวทั้งสิ้น 7 ราย อายุเฉลี่ยเพียง 8 ปีเท่านั้น ลักษณะการลักพาตัวเด็กส่วนใหญ่เพื่อนำเด็กไปกระทำการเพศ บังคับใช้แรงงาน หรือนำไปเป็นขอทาน การลักพาตัวมักเกิดขึ้นในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คนร้ายใช้วิธีการแนบเนียนในการเข้ามาตีสนิทกับเด็กกลุ่มเป้าหมายและล่อลวงด้วยการชักชวนเพื่อให้สิ่งของหรือสิ่งตอบแทนอื่นแก่เด็ก เช่น ขนม ของเล่น หรือเงินเล่นเกมออนไลน์

2. ค้ำมนุษย์แรงงานประมง กรณีนี้เกิดจากสภาวะการขาดแคลนแรงงานประมงนอกน่านน้ำ เช่น กรณีเด็กชายอายุเพียง 14 ปีถูกนายหน้าค้ำมนุษย์ล่อลวงจากสถานีรถไฟหัวลำโพงส่งไปขายให้กับเรือประมงที่จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อเด็กชายคนดังกล่าวรู้ตัวว่าโดนหลอก จึงกระโดดน้ำลอยคอกลางทะเลกว่า 30 นาที จนกระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจนำผ่านมาประสพเหตุและให้การช่วยเหลือไว้ได้

นายเอกลักษณ์ หลุ่มชุมแข หัวหน้าโครงการศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ำมนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา กล่าวในการสัมมนาเรื่อง "วิกฤติแรงงานทาส ธุรกิจเถื่อนบนเรือประมง" ที่โรงแรมเอเชีย เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2551 ว่าตั้งแต่ ปี 2547 ได้รับแจ้งคนหายและกลายเป็นแรงงานบนเรือประมงจำนวน 19 ราย ซึ่งได้รับการช่วยเหลือแล้วทั้งหมด และคาดว่าจะยังมีอีกจำนวนมากที่ถูกล่อลวงมา

ปัจจุบัน ปัญหานี้ยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีพื้นที่เสี่ยงในกรุงเทพฯ 5 จุดใหญ่ๆ คือ บริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพง บริเวณสถานีขนส่งหมอชิต บริเวณสนามหลวง บริเวณวงเวียนใหญ่ และบริเวณสวนรมย์นาถ นายหน้าค้ำมนุษย์จะเลือกกลุ่มเป้าหมายเป็นชายลักษณะกำยำและมักชวนเชื่อกับผู้เสียหายว่ามียานสบาย รายได้ดี ซึ่งผู้เสียหายส่วนใหญ่ที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดเพื่อมาหางานทำในกรุงเทพฯ มักตกเป็นเหยื่อเสมอ เมื่อนายหน้าหลอกเหยื่อจนสำเร็จจะนำส่งต่อให้นายหน้ารายใหญ่ และเหยื่อจะถูกนำไปขายให้กับเรือประมงในจังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร นครศรีธรรมราช สงขลาและปัตตานีในราคา 10,000-30,000 บาทต่อราย

วิธีการหรือลักษณะการกระทำความผิดของคนร้าย

1. จะคอยหลอกลหาเหยื่อโดยวิธีเข้าตีสนิทแล้วใช้ยาสลบโปะหน้าหรือให้กินเครื่องดื่มที่มียานอนหลับ หลังจากนั้นพาเหยื่อไปส่งให้กับโรงงานหรือเรือประมง เหยื่อจะถูกบังคับให้ทำงาน สถานที่ที่คนร้ายมักจะใช้วิธีดังกล่าวคือสถานีขนส่งหมอชิต และสถานีขนส่งสายใต้

2. เปิดเป็นบริษัทจัดหางานเดือน เมื่อเหี้ยมมาสมัครงานจะหลอกเหยื่อว่าทำงานบ้าน หรือทำงานโรงงาน เงินดี งานไม่หนัก เมื่อเหยื่อหลงเชื่อจะนำตัวเหยื่อไปกักขังไว้ และรอคอย โอกาสเหมาะที่จะนำไปลงเรือประมง

การกระทำของขบวนการค้ามนุษย์ดังกล่าว เป็นการกระทำผิดกฎหมายอาญา ร้ายแรง ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะต้องรีบดำเนินการสืบสวนติดตามจับกุมตัว ผู้กระทำผิด และเข้าไปช่วยเหลือคนหายเพื่อให้ได้ตัวกลับคืนมา สำหรับประชาชนทั่วไปหากพบ เห็นเหตุการณ์ดังกล่าว ควรให้ความร่วมมือในการแจ้งเบาะแสต่าง ๆ กับเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่าที่ สามารถจะทำได้

การติดตามคนหายประเภทสมองเสื่อม

โรคสมองเสื่อม คือ การที่ผู้ป่วยมีอาการเสื่อมของการทำงานของสมองทั้งหมด ซึ่ง ส่งผลให้ผู้ผู้ป่วยมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องความจำ ความรอบรู้ มีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและ บุคลิกภาพ แต่กลุ่มอาการสมองเสื่อมที่พบมากในผู้สูงอายุ นั้น ต้องพิจารณาว่าเกิดขึ้นเนื่องจาก อายุมากขึ้นหรือเป็นโรคสมองเสื่อม หากเป็นอาการสมองเสื่อมที่เกิดจากอายุที่เพิ่มขึ้นนั้น โดยมากจะสูญเสียความจำเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะเป็นไปอย่างช้าๆ โดยไม่มีผลต่อการทำงาน หรือการใช้ชีวิตประจำวัน แต่หากเป็นโรคสมองเสื่อมนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงที่เร็วกว่า และมีการ สูญเสียของสมองส่วนอื่นร่วมด้วย จนผู้ป่วยไม่สามารถช่วยเหลือตนเองและมีชีวิตสั้นลง โรค ในกลุ่มอาการสมองเสื่อมที่พบบ่อย คือ โรคอัลไซเมอร์

ความแตกต่างระหว่างอาการลืมนึก และการป่วยด้วยโรคสมองเสื่อม คือ คนสูงอายุ ทั่วไป อาจมีอาการลืมได้บ้าง แต่ลืมแล้วจำได้ แต่ผู้ป่วยโรคสมองเสื่อมจะจำไม่ได้เลยว่ามี การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ นอกจากนั้นผู้ป่วยจะมีการเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพรวมด้วย เช่น แต่ ก่อนอาจเป็นคนที่มีนิสัยรักการแต่งกาย แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางสมอง ผู้ป่วยจะไม่ สนใจตนเอง ไม่ดูแลตนเองหรือผู้ป่วยที่เป็นคนเรียบร้อยอารมณ์ดี อาจกลายเป็นคนโกรธเกรี้ยว ก้าวร้าว รุนแรง หรือในทางกลับกันอาจขี้มหรือหัวเราะตลอดเวลา ทั้งๆ ที่ไม่ใช่เรื่องขบขัน ผู้ป่วยอาจหัวเราะ ขี้ม ทานข้าวไปหัวเราะไป เป็นต้น

เมื่อคนหายจากสาเหตุโรคสมองเสื่อมหายออกไปจากบ้านหรือพลัดหลงกับครอบครัว ในสถานที่ต่างๆ เบื้องต้นเจ้าหน้าที่ตำรวจควรตรวจสอบทรัพย์สิน รูปพรรณ และเสื้อผ้าเครื่อง แต่งกายที่ผู้หายสวมใส่ก่อนที่จะหายไปเป็นอันดับแรก เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นจุดสังเกตคน หายและวิเคราะห์เส้นทางในการติดตามคนหายต่อไป

การตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว คือ การหาข้อมูลจากบุคคลซึ่งพบเห็นผู้หายเป็นครั้ง สุดท้าย เนื่องจากภายในบ้านบุคคลดังกล่าว จะเป็นผู้สามารถให้ข้อมูลล่าสุดและใกล้เคียงกับ เวลาที่หายไป ได้ โดยเริ่มจากบุคคลซึ่งเป็นผู้พบเห็นคนหาย ครั้งสุดท้ายเพื่อให้ทราบข้อมูลใน ส่วนรูปพรรณหรือเสื้อผ้าที่ผู้หายสวมใส่เป็นครั้งสุดท้าย หลังจากนั้น จึงไปสอบถามข้อมูลจาก

เพื่อนบ้าน ร้านค้า วินจักรยานยนต์รับจ้าง หรือผู้ที่อาศัยอยู่ตามบริเวณต่างๆ ซึ่งเป็นทางผ่าน หรือเป็นบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่หาย เพื่อหาเบาะแสว่าคนหายเดินพลัดหลงไปตามเส้นทางใด ทั้งนี้ การหาข้อมูลดังกล่าว ควรนำรูปถ่ายและควมมีข้อมูลทางรูปพรรณคนหาย เช่น เสื้อผ้าที่คนหายสวมใส่ หรือจุดสังเกตที่เด่นชัดของคนหาย ซึ่งคนที่สัญจรผ่านไปมาอาจพบเห็นและแจ้งเบาะแสดังกล่าวได้

การวิเคราะห์อุปนิสัยและพฤติกรรมของคนหาย

การวิเคราะห์อุปนิสัยและพฤติกรรมของคนหาย หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำอุปนิสัย พฤติกรรม และการแสดงออกของคนหาย มาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ถึงเบาะแสในการติดตามคนหาย โดยข้อมูลในส่วนนี้ ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากพฤติกรรมและการแสดงออกของคนหาย จะเชื่อมโยงกับสถานที่ซึ่งคนหายอาจจะพลัดหลงไป เช่น

พฤติกรรมการขึ้นรถประจำทางของคนหาย คนหายประเภทโรคสมองเสื่อมที่ครอบครัวยังไม่เคยพาขึ้นรถประจำทาง หรือไม่เคยปล่อยให้คนหายไปไหน มาไหนตามลำพัง มีความเป็นไปได้ว่า คนหายดังกล่าว จะใช้วิธีการเดินไปเรื่อยๆ เพราะไม่คุ้นเคยในการขึ้นรถ และไม่รู้ว่าจะขึ้นรถประจำทางได้อย่างไร จึงเป็นผลให้คนหายพลัดหลงประเภทนี้ ใช้วิธีการเดินเท้าไปยังสถานที่ต่างๆ ดังนั้น การติดตามหาคนหายประเภทนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องกระจายกำลังคนกันออกติดตามในเส้นทางต่างๆ รอบบริเวณที่พักหรือสถานที่ซึ่งคนหายพลัดหลงไป เพราะคนหายอาจจะยังเดินอยู่ไม่ไกลจากบริเวณดังกล่าวมากนัก ในทางกลับกัน หากคนหายเป็นบุคคลซึ่งมีความคุ้นเคยกับการโดยสารรถประจำทาง อาจจะมีความเป็นไปได้ว่าคนหายอาจจะขึ้นรถประจำทาง เพื่อหาทางกลับบ้าน แต่ก็ไม่รู้จุดหมายปลายทางว่าจะเดินทางไปไหน ดังนั้น หากมีความเป็นไปได้ว่าคนหายจะขึ้นรถประจำทาง เจ้าหน้าที่ตำรวจควรตรวจสอบว่ารถประจำทางสายใดบ้างที่ผ่านบริเวณบ้านหรือสถานที่ซึ่ง คนหายพลัดหลงไป ซึ่งจะช่วยให้ทราบเบาะแสดังกล่าวควรจะไปตามคนหายที่ใดบ้าง

พฤติกรรมการเดินทางออกนอกบ้าน คนหายประเภทโรคสมองเสื่อมที่ไม่เคยออกจากบ้านไปไหนเลย มีความเป็นไปได้ว่า จะมีพฤติกรรมคุ้นชินกับบ้าน ที่อยู่อาศัย หรือสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายกับบ้านที่เคยอยู่ ดังนั้น คนหายประเภทโรคสมองเสื่อมที่มีพฤติกรรมเช่นนี้ มีความเป็นไปได้ว่าจะเดินพลัดหลงเข้าบ้านคนอื่น เพราะคนหายนึกว่าเป็นบ้านของตนเอง เนื่องจากมีความคุ้นชินกับสิ่งปลูกสร้าง ในกรณีดังกล่าวคนหายอาจจะถูกเจ้าของบ้านหลังนั้นๆ แจ้งตำรวจจับ ในข้อหาบุกรุก หรือเจ้าของบ้านเห็นว่าเป็นผู้มีความผิดปกติทางสมองจึงอาจจะเรียกตำรวจมาควบคุมตัวไว้ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงควรไปติดต่อที่สถานีตำรวจท้องที่ และสถานีตำรวจในบริเวณใกล้เคียงทุกแห่ง เพื่อสอบถามว่าผู้หายถูกควบคุมตัวไว้ที่สถานีตำรวจหรือไม่

คนหาที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ คนหาประเภทโรคสมองเสื่อมที่ไม่สามารถอ่านหนังสือได้ คนกลุ่มนี้อาจจะไม่กล้าขึ้นรถประจำทาง เนื่องจากไม่รู้ว่าจะรถประจำทางคันที่พบเห็น จะมุ่งหน้าไปที่ไหน หรือ อาจจะกำลังเดินไปเรื่อยๆ เพื่อหาทางกลับบ้าน แต่เนื่องจากอ่านหนังสือไม่ได้ จึงคิดว่าสถานที่ต่างๆ ที่ตนเองได้เดินไปเป็นทางกลับบ้าน แต่แท้จริงแล้วกลับกลายเป็นการเดินไปเรื่อยๆ โดยไร้จุดหมาย ดังนั้น การวิเคราะห์พฤติกรรมของคนหาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการประเมินสถานการณ์เบื้องต้นว่าคนหาจะเดินทางพลัดหลงไปที่ใดได้บ้าง

การออกติดตามหาคนหาบริเวณต่าง ๆ

สถานที่ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจควรตรวจสอบและค้นหาคนหาประเภทโรคสมองเสื่อมเป็นอันดับแรก คือ บริเวณรอบๆ บ้าน และตามเส้นทางต่างๆ ที่ผ่านในละแวกบ้านพักทั้งหมด เนื่องจากคนหาอาจจะใช้เส้นทางใดเส้นทางหนึ่งในระหว่างที่กำลังเดินพลัดหลงอยู่ โดยการออกติดตามยังเส้นทางต่างๆ ที่ผ่านละแวกบ้านนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจควรเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับรูปพรรณของคนหา และรูปถ่ายของ คนหาติดไปด้วย สำหรับไว้สอบถามข้อมูลจากผู้ที่อาจจะพบเห็นหรือให้เบาะแสเกี่ยวกับคนหา

เส้นทางที่เจ้าหน้าที่ตำรวจควรไปติดตามในละแวกบ้าน ควรไปติดตามทุกเส้นทาง โดยเพื่อความชัดเจนและป้องกันความสับสน เจ้าหน้าที่ตำรวจ ลำดับเส้นทางโดยใช้วิธีการเขียนลงกระดาษว่ามีเส้นทางใดบ้างที่คนหาอาจจะเดินพลัดหลงเข้าไป เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบว่าจะต้องไปติดตามค้นหาคนหาที่เส้นทางใดบ้าง และป้องกันการหลงลืมหรือตกหล่นของเส้นทางที่ควรไปติดตามหา

ออกติดตามยังสถานที่ซึ่งคนหาค้นเคยหรือไปเป็นประจำ

สถานที่ซึ่งคนหาจากสาเหตุโรคสมองเสื่อมคุ้นเคย หรือมักจะไปเป็นประจำ คือ อีกสถานที่หนึ่ง ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจควรรีบไปดำเนินการติดตามหาที่สถานที่นั้นๆ เพราะมีความเป็นไปได้ว่าคนหาอาจจะไปยังสถานที่ซึ่งตัวเองเคยไปเป็นประจำหรือสถานที่ซึ่งมีความคุ้นเคย เช่น สวนสาธารณะใกล้บ้านที่คนหาไปเดินออกกำลังกายเป็นประจำ โรงพยาบาลที่คนหาเคยไปรับการรักษา ร้านค้าใกล้บ้านที่คนหาเคยไปซื้อของ ร้านขายอาหารใกล้บ้านซึ่งคนหาอาจจะไปขออาหารรับประทาน วินิจยานยนต์รับจ้างใกล้บ้าน ซึ่งคนหาอาจจะว่าจ้างรถไปส่งยังสถานที่ใดๆ หรือคนหาอาจจะเดินผ่าน ป้ายหยุดรถประจำทางใกล้บ้าน ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าคนหาอาจจะเดินหลงไปเพื่อขึ้นรถประจำทาง ทำรถประจำทางใกล้บ้าน เนื่องจากคนหาอาจจะเดินไปยังแหล่งชุมชน หรือโดยสารรถประจำทาง วัดที่คนหาเคยเดินทางไป หรือ วัดใกล้บ้าน เนื่องจากคนหาส่วนใหญ่ในประเภทนี้ จะเป็นผู้สูงอายุ ดังนั้น อาจจะเข้าไปในวัดเพื่อพักผ่อน หรือเข้าไปเพื่อขออาหารรับประทาน

สำหรับการติดตามหาคนหาดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตำรวจแยกกันออกติดตามหา ซึ่งอาจใช้ยานพาหนะหรือเดินหาก็ได้ ถ้าระยะทางไม่ไกลมากนัก ควรใช้วิธีเดินหา เนื่องจากใน

ระหว่างที่เดินติดตามหาคนหายอยู่นั้น จะสามารถสอบถามจากบุคคลในละแวกใกล้เคียงนั้นได้ เพื่อให้ทราบข้อมูลและเบาะแสอย่างละเอียด ไม่ว่าจะเป็นคนพบเห็นคนหายในเส้นทางนั้นหรือไม่ก็ตาม เพราะข้อมูลทั้ง 2 ด้าน ย่อมมีประโยชน์เสมอ เพราะหากว่าตลอดเส้นทางที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเดินติดตามหาคนหายปรากฏว่าไม่มีเบาะแสหรือไม่มีผู้ใดพบเห็นคนหายผ่านมาทางนี้เลยนั้นหมายความว่า ครอบครัวคนหายสามารถตัดประเด็นการหายไปยังทิศทางดังกล่าวได้ เพื่อเป็นการลดพื้นที่ในการติดตามคนหายให้แคบลง

หน่วยงานที่ควรไปติดต่อเพื่อติดตามคนหาย

สถานแรกรับคนไร้ที่พึ่ง คือ หน่วยงานราชการภายใต้สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือบุคคลเร่ร่อนหรือบุคคลที่ไร้ที่อยู่อาศัย โดยการนำส่งตัวมาของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพลเมืองที่พบเห็นบุคคลเร่ร่อนอยู่ตามท้องถนน ซึ่งส่วนหนึ่งของผู้ที่ได้รับการบำบัดและฟื้นฟูสภาพจิตใจ คือ กลุ่มบุคคลเร่ร่อนที่ป่วยด้วยโรคสมองเสื่อม และไม่สามารถจดจำชื่อนามสกุลและที่อยู่ภูมิลำเนาของตนเองได้ ซึ่งปกติจะมีเจ้าหน้าที่หรือพลเมืองดีนำตัวบุคคลเร่ร่อนส่งมายังสถานแรกรับคนไร้ที่พึ่งทุกวัน ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ว่าคนหายพลัดหลงด้วยโรคสมองเสื่อม อาจจะเดินเร่ร่อนอยู่ตามถนนหนทางต่างๆ แล้วถูกเจ้าหน้าที่หรือพลเมืองดีนำตัวส่งสถานแรกรับคนไร้ที่พึ่ง

การตรวจสอบข้อมูลที่สถานแรกรับคนไร้ที่พึ่ง ครอบครัวคนหายสามารถโทรศัพท์ไปสอบถามข้อมูลดังกล่าวได้เอง โดยขอสายเพื่อพูดคุยกับนักสังคมสงเคราะห์ประจำสถานแรกรับคนไร้ที่พึ่งนั้นๆ โดยสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล ผู้ถูกส่งตัวเข้าสถานแรกรับในช่วงวันเวลาที่ผู้หายหายไประหว่างบ้านว่ามีลักษณะใกล้เคียงกับคนหายหรือไม่ ซึ่งโดยปกติแล้วผู้ที่ถูกส่งตัวเข้าไปยังสถานแรกรับคนไร้ ที่พึ่ง จะเป็นบุคคลที่ไม่สามารถจำชื่อของตนเองหรือภูมิลำเนาของตนเองได้ ดังนั้น ก่อนที่ครอบครัวคนหายจะโทรศัพท์ไปสอบถามข้อมูลดังกล่าวจากสถานแรกรับคน ไร้ที่พึ่ง ควรจะเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับรูปพรรณ เสื้อผ้าที่สวมใส่ และคำห็นสำคัญของคนหาย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการบอกลักษณะรูปพรรณของคนหายกับเจ้าหน้าที่ของสถานสงเคราะห์

โรงพยาบาลใกล้เคียงกับบริเวณที่คนหายได้พลัดหลงหายไปทุกแห่ง คือ อีกสถานที่หนึ่งซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าคนหายอาจจะถูกนำตัวไปรักษาพยาบาล เนื่องจากคนหายประเภทโรคสมองเสื่อม ส่วนใหญ่จะเป็นสูงอายุ ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่า คนหายอาจจะประสบอุบัติเหตุหรือเป็นลมล้มพับในระหว่างที่กำลังเดินพลัดหลงอยู่ จนพลเมืองดีหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจนำส่งโรงพยาบาล

ดังนั้นครอบครัว คนหายประเภทโรคสมองเสื่อม จึงควรเรียงลำดับรายชื่อโรงพยาบาลใกล้บ้านทั้งหมด ทั้งของรัฐและเอกชน ตลอดจนโรงพยาบาลในเขตใกล้เคียงทุกแห่ง เมื่อ

ครอบครัวคนหายเรียงลำดับรายชื่อโรงพยาบาลใกล้เคียงครบทุกแห่งแล้ว ให้โทรศัพท์ไปสอบถามหมายเลขโทรศัพท์ของโรงพยาบาลเหล่านั้น ที่เลขหมาย **1113** หรือ **1133** หรือ **1188**

เมื่อได้ข้อมูลหมายเลขโทรศัพท์ของโรงพยาบาลต่างๆ ครบเรียบร้อยแล้ว ให้ครอบครัวคนหาย โทรไปสอบถามยังฝ่ายประชาสัมพันธ์ของโรงพยาบาลนั้นๆ ว่ามีบุคคลที่มีลักษณะเดียวกันกับคนหายเป็นผู้ป่วยเข้ารับการรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลนั้นๆ หรือไม่ ในกรณีที่ไม่มีประวัติผู้ป่วยที่ใกล้เคียงกับคนหาย ให้ฝากลักษณะรูปร่างพรรณของคหายและเบอร์โทรศัพท์ติดต่อกลับของครอบครัวคนหายไว้ เพื่อว่าคหายอาจจะถูกส่งตัวเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลแห่งนั้น ในภายหลัง เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลจะได้ติดต่อกลับมายังครอบครัวได้

ข้อสังเกตในการแจ้งเด็กหายกรณีการทำความผิดฐานพรากเด็ก/พรากผู้เยาว์

1. ครอบครัวเด็กที่หายไปจะต้องหาข้อมูลของผู้ต้องสงสัยที่พรากเด็กหรือผู้เยาว์ไป ในเบื้องต้น เพื่อยืนยันข้อเท็จจริงว่าได้มีการทำความผิดโดยการพรากเด็กหรือผู้เยาว์ไปจริง
2. การแจ้งความที่สถานีตำรวจ มิใช่การแจ้งความเรื่องเด็กหายธรรมดา แต่การแจ้งความดังกล่าว ต้องระบุว่าประสงค์จะดำเนินคดีในฐานความผิดพรากเด็ก/ผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 - 319 โดยต้องการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ
3. ต้องนำบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์ดังกล่าวไปยืนยันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับแจ้งความด้วยในฐานะพยาน ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่รู้เห็นเหตุการณ์ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ
4. ควรสอบถามและติดตามผลของการดำเนินคดี โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการออกหมายเรียกผู้ต้องสงสัยมาสอบปากคำ การเรียกสอบปากคำพยานเพิ่มเติม และการออกหมายจับผู้ต้องหา
5. เมื่อทางครอบครัวทราบข้อมูลใดๆ เพิ่มเติม ต้องรีบแจ้งให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีทราบทันที เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวน

การแจ้งความกรณีเด็กหาย ถือว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนมาก ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะหายไปเพราะสาเหตุใดก็ตาม เนื่องจากมีความเสี่ยงต่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของเด็กที่หายไป ทั้งนี้ จึงต้องนำกลไกทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้ในการติดตามเด็กกลับคืนสู่ครอบครัว การปรับข้อเท็จจริงให้คหายเป็นผู้เสียหายจากการทำความผิดอาญา

กรณีการแจ้งความเด็กหายนั้น ทางครอบครัวควรวิเคราะห์หรือจำแนกสาเหตุการหายไปของเด็กในความปกครองเสียก่อนในเบื้องต้น เพื่อนำข้อเท็จจริงดังกล่าวแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งนี้ การนำมาตรการทางด้านกฎหมายมาปรับใช้นั้น ก็เพื่อทำให้เกิดผลใน

รูปของคดี หรือเพิ่มสำคัญของเรื่องดังกล่าวในกรณีที่ข้อเท็จจริงนั้นมีใช้คดีอาญา เช่น เด็กที่หายออกจากบ้านไปด้วยตนเองเพราะติดเกม เป็นต้น

สาเหตุที่ต้องมีการปรับข้อเท็จจริงให้เป็นคดีอาญานั้น ก็เนื่องจากการเพิ่มอำนาจสอบสวนและอำนาจสืบสวนของเจ้าหน้าที่ในการติดตามตัวเด็กให้กลับคืนสู่ครอบครัว

วิธีดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับคนหายพลัดหลง

เป็นวิธีปฏิบัติตามระเบียบเดิมที่ยังไม่ได้แก้ไข ซึ่งการพิจารณาแก้ไขนั้น คณะผู้วิจัยได้ประชุมพิจารณาไว้แล้วในขั้นตอนการดำเนินการจัดการความรู้การสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย ในส่วนของระเบียบเดิมที่เคยปฏิบัติกันอยู่นั้นมีดังนี้

ข้อ 405

ให้ผู้มีหน้าที่รับแจ้งรับดำเนินการรับแจ้งลงรายงานประจำวัน หรือบันทึกข้อความไว้เป็นหลักฐาน แล้วจัดการกรอกข้อความลงในรายงานดำหารูปพรรณคนหายทันทีตามแบบ วท.12/1-ต.326 (ภาคผนวก ก)

ข้อ 1 หน่วยงานที่มีหน้าที่รับแจ้งภายในเขต จังหวัดพระนคร-ธนบุรี ให้รับผิดชอบแจ้งเรื่องราวคนหายพลัดหลง ไปยังกองกำกับการการวิทยุและศูนย์รวมข่าว และกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนเพื่อดำเนินการติดตามค้นหา แล้วให้ออกรายงานดำหารูปพรรณคนหายนี้ จำนวน 2 ฉบับ เก็บรวมเรื่องเข้าเล่มไว้ ณ หน่วยรับแจ้ง 1 ฉบับ ส่งกองทะเบียนประวัติอาชญากร 1 ฉบับ

ข้อ 2 หน่วยงานที่มีหน้าที่รับแจ้งในเขตจังหวัดอื่น ให้ออกรายงานนี้ 4 ฉบับ เก็บรวมเรื่องไว้ ณ ที่แจ้ง 1 ฉบับ ส่งวิทยาการจังหวัด 1 ฉบับ กองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต 1 ฉบับ และกองทะเบียนประวัติอาชญากร 1 ฉบับ

ข้อ 3 การส่งรายงานดำหารูปพรรณคนหาย ให้จัดการส่งไปทันทีพร้อมด้วยรูปถ่าย (ถ้ามี) ให้พนักงานสอบสวน หรือผู้รับแจ้งลงชื่อรับรองไว้หลังรูปถ่าย และบันทึกว่าถ่ายเมื่อ วั น เดือน ปีใดและให้แนะนำกับผู้แจ้งด้วยว่า ถ้าได้ตัวคนหายคืนมาแล้วให้รีบแจ้งถอนที่สถานีตำรวจที่ใกล้เคียง เพื่อแจ้งกองทะเบียนประวัติอาชญากรทราบ และปฏิบัติตามระเบียบต่อไป

ข้อ 406

ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่าคนหายพลัดหลงนั้นถูกล่อลวงลักพาไป ให้รีบจัดตำรวจออกติดตามตลอดจนดำเนินการใช้เครื่องมือสื่อสารติดต่อกับตำรวจท้องที่ ตำรวจทางหลวง ตำรวจรถไฟสกัดตรวจค้นตามด่านใกล้เคียงหรือจุดที่เป็นปลายทางยานพาหนะจะผ่านไปโดยด่วน

ข้อ 407

ถ้าผู้แจ้งสงสัยว่าคนหายจะถูกทำร้ายถึงตาย หรือตายด้วยเหตุอื่น ๆ ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้แจ้งไปดูรูปถ่ายตำหนิของคนตายไม่ทราบชื่อ ที่กองทะเบียนประวัติอาชญากร กองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต หรือวิทยาการจังหวัด แล้วแต่กรณี

ข้อ 408

ให้สารวัตรใหญ่, สารวัตร ผู้บังคับกองหรือหัวหน้าสถานีตำรวจ ส่งมอบหมายตำรวจในสถานีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบสืบสวนติดตามหาคนหาย โดยให้ไปรู้จักกับบ้านผู้แจ้งหรือผู้ปกครองคนหายและหมั่นไปติดต่อเยี่ยมเยียนเป็นระยะๆ ทุก 7 วัน, 15 วัน, 1 เดือน, 2 เดือน, และ 3 เดือน เมื่อครบกำหนด 3 เดือนแล้ว หากยังไม่ทราบหรือได้ตัวคนหายคืนให้สารวัตรใหญ่, สารวัตร ผู้บังคับกองหรือหัวหน้าสถานีตำรวจรายงานผลแห่งการติดต่อ เยี่ยมเยียน ตามแบบ วท. 12/3-ต.326 ไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำหรับส่วนภูมิภาคนั้น ให้รายงานไปยังกองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต และวิทยาการจังหวัดอีกด้วย

ข้อ 409

ประกาศสืบหาคนหายทุกฉบับที่ได้มีการออกประกาศสืบหาตัวนั้นให้หัวหน้าหน่วยที่ได้รับประกาศแจ้งให้ตำรวจในปกครองทราบ แล้วปิดประกาศไว้ที่หน่วยงานหรือตุ้ยามตลอดจนที่สาธารณะ หรือที่ชุมนุมชน เช่น สถานีรับส่งผู้โดยสาร หรือเรือ เป็นต้น

ข้อ 410

เมื่อมีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือมีผู้นำคนพลัดหลงมาส่งยังหน่วยงานใดให้ลงรายงานประจำวันรับตัวไว้ แล้วจัดการตรวจสอบกับประกาศสืบหาคนหายว่า ตรงกับรายงานที่มีผู้ใดแจ้งหายบ้างหรือไม่ ถ้าปรากฏว่า ตรงกับรายงานที่รับแจ้งหายไว้ ให้จัดตำรวจนำตัวส่งไปยังหน่วยงานที่รับแจ้งหายนั้นเพื่อดำเนินการติดต่อกับผู้ปกครอง หรือญาติให้มารับตัว โดยปฏิบัติดังต่อไปนี้

ในกรุงเทพมหานคร ถ้าคนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตของสถานีตำรวจใดให้เป็นหน้าที่ของตำรวจสถานีนั้น นำคนหายพลัดหลงส่งคืนผู้ปกครอง หากคนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ในส่วนภูมิภาคให้นำส่งกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน หากอายุเกิน 17 ปีให้นำส่งกรมประชาสงเคราะห์

ในส่วนภูมิภาค ถ้าคนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตจังหวัดนั้น ให้ตำรวจสถานีที่รับตัวเป็นผู้นำส่งผู้ปกครอง หรือตำรวจสถานีที่คนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่แล้วแต่กรณี หากมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่นให้นำส่งยังสถานีตำรวจที่คนหายพลัดหลง มีภูมิลำเนาอยู่แล้วรายงานให้ผู้กำกับการทราบ

ข้อ 411

ในกรณีที่ติดตามพบตัวคนหาย หรือมีผู้มาแจ้งว่า ได้พบตัวคนหายแล้วด้วยประการใดก็ตามให้พนักงานสอบสวนพยายามซักถามถึงสาเหตุที่หายไปอย่างแท้จริงตลอดจนการใช้ชีวิตระหว่างที่หายและให้การอบรมสั่งสอนมิให้หลบหนีไปอีก

ถ้าหากไม่สามารถที่จะซักถามหรืออบรมสั่งสอนแก่ตัวผู้หายได้ก็แนะนำให้แก่ผู้แจ้งหรือผู้ปกครองให้ดำเนินการอบรมสั่งสอนแทนแล้วจัดการกรอกข้อความลงในรายงานแจ้งผลการได้ตัวคืนตามแบบ วท.12/2 - ต.326 และรีบส่งรายงานนี้ไปยังหน่วยงานตามที่ได้เคยรับแจ้งรายงานคนหายให้ทราบภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่วันที่ได้รับแจ้งหรือพบตัวเพื่อจัดการถอนประกาศต่อไป

ข้อ 412

ให้กองทะเบียนประวัติอาชญากร รวบรวมสถิติคนหายพลัดหลงและได้คืนทั่วราชอาณาจักรตามลำดับกองบังคับการ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยแบ่งเป็นชาย, หญิง, เด็ก และผู้ใหญ่ เฉพาะเด็กและเยาวชนให้แยกตามลำดับอายุ พร้อมด้วยข้อมูลต่างๆ จากรายงานเสนอกรมตำรวจทราบทุกระยะ 6 เดือน คือ สิ้นเดือนมิถุนายนและสิ้นเดือนธันวาคมของปี เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาป้องกันและปราบปราม

ข้อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนถูกลักพาตัวหรือคนหายที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

กฎหมายเกี่ยวกับการสืบสวนติดตามคนหายที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

การประนีประนอมก่อนการดำเนินคดี

ครอบครัวเด็กที่หายไป เนื่องจากมีบุคคลอื่นพาไป ซึ่งเข้าข่ายความผิดฐานพรากเด็กหรือพรากผู้เยาว์ ตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ในเบื้องต้นทางครอบครัวเด็กควรสืบหาข้อมูลของผู้ที่พรากเด็กหรือผู้เยาว์นั้นไปเสียก่อนเพื่อประนีประนอมยอมความกันในเบื้องต้น ก่อนที่จะมีการแจ้งความดำเนินคดี เนื่องจากการทำความผิดฐานพรากเด็กหรือพรากผู้เยาว์นั้น ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจจับเป็นคดีอาญาแล้วจะไม่สามารถยอมความกันได้ อีก ดังนั้น ควรจะมีการประนีประนอมยอมความกับผู้พาเด็กหรือผู้เยาว์ไปเสียก่อน เพราะการพูดคุยเพื่อตกลงกันนั้น จะทำให้เรื่องต่างๆ คลี่คลายลงได้ และเป็นการลดความเสี่ยงในอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อเด็กที่หายไปด้วย ทั้งนี้การประนีประนอมยอมความกันดังกล่าว สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยให้ได้ โดยทางครอบครัว ควรแจ้งความต้องการกับตำรวจว่าขอให้เป็นคนกลางช่วยไกล่เกลี่ยปัญหาดังกล่าวไว้ก่อน หากตกลงกันไม่ได้ถึงจะแจ้งความดำเนินคดีอาญาต่อไป

ความผิดอาญาฐานพรากเด็ก

ลักษณะความผิดและการดำเนินการ

เด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึงสิบห้าปี ที่หายไปเนื่องจากถูกบุคคลอื่นพาไปจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองดูแล โดยไม่มีเหตุอันสมควร การกระทำเช่นนั้น ถือว่าเป็นความผิดฐาน พรากเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 ในกรณีดังกล่าว ทางครอบครัวควรสืบหาข้อมูลของผู้ที่พรากเด็กไปในเบื้องต้นก่อน เพื่อยืนยันว่ามีการพรากเด็กไปจริง จากนั้นจึงไปดำเนินการแจ้งความอาญาในความผิดฐานพรากเด็ก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 ซึ่งมีใช้การแจ้งความคนหายธรรมดา ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลในรูปคดีในการออกหมายเรียกผู้ต้องสงสัยมาสอบปากคำและเกิดกระบวนการติดตามในทางคดีที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความผิดฐานพรากผู้เยาว์

ลักษณะความผิดและการดำเนินการ

ผู้เยาว์อายุตั้งแต่สิบห้าปีแต่ไม่เกินสิบแปดปี ที่หายไปเนื่องจากถูกบุคคลอื่นพาไปจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองดูแล ไม่ว่าผู้เยาว์นั้นจะเต็มใจไปด้วยหรือไม่ก็ตามการกระทำเช่นนั้น ถือว่าเป็นความผิดฐานพรากผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 318-319

ในกรณีดังกล่าว ทางครอบครัวควรสืบหาข้อมูลของผู้ที่พรากผู้เยาว์ไปในเบื้องต้นก่อน เพื่อยืนยันว่ามีการพรากผู้เยาว์ไปจริง จากนั้นจึงไปดำเนินการแจ้งความอาญาในความผิดฐานพรากผู้เยาว์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 318-319 ซึ่งมีใช้การแจ้งความคนหายธรรมดา ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลในรูปคดีในการออกหมายเรียกผู้ต้องสงสัยมาสอบปากคำและเกิดกระบวนการติดตามในทางคดีที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อสังเกตในการแจ้งความเด็กหายในกรณีการทำความผิดฐานพรากเด็ก/พรากผู้เยาว์

1. ครอบครัวเด็กที่หายไปจะต้องหาข้อมูลของผู้ต้องสงสัยที่พรากเด็กหรือผู้เยาว์ไปในเบื้องต้น เพื่อยืนยันข้อเท็จจริงว่าได้มีการทำความผิดโดยการพรากเด็กหรือผู้เยาว์ไปจริง
2. การแจ้งความที่สถานีตำรวจ มิใช่การแจ้งความเรื่องเด็กหายธรรมดา แต่การแจ้งความดังกล่าว ต้องระบุว่าประสงค์จะดำเนินคดีในฐานความผิดพรากเด็ก/ผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 - 319 โดยต้องการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ
3. ต้องนำบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์ดังกล่าวไปยืนยันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับแจ้งความด้วยในฐานะพยาน ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่รู้เห็นพฤติกรรมซึ่งเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ
4. ควรสอบถามและติดตามผลของการดำเนินคดี โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการออกหมายเรียก ผู้ต้องสงสัยมาสอบปากคำ การเรียกสอบปากคำพยานเพิ่มเติม และการออกหมายจับผู้ต้องหา

5. เมื่อทางครอบครัวทราบข้อมูลใดๆ เพิ่มเติม ต้องรีบแจ้งให้พนักงานสอบสวน เจ้าของคดีทราบทันที เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวน

การแจ้งความกรณีเด็กหาย ถือว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนมาก ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะหายไปเพราะสาเหตุใดก็ตาม เนื่องจากมีความเสี่ยงต่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของเด็กที่หายไป ทั้งนี้ จึงต้องนำกลไกทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้ในการติดตามเด็กกลับคืนสู่ครอบครัว การปรับข้อเท็จจริงให้คนหายเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญา

กรณีการแจ้งความเด็กหายนั้น ทางครอบครัวควรวิเคราะห์หรือจำแนกสาเหตุการหายไปของเด็กในความปกครองเสียก่อนในเบื้องต้น เพื่อนำข้อเท็จจริงดังกล่าวแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งนี้ การนำมาตรการทางด้านกฎหมายมาปรับใช้นั้น ก็เพื่อทำให้เกิดผลในรูปของคดี หรือ เพิ่มความสำคัญของเรื่องดังกล่าวในกรณีที่ข้อเท็จจริงนั้นมีใช้คดีอาญา เช่น เด็กที่หายออกจากบ้านไปด้วยตนเองเพราะติดเกมส์ เป็นต้น

สาเหตุที่ต้องมีการปรับข้อเท็จจริงให้เป็นคดีอาญานั้น ก็เนื่องจากการเพิ่มอำนาจสอบสวนและอำนาจสืบสวนของเจ้าหน้าที่ในการติดตามตัวเด็กให้กลับคืนสู่ครอบครัว

กฎหมายที่นำมาปรับใช้สำหรับกลไกในการติดตามเด็กหาย

ในกรณีที่มีการหายตัวไปของเด็กจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง จากประเภทการหายโดยการลักพาตัว ล่อลวงเพื่อทางเพศ ล่อลวงเพื่อแรงงาน และเรื่องขู่สาว ให้นำกฎหมายอาญามาปรับใช้เมื่อแจ้งความเด็กหายในความผิดฐานพรากผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 317-319 และ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ส่วนในกรณีที่เด็กหายออกจากบ้านไปเนื่องจากสาเหตุติดเกมส์ ติดแชทไลน์ทางโทรศัพท์/อินเทอร์เน็ต ในกรณีที่ยังไม่สามารถระบุสาเหตุได้ กรณีการหายดังกล่าวยังไม่ถือว่าเป็นคดีจึงนำพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กมาปรับใช้ในการติดตามเด็กหาย

กลไกพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กในการติดตามเด็กหาย

ครอบครัวเด็กหายสามารถหยิบยกกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก ใช้อ้างในการติดตามเด็กหายได้ทุกกรณี โดยไม่จำเป็นต้องเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาก็ได้ เพราะเด็กทุกคนต้องได้รับการคุ้มครอง ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก ดังนั้น เมื่อครอบครัวไปแจ้งความเด็กหายแล้ว จึงทำให้มีสิทธิในการร้องขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยเหลือในการติดตามหาเด็กคนดังกล่าวต่อไป โดยตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก ถือว่าเด็กที่หายออกจากบ้านไปนั้น “เป็นเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด” และ “เป็นเด็กที่ต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ” จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการติดตามตัวเด็กหายกลับคืนสู่ครอบครัว

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 โดยจับกุมผู้ที่เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยมีลักษณะของการข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดย มิชอบ หรือเป็นการให้เงิน หรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองการกระทำที่เป็น

การคำนุญษ์ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้/ผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้มีการยินยอมแก่ผู้กระทำผิดในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิวัตถุประสงค์เพื่อ “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” หมายถึง การแสวงหาผลประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิต/เผยแพร่วัตถุ/สื่อลามก การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอตาน การบังคับใช้แรงงาน/บริการ

ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนถูกลักพาตัวหรือคนหายที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งได้จากกระบวนการจัดการความรู้แล้วพร้อมที่จะแก้ไขใหม่ดังนี้

คณะผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย ประกอบด้วยคณาจารย์จากโรงเรียนนายร้อยตำรวจซึ่งเป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและการสืบสวนสอบสวน พนักงานสอบสวนจากสถานีตำรวจต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่มูลนิธิกระเจกนา ซึ่งมีประสบการณ์ในการติดตามคดีเกี่ยวกับคนหาย เพื่อรวบรวมระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนหายในปัจจุบัน และร่วมกันเสนอแนวทางพัฒนาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบดังกล่าวให้มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 14 บทที่ 3 “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง และได้คืน” โดยผู้เข้าร่วมประชุมมีมติที่สอดคล้องต้องกันว่าระเบียบที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมดีอยู่แล้ว แต่ควรมีการปรับปรุงข้อความบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปัจจุบันและการนำระบบสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ หลังจากการประชุมระดมความคิดเห็นแล้ว ได้ข้อสรุปผลการปรับปรุงแก้ไขประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 14 บทที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 การพิจารณาระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการติดตามคนหาย พลัดหลง

ข้อ	ระเบียบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว
405	เมื่อมีผู้มาแจ้งเกี่ยวกับคนพลัดหลง ให้ผู้มีหน้าที่รับแจ้งรีบดำเนินการรับแจ้งลงรายงานประจำวัน หรือบันทึกข้อความไว้เป็นหลักฐาน แล้วจัดการกรอกข้อความลงในรายงานดำหรือนิรูปพรรณคนหายทันทีตามแบบ วท.12/1-ต.326 ทำระเบียบนี้พร้อมกับให้ซักถามสาเหตุแห่งการหายจากผู้แจ้งให้ได้ความละเอียดชัดเจน แล้วจัดการต่อไปนี้ ก. หน่วยงานที่มีหน้าที่รับแจ้งภายในกรุงเทพมหานคร ให้รีบติดต่อแจ้งเรื่องราวคนหายพลัดหลง ไปยังศูนย์ปฏิบัติการควบคุมสั่งการและสื่อสารข้อมูล และศูนย์สวัสดิภาพเด็ก เยาวชน และสตรี กองบัญชาการตำรวจนครบาล เพื่อดำเนินการติดตามค้นหา แล้วให้ออกรายงานดำหรือนิรูปพรรณคนหายนี้ จำนวน 2 ฉบับ เก็บรวมเรื่องเข้าเล่มไว้ ณ หน่วยรับแจ้ง 1 ฉบับ ส่งกองทะเบียนประวัติอาชญากร 1 ฉบับ
405	ข. หน่วยงานที่มีหน้าที่รับแจ้งในเขตที่รับแจ้ง ให้ออกรายงานนี้ 4 ฉบับ เก็บรวมเรื่องไว้ ณ ที่แจ้ง 1 ฉบับ ส่งวิทยาการจังหวัด 1 ฉบับ กองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต 1 ฉบับ และกองทะเบียนประวัติอาชญากร 1 ฉบับ
405	ค. การส่งรายงานดำหรือนิรูปพรรณคนหาย ให้จัดการส่งไปทันทีพร้อมด้วยรูปถ่าย (ถ้ามี) ให้พนักงานสอบสวน หรือผู้รับแจ้งลงชื่อรับรองไว้หลังรูปถ่าย และบันทึกว่า ถ่ายเมื่อ วัน เดือน ปีใดและให้แนะนำกับผู้แจ้งด้วยว่า ถ้าได้ตัวคนหายคืนมาแล้วให้รีบแจ้งถอนที่สถานีตำรวจที่ใกล้เคียง เพื่อแจ้งกองทะเบียนประวัติอาชญากรทราบ และปฏิบัติตามระเบียบต่อไป ให้กองทะเบียนประวัติอาชญากรและส่วนราชการตาม ข. ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารนี้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 หมวด 3 ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยให้ผู้แจ้งหรือผู้ทำการแทนบุคคลนั้นมีสิทธิได้รับผลการดำเนินการ และหน่วยงานตาม ข. ต้องตรวจสอบการดำเนินการพร้อมกับแจ้งให้ผู้แจ้งทราบเป็นระยะ ๆ ตามสมควร
406	ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่า คนหายพลัดหลงนั้นถูกล่อลวงลักพาไป ให้รีบจัดตำรวจออกติดตาม ตลอดจนดำเนินการใช้เครื่องมือสื่อสารติดต่อกับตำรวจท้องที่ตำรวจ ทางหลวง ตำรวจรถไฟสกัดกั้นและตรวจค้นตามด่านใกล้เคียงหรือจุดที่เป็นปลายทางยานพาหนะจะผ่านไปโดยด่วน

ตารางที่ 4 การพิจารณาระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการติดตามคนหาย พลัดหลง (ต่อ)

ข้อ	ระเบียบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว
406 (ต่อ)	ถ้าการสอบสวนรับแจ้ง นั้น มีเหตุอันควรสงสัยหรือเชื่อมั่นว่าจะเกี่ยวข้องกับ การเมือง นอกจากดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้ทำการสอบสวนมูลกรณีโดยละเอียด และ รายงานด่วนเป็นหนังสือถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 2 ชุด เพื่อพิจารณาสั่งการให้ ตำรวจสันติบาลดำเนินการสืบสวนสอบสวนติดตามเป็นกรณีพิเศษต่อไป ในการดำเนินการสอบสวนจะติดต่อผู้บัญชาการตำรวจสันติบาลไปร่วมการ สอบสวนหรือส่งตัวผู้แจ้ง ไปให้ผู้บัญชาการตำรวจสันติบาลแล้วแต่กรณีและเฉพาะ รายก็ได้ เมื่อสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้รายงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบอีกครั้ง หนึ่ง
407	ถ้าผู้แจ้งสงสัยว่าคนหายจะถูกทำร้ายถึงตาย หรือตายไม่ว่าเหตุใด าก็ตาม ให้พนักงานสอบสวนจัดการให้ส่งตัวผู้แจ้งไปถ่ายรูปถ่ายตำหนิรูปพรรณของคนตาย ไม่ทราบชื่อ โดยส่งตัวไปอยู่ที่กองทะเบียนประวัติอาชญากร กองกำกับการตำรวจ วิทยาการเขต หรือวิทยาการจังหวัด หรือตรวจดูทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของทาง ราชการ แล้วแต่กรณี
408	ในกรุงเทพมหานครให้หัวหน้าสถานีตำรวจดำเนินการให้มีการประกาศ โฆษณาภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบหรือใกล้เคียงตามสมควร และสั่งมอบหมาย ตำรวจในสถานีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบสืบสวนติดตามหาคนหาย โดยให้ ดำเนินการตรวจสอบกับกรมประชาสงเคราะห์ ประชาสงเคราะห์จังหวัด ประชาสงเคราะห์อำเภอ แล้วแต่กรณีและให้ไปรู้จักกับบ้านผู้แจ้งหรือผู้ปกครองคน หายและหมั่นไปติดต่อเยี่ยมเยียนเป็นระยะๆทุก 7 วัน, 15 วัน, 1 เดือน, 2 เดือน, และ 3 เดือน เมื่อครบกำหนด 3 เดือนแล้ว หากยังไม่ทราบหรือได้ตัวคนหายคืนให้ หัวหน้าสถานีตำรวจรายงานผลแห่งการติดต่อเยี่ยมเยียน ตามแบบ วท.12/1-ต.326 ท้ายทะเบียนนี้ไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร ในต่างจังหวัดให้ดำเนินการ เช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร ให้รายงานไปยังกองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต และวิทยาการจังหวัดด้วย เมื่อกองทะเบียนประวัติอาชญากร กองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต และ วิทยาการจังหวัด ได้รับรายงานตำหนิรูปพรรณคนหายหรือได้คืนแล้ว ให้ดำเนินการออก ประกาศโฆษณา หรือแจ้งถอนประกาศโดยรีบด่วน และให้มีหน้าที่ติดต่อประสานงาน กับหน่วยงานที่รับแจ้งคนหาย เพื่อให้ได้ทราบถึงผลการสืบสวนติดตามและเพื่อความ แน่ชัดถึงสาเหตุแห่งการหายและได้คืน ตลอดจนผลการสืบสวนติดตามคนหาย

ตารางที่ 4 การพิจารณาระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการติดตามคนหาย พลัดหลง (ต่อ)

ข้อ	ระเบียบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว
409	ประกาศสืบหาคนหายทุกฉบับที่ได้มีการออกประกาศสืบหาตัวนั้นให้หัวหน้าหน่วยที่ได้รับประกาศแจ้งให้ตำรวจในปกครองทราบ แล้วปิดประกาศไว้ที่หน่วยงานหรือตุ้มยาม ตลอดจนที่สาธารณะ หรือที่ชุมนุมชน เช่นสถานีรับส่งผู้โดยสาร ท่าเรือโดยสาร เป็นต้น
410	เมื่อมีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือมีผู้นำคนพลัดหลงมาส่งยังหน่วยงานใดให้ลงรายงานประจำวันรับตัวไว้ แล้วจัดการตรวจสอบกับประกาศสืบหาคนหายว่า ตรงกับรายงานที่มีผู้ใดแจ้งหายบ้างหรือไม่ (1) ถ้าปรากฏว่า ตรงกับรายงานที่รับแจ้งหายไว้ ให้จัดตำรวจนำตัวส่งไปยังหน่วยงานที่รับแจ้งหายนั้นเพื่อดำเนินการติดต่อกับผู้ปกครอง หรือญาติให้มารับตัว โดยปฏิบัติดังต่อไปนี้ คนหายพลัดหลงที่ได้ดำเนินการตามข้อที่กล่าวข้างต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว หากไม่สามารถนำส่งผู้ปกครองหรือญาติให้นำส่งกรมประชาสงเคราะห์ ประชาสงเคราะห์จังหวัดหรือประชาสงเคราะห์อำเภอที่ใกล้เคียงเพื่อให้ความอนุเคราะห์คุ้มครองต่อไป ระหว่างที่ดำเนินการดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนดูแลคนพลัดหลงไว้ที่สถานีตำรวจไม่เกิน 24 ชั่วโมง
411	ในกรณีที่พบตัวคนหายให้พนักงานสอบสวนซักถามถึงสาเหตุที่หายไปตลอดจนการดำเนินชีวิตระหว่างที่หายไปและให้การอบรมสั่งสอนมิให้หลบหนีไปอีก ถ้าหากไม่สามารถที่จะซักถามหรืออบรมสั่งสอนแก่ตัวผู้หายได้ก็แนะนำให้แก่ผู้แจ้ง หรือผู้ปกครองให้ดำเนินการอบรมสั่งสอนแทนแล้วจัดการกรอกข้อความลงในรายงานแจ้งผลการได้ตัวคืนตามแบบ วท.12/2 - ด.326 และรีบส่งรายงานนี้ไปยังหน่วยงานตามที่ได้เคยรับแจ้งรายงานคนหายให้ทราบภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่วันที่ได้รับแจ้งหรือพบตัวเพื่อจัดการถอนประกาศต่อไป
412	ให้กองทะเบียนประวัติอาชญากร รวบรวมสถิติคนหายพลัดหลงและได้คืนทั่วราชอาณาจักรตามลำดับกองบังคับการ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยแบ่งเป็นชาย, หญิง, เด็ก และผู้ใหญ่ เฉพาะเด็กและเยาวชนให้แยกตามลำดับอายุ พร้อมด้วยข้อมูลต่างๆ จากรายงาน เสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบทุกระยะ คือ สิ้นเดือนมกราคม พฤษภาคม และกันยายนของปี เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาป้องกันและปราบปราม กองวิจัยและวางแผน สำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมดำเนินการตามวรรคต้น โดยอนุโลมในโอกาสที่ผู้บังคับบัญชาไปตรวจราชการที่สถานีตำรวจใดให้เรียกตรวจสมุดรายงานรูปพรรณคนหายของสถานีตำรวจนั้น เพื่อตรวจสอบ แนะนำและเร่งรัดการติดตามสืบสวนหาตัวเด็กหรือเยาวชนที่ยังไม่ได้คืน และให้บันทึกผลการตรวจไว้ในสมุดตรวจผู้ใหญ่ทุกครั้ง

แบบแจ้งรูปพรรณเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง

แบบแจ้งรูปพรรณคนหายพลัดหลง แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ (ดังแสดงในภาคผนวก ก)

1. **แบบแจ้งรูปพรรณคนหาย** (วท.12/1- ต.326) กำหนดขึ้นใช้สำหรับพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งกรอกข้อความเกี่ยวกับการรับแจ้งคนหายลงในแบบฟอร์มสถานีตำรวจในพื้นที่กองบัญชาการตำรวจนครบาลให้ใช้แบบรายงานนี้ จำนวน 2 ฉบับ สถานีตำรวจในส่วนภูมิภาคใช้จำนวน 4 ฉบับ รายละเอียดในแบบฟอร์มระบุชื่อสถานีตำรวจ เช่น ชื่อผู้แจ้ง ชื่อคนหาย ภูมิลำเนาคนหาย ตำหนิรูปพรรณต่าง ๆ ของคนหาย ฯลฯ

2. **แบบแจ้งผลการได้ตัวคนหายคืน** (วท.12/2-ต.326) กำหนดขึ้นใช้สำหรับพนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ใช้กรอกข้อความต่าง ๆ หลังจากได้ตัวคนหายคืนแล้ว ลักษณะแบบฟอร์มระบุรายละเอียด เช่น ชื่อสถานีตำรวจ ชื่อคนหายได้คืน เหตุที่ได้ตัวคนหายคืน สถานที่พบตัว ฯลฯ

3. **แบบแจ้งการสืบสวนติดตามคนหาย** (วท. 12/3-ต. 326) กำหนดขึ้นใช้สำหรับพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่กรอกข้อความลงในแบบฟอร์ม ซึ่งระบุลักษณะการสืบสวนติดตามคนหายไว้ เช่น สถานีที่รับแจ้ง ผู้รับผิดชอบในการสืบสวนติดตาม รายการเยี่ยมเยียนผู้ปกครองคนหาย รายละเอียดการสืบสวนติดตามครั้งที่..... เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคในการติดตามสืบสวนคนหายในประเทศไทย

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิด และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดี มีดังต่อไปนี้

1) การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นผู้รับแจ้งความ มองว่า การที่เด็กหายตัวออกจากบ้านไปนั้นเป็นเรื่องเด็กหายธรรมดา และเชื่อว่าเด็กอาจหนีเที่ยวหรืออาจไปพักอยู่ที่บ้านเพื่อน จึงทำเพียงการรับแจ้งความและลงบันทึกประจำวันโดยไม่มีการสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง ไม่มีการเรียกพยานบุคคลมาซักถาม หรือการแนะนำสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ทางครอบครัว และที่สำคัญ เจ้าหน้าที่ตำรวจควรรับผิดชอบการค้นหายอย่างเร่งด่วน ไม่ควรจะปล่อยเรื่องการค้นหาให้เนิ่นนานออกไป เพราะทุกวินาทีที่คนหายได้หายตัวไปนั้นไม่มีใครสามารถบอกได้ว่าเกิดอุบัติเหตุหรืออันตรายอะไรกับคนหายบ้าง

2) กลไกและกระบวนการเกี่ยวกับการจัดการปัญหาคนหายในประเทศไทยยังไม่มีรูปธรรมที่ชัดเจน ประการสำคัญการขาดพยานหลักฐานในการสืบสวนจับกุม

3) ขาดข้อมูลของผู้กระทำความผิด รวมถึง การที่ผู้ปกครองไม่ไปแจ้งความ เพราะเมื่อได้เด็กคืนมาย่อมคิดว่าไม่จำเป็นต้องไปแจ้งความ

4) หน่วยงานภายในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูล เบาะแสเกี่ยวกับปัญหาเด็กและเยาวชนที่หายออกจากบ้านของแต่ละหน่วยได้ จึงทำให้การปฏิบัติงานไม่มีการส่งต่อข้อมูลและการดำเนินงานอยู่ในลักษณะต่างหน่วยต่างทำ

5) ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะคนหายพลัดหลง เป็นระเบียบซึ่งบังคับใช้มานาน ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานจริง และยังพบว่าพนักงานสอบสวนหลายพื้นที่ไม่ทราบข้อเท็จจริงถึงแนวทางปฏิบัติเรื่องคนหายพลัดหลงดังกล่าวนี้

6) ปัญหาการจากจัดการทางภาครัฐ ได้แก่

(1) เด็กหายไม่ได้ถูกจัดอยู่ในกลุ่มอาชญากรรมของตำรวจ และปัญหาเด็กหายถูกมองว่าเป็นปัญหาไม่สำคัญแม้แต่น้อย กับข้ออ้างที่ว่ายังหายไปไม่ครบ 24 ชั่วโมง ซึ่งเป็นตัวขัดขวางในการแจ้งความ

(2) กลไกในการทำงานของตำรวจยังมีปัญหา เนื่องจากขาดการสร้างความตระหนักให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับแจ้งคดีเด็กหายเห็นว่าเรื่องเด็กหายเป็นเรื่องสำคัญมากที่จะต้องรีบดำเนินการอย่างเร่งด่วนไม่ต้องรอให้ครบ 24 ชั่วโมง แตกต่างกับการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนกรณีการรับแจ้งผู้ใหญ่หาย

ปัญหาเหล่านี้มีความสำคัญอย่างมาก เพราะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ทราบข้อมูลหรือข้อเท็จจริงในเขตพื้นที่ของตนได้ ดังนั้น เมื่อมีการแจ้งความว่า เด็กถูกลักพาตัวนั้น ย่อมทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจคิดว่าเป็นเรื่องของเด็กหายธรรมดาจนทำให้ละเลยในรายละเอียดหรือข้อเท็จจริงในการหายตัวไปของเด็กคนหนึ่ง

เกร็ดความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Story Telling)

โครงการการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย ได้จัดกิจกรรมการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Story Telling) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขั้นตอนและวิธีการสืบสวนติดตามคนหายที่สงสัยว่าจะถูกฆาตกรรม คนหายจากอุบัติเหตุ หรือภัยธรรมชาติ หรือหายโดยไม่ทราบสาเหตุ โดยเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน พนักงานสอบสวน นักนิติวิทยาศาสตร์จากกองพิสูจน์หลักฐาน วิทยาการจังหวัด และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการสืบสวนติดตามคนหายของมูลนิธิกระจกเงามาเป็นตัวอย่างที่ดีของการใช้ story telling เรื่องเล่าแห่งความสำเร็จ เพื่อเก็บเรื่องเล่าของผู้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และวิธีการทำงานที่ดี (best practice) ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สรุปเกร็ดความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ดังนี้

1. พฤติการณ์ของคนร้าย

(1) ผู้กระทำความผิดในคดีล่อลวง และคดีลักพาตัว มักจะใช้การล่อลวงเด็ก สตรี หรือผู้ที่มีวุฒิภาวะหรือชีวภาพที่อ่อนแอหรือด้อยกว่า เนื่องจากเหยื่อเหล่านี้จะไม่สามารถตอบโต้หรือทำร้ายผู้กระทำความผิดได้ เมื่อล่อลวงเหยื่อแล้วมักจะนำเด็กไปกักขัง ใช้แรงงาน ข่มขู่ให้เด็กร่วมกระบวนกรการกระทำความผิด ทำอนาจารทางเพศหรือข่มขืนเด็กทั้งผู้ชายและผู้หญิง

(2) ผู้กระทำความผิดในคดีฆาตกรรมจะมีสองลักษณะ คือ ไม่รู้จักกับเหยื่อเลย และรู้จักกับเหยื่อเป็นพิเศษ แต่ส่วนใหญ่จะมีสาเหตุมาจากเรื่องทางเพศ และผู้กระทำความผิดมักจะมีจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

(3) ผู้กระทำความผิดในคดีที่ผู้หายหายไปโดยสมัครใจ มี 2 ประเภท คือ 1) เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ คือ ผู้กระทำความผิดและผู้หายจะมีความเกี่ยวข้องกัน หรือรู้จักชอบพอกันซึ่งฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายหนีไปกับฝ่ายชายโดยไม่แจ้งหรือบอกให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองทราบ 2) ผู้หายมีความผิด เช่น มีหมายจับ หนีคดี หรือหนีฝ่ายตรงข้าม ซึ่งผู้หายตั้งใจสร้างข่าวโดยการแจ้งความคนหายไปเพื่อหนีความผิด

(4) คนร้ายที่หลอกลวงคนต่างด้าวไปค้าประเวณี ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ท้องถิ่น ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่และบางครั้งผู้กระทำความผิดนำประชาชนในท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นเอเยนต์ หรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด

(5) สถานที่หรือแหล่งซ่องสุมของผู้กระทำความผิดตั้งอยู่ในแหล่งที่อยู่อาศัยของประชาชน และมีลักษณะที่เหมือนกับบ้านหรือตึกทั่วๆ ไป จึงไม่เป็นที่ระมัดระวัง

(6) ใช้อิทธิพลของผู้ปกครองในการกระทำความผิด คือ การปล้นทรัพย์ ปลอมเงินกู้ ข่มขู่ลูกหนี้ ลักพาเด็ก ขายหายไต่ดิน ฯ

(7) ในกรณีที่เหยื่อหายหายไปโดยสมัครใจ ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายจะมีลักษณะร่วมกันทำผิด และซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเด็กและเยาวชนทั้งสองฝ่าย

2. พฤติการณ์ของคนหาย

(1) คนหายในคดีล่อลวง และคดีลักพาตัว มักจะเป็นเด็ก ผู้หญิง มีลักษณะทางชีวภาพที่อ่อนแอ และส่วนหนึ่งมาจากครอบครัวที่มีปัญหาหรือครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์

(2) คนหายในคดีฆาตกรรม หลายครั้งที่มีการฆาตกรรมอำพราง เช่น สามีฆาตกรรม โดยมิเจตนาฆ่าเพราะความแค้น แต่พยายามกลบเกลื่อนความผิดโดยไปแจ้งกับพนักงานสอบสวนว่าภรรยา/สามี หายออกจากบ้านไป เพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสงสัย คดีหายแล้วกลายเป็นฆาตกรรม ผู้หญิงอายุจะอยู่ในช่วงวัยกลางคน ถ้าเป็นหญิงมักจะทำางานกลางคืนหรือมีอาชีพที่มีความเสี่ยง ถ้าหากเป็นชายมักจะมีลักษณะที่เป็นเหมือนคนขายขบหรือคนที่

สังคมไม่ค่อยยอมรับหรือมีอาชีพที่ผิดกฎหมาย แต่สำหรับผู้หายส่วนหนึ่งจะอยู่ในพื้นที่ที่สังคมยอมรับ และถูกฆาตกรรมเนื่องจากเรื่องเพศ หรือถูกคนใกล้ชิดลงมือกระทำ

(3) คนหายในคดีอุบัติเหตุ/ภัยธรรมชาติ ผู้ตายจะสามารถเป็นใครก็ได้ที่อยู่ในสถานการณ์ที่มีอุบัติเหตุ เช่น ผู้หายและผู้ตายในเหตุการณ์สึนามิผู้หายจะเป็นได้ทุกวัยทั้งเด็กและผู้ใหญ่เพราะเป็นเหตุการณ์ที่ไม่สามารถคาดเดาได้ล่วงหน้า และเป็นภัยธรรมชาติที่มีความน่ากลัวรุนแรง และขยายวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว จึงทำให้มีผู้หายและผู้ตายเป็นจำนวนมากแต่สำหรับเหตุการณ์ไฟไหม้ในผับซานติกาผู้ตายส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมที่ชอบเที่ยวกลางคืนและอยู่ในวัยหนุ่มสาว

(4) คนหายในคดีหายโดยไม่ทราบสาเหตุ ไม่ทราบว่าจะเดินทางไปไหน หรือไปกลับใคร และยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ ซึ่งคดีนี้ค่อนข้างยากที่จะติดตาม เนื่องจากไม่ทราบแรงจูงใจในการหาย

(5) คนหายที่ตั้งใจหายหรือสมัครใจที่จะหาย ส่วนใหญ่จะมีปัญหาเพราะกลัวถูกดำเนินคดี มีปัญหาทางด้านครอบครัว ต้องการที่จะออกจากบ้านไปด้วยความสมัครใจ คนหายประเภทนี้มี 2 กรณี คือ 1) ผู้หญิงที่หนีไปกับชายคนรัก 2) เด็กที่ตั้งใจหายไปจากบ้านเพราะอยู่บ้านแล้วไม่มีความสุข จึงหนีไปเป็นเด็กเร่ร่อน

3. ขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติงาน

(1) เมื่อได้รับแจ้งจากผู้ปกครองของคนหายแล้ว เจ้าหน้าที่จะทำการลงบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับคนหายลงในแบบรายงานคนหายไว้อย่างละเอียด และทำการตรวจสอบประวัติของคนหายและครอบครัวโดยละเอียด นอกจากนี้ยังทำการตรวจสอบการคบเพื่อน โรงเรียน เพื่อนบ้าน ที่ทำงาน หรือทุกที่ที่คนหายได้เดินทางไปหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกัน

(2) วิเคราะห์เหตุผลในการหายตัว โดยนำเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ การคบเพื่อน พฤติการณ์ทั่วไปของผู้หายมาวิเคราะห์ถึงเหตุการณ์การหายตัวไปว่ามาจากสาเหตุการถูกล่อลวง ลักพาตัว คดีฆาตกรรม คดีภัยธรรมชาติ คดีอุบัติเหตุ หรือคดีอื่นๆ เช่น ถ้าผู้หายเป็นเด็กผู้หญิงอายุประมาณ 15 ปี ชอบเที่ยวกลางคืน มีแฟนแล้ว และอยู่ๆ ก็หายตัวไปสามารถวิเคราะห์ได้ว่าอาจหายไปกับแฟนหรือหายไปเนื่องจากเรื่องทางเพศ เป็นต้น

(3) มอบหมายให้ทีมสืบสวน สอบสวน ปฏิบัติหน้าที่โดยติดต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ นิติเวชศาสตร์ กองพิสูจน์หลักฐาน มูลนิธิกระจกเงา กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็กและสตรี เพื่อตรวจสอบบุคคลสูญหาย และประสานความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ติดตามผ่านสื่อต่าง ๆ

(4) เมื่อทีมสืบสวน และผู้ปฏิบัติงานทุกคนได้ข้อมูลมาแล้วจะนำมาประกอบกันว่าข้อมูลที่ได้ตรงกันหรือไม่ ถ้าหากทีมสืบสวนพบศพและสงสัยว่าจะเป็นผู้ตาย จะต้องนำไปตรวจ

พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลที่สถาบันนิติเวชวิทยาหรือสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ว่าศพที่พบมีเอกลักษณ์บุคคล เช่น DNA, ลายนิ้วมือ หรือ ฟัน ตรงกับผู้ที่หายตัวไปหรือไม่

(5) ถ้าหากเป็นคดีล่องลอย หรือคดีลักพาตัว นอกจากการสืบสวนหาตัวผู้หายแล้ว ทีมผู้ปฏิบัติงานจะต้องสืบสวนหาตัวผู้กระทำผิดโดยการตรวจสอบจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจคนเข้าเมือง และลายพิมพ์นิ้วมือที่เกี่ยวข้อง และจะต้องส่งทีมงานตระเวนหาแหล่งที่ผู้ต้องหาไปหลบซ่อนอยู่ด้วย

(6) ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจยังไม่สามารถหาตัวผู้หายไปได้จะต้องทำการติดต่อกับสื่อเพื่อนำเสนอข่าวผู้หายไปในทางหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ หรือสื่อต่างๆ ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวนี้สามารถกระทำได้ตั้งแต่ตอนแรก โดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีการสืบสวนสอบสวนก่อนก็ได้ การประกาศทางสื่อจะเป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแจ้งข่าวอาชญากรรมเนื่องจากมีเครือข่ายแจ้งข่าวอาชญากรรมของตำรวจหรือหน่วยงานเอกชนอยู่หลายหน่วยด้วยกัน

(7) เมื่อพบตัวผู้หายไปในคดีล่องลอย ลักพาตัว หรือหายจากสาเหตุอื่น ๆ หากมีการแจ้งความเอาไว้ จะต้องไปพบพนักงานสอบสวนเพื่อถอนแจ้งความ และหากนำตัวเด็กกลับมาแล้ว ควรนำไปตรวจสภาพร่างกายและจิตใจ เพื่อป้องกันการติดโรค การติดยาเสพติดหรือการตั้งครรภ์ของเด็ก ซึ่งจะทำให้เด็กได้เตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป

4. ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

(1) ได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการสืบสวนติดตามคดีคนหาย

(2) ผู้ปฏิบัติงานมีความเชี่ยวชาญ ใฝ่หาความรู้ มีความรู้ทางด้านกฎหมาย และมีเทคนิคในการสืบสวนที่ดี โดยนำข้อกฎหมายมาเป็นเครื่องมือที่ดีในการทำให้ผู้ต้องหาต้องยอมจำนนต่อหลักฐาน และหน่วยงานอื่นๆ ก็สามารถนำข้อกฎหมายนั้นไปดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องได้

(3) ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสาธารณะ หรือมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ มีความต้องการช่วยเหลือญาติผู้หาย ต้องการสืบค้นให้คนหายได้กลับบ้าน และสำหรับกรณีคดีฆาตกรรมก็ต้องการให้ศพนั้นได้กลับบ้านเพื่อนำศพไปทำบุญตามประเพณี

(4) ผู้บริหารหน่วยงาน เช่น ผู้กำกับการสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าศูนย์พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล วางแผนนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการสืบสวนติดตามคนหาย โดยถือว่าเป็นงานสำคัญเท่าเทียมกับคดีอื่น ๆ

(5) พ่อแม่ ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการสืบสวน สอบสวนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นอย่างดี เช่น การให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก และผู้ต้องสงสัยที่เด็กไปด้วย

(6) ผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานที่รับผิดชอบมีการประสานงานกันด้วยความรวดเร็ว มีความมุ่งมั่นที่จะติดตามสืบสวนคนหายให้กลับบ้าน

(7) การนำนิติวิทยาศาสตร์ด้านต่าง ๆ มาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรม เช่น เครื่องมือในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน เช่น ตรวจ DNA ตรวจพิน ตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ ตรวจเอกลักษณ์บุคคลต่าง ๆ ทำให้มีความรวดเร็วและสามารถยืนยันผู้หายหรือผู้ตายได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

(8) ความร่วมมือ ร่วมใจ และการประสานงานที่ดีจากการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและมูลนิธิกระเจกเงา และการประสานความร่วมมือที่ดีกับองค์กรระหว่างประเทศ

(9) การวางแผน การวิเคราะห์พฤติกรรมคนหาย และการสืบสวนตรวจสอบสภาพแวดล้อมบริเวณที่หายไป

(10) สถานีตำรวจบางแห่งมีการจัดทำสมุดบันทึกรายละเอียดของผู้ที่หายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา วิเคราะห์ วางแผน และคาดเดาเหตุการณ์ได้อย่างแม่นยำ

5. ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

(1) การสืบสวนติดตามคดีคนหายส่วนใหญ่ไม่ได้รับความสนใจจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่าที่ควร เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมีคดีอาญาอื่น ๆ อยู่มาก และมองว่าเรื่องคนหายเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นเป็นประจำ

(2) พนักงานสอบสวนบางส่วนยังไม่ทราบระเบียบและขั้นตอนปฏิบัติในการรับแจ้งความคนหาย ทำให้ไม่ดำเนินการตามระเบียบ ส่งผลต่อการขาดฐานข้อมูลคนหายที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการสืบสวนติดตามคดีคนหาย

(3) กรณีคนหายที่ยังไม่เป็นคดีอาญา หรือยังขาดพยานหลักฐานในการดำเนินคดี มักจะเป็นปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน เนื่องจากไม่มีหมายจับหรือหมายค้น เป็นเครื่องมือในการเข้าไปสืบสวนติดตามคนหายได้

(4) คดีคนหายเป็นคดีที่จะต้องใช้งบประมาณในการสืบสวนติดตามเป็นจำนวนมาก เช่น ค่าเดินทาง และค่าที่พัก แต่ปรากฏว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติยังไม่ได้จัดสรรงบประมาณตรงส่วนนี้เอาไว้

(5) การปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เชื่อมโยง และไม่มีระบบออนไลน์ถึงกัน ถ้าหากมีศูนย์กลางรับแจ้งคนหายที่สามารถเชื่อมโยงไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จะทำให้เกิดความสะดวกในการสืบค้น ตรวจสอบพยานหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับคนหายได้ง่ายขึ้น

(6) ขาดเจ้าภาพที่จะเป็นศูนย์กลางหรือบริหารจัดการด้านการสืบสวนติดตามคดีคนหาย

(7) สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังไม่มีระบบการจัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือของคนไทยที่สมัครงานและมีประวัติอาชญากร หรือการเก็บลายพิมพ์นิ้วมือ เพียง 2 นิ้ว ทำให้เกิดอุปสรรคในการตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ตายเทียบกับฐานลายนิ้วมือที่มีอยู่ไม่ครบถ้วน

(8) พ่อแม่ ผู้ปกครองบางรายมาแจ้งความคนหายช้าเกินไป ทำให้พยานหลักฐานต่าง ๆ ถูกทำลาย เคลื่อนย้าย เปลี่ยนแปลงหรือสูญหายไป

(9) พนักงานสอบสวนมีภาระงานค่อนข้างมาก ในคดีคนหายบางกรณีเป็นคดีที่เด็กตั้งใจหาย หรือหนีออกจากบ้าน และพ่อแม่ผู้ปกครองปกปิดข้อมูลของผู้แจ้ง ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำงานยากขึ้น และทำให้หลงประเด็นได้ ซึ่งเรื่องนี้ผู้แจ้งระบุงการหายโดยไม่ทราบสาเหตุ หากไม่มีข้อมูลสนับสนุนว่าคนหายเป็นผู้ต้องหาคดีอื่น ๆ หลายคดี อาจจะสรุปการหายไปทางอื่นได้ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเสียเวลาในการปฏิบัติงานมาก

(10) เด็กที่หายไปบางส่วนเป็นเด็กที่เร่ร่อน และสร้างปัญหาให้กับสังคม จึงพยายามหลบหนีตำรวจ และไม่คอยให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะคิดว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นปฏิปักษ์กับตน

(11) ในบางกรณีที่ทีมงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานเอกชน เช่น ธนาคาร ห้างสรรพสินค้า บริษัทสินเชื่ต่าง ๆ เนื่องจากยังไม่ได้เป็นคดีอาญา จึงยังไม่มีกฎหมายบังคับให้หน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้ต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่

ข้อแนะนำก่อนการไปแจ้งความคนหายที่สถานีตำรวจ

1. ครอบครัวคนหายต้องตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อเป็นการยืนยันได้อย่างชัดเจน ว่าคนหายได้หายออกจากบ้านไปจริง โดยไม่มีกรณีสงสัยว่าติดธุระหรือไปที่อื่น ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องกลับบ้านผิดเวลา โดยข้อมูลดังกล่าวควรตรวจสอบจากเพื่อนสนิท หรือคนที่คิดว่าจะทราบความเคลื่อนไหวของผู้หายเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่จะขาดการติดต่อไป

2. ควรตรวจสอบทรัพย์สินหรือสิ่งของสำคัญของผู้หาย ว่ามีการนำติดตัวไปด้วยหรือไม่ ตรวจสอบว่ามีการเก็บเสื้อผ้าหรือสิ่งหลักฐานอื่น ๆ เช่น จดหมายส่งลาไว้ด้วยหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลและพยานหลักฐานในการยืนยันว่าผู้หายได้หายออกจากบ้านไปจริง ๆ

3. ควรตั้งสติ และลำดับเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นก่อนการหายไป และเหตุการณ์ที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการหายไป โดยครอบครัวอาจจะเขียนลำดับเหตุการณ์ลงในกระดาษ เพื่อง่ายต่อการเรียงลำดับเหตุการณ์อย่างเป็นขั้นตอนและชัดเจน อีกทั้งเมื่อเวลาไปแจ้งความ ที่สถานีตำรวจยังสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปให้เจ้าหน้าที่ตำรวจอ่านได้ทันที เพื่อป้องกันการให้ข้อมูลที่สับสน และ อาจจะตกหล่นไปในประเด็นที่มีความสำคัญ

ขั้นตอนของการแจ้งความคนหายที่สถานีตำรวจ

เมื่อเตรียมหลักฐานเอกสารต่าง ๆ พร้อมแล้ว ก็ดำเนินการแจ้งความตามขั้นตอน ดังนี้

1. พบพนักงานสอบสวนเพื่อให้สอบถามรายละเอียดและสอบปากคำผู้แจ้งเกี่ยวกับข้อมูลของคนหาย เสมียนประจำวันคดีทำการลงบันทึกประจำวัน
2. พนักงานสอบสวนมอบสำเนาบันทึกประจำวันให้แก่ผู้แจ้ง (ในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่มอบสำเนาบันทึกประจำวันดังกล่าวให้ ผู้แจ้งความต้องร้องขอ)
3. ให้ผู้แจ้งขอชื่อและหมายเลขโทรศัพท์มือถือของพนักงานสอบสวนที่รับแจ้งความไว้ด้วย สำหรับการประสานงานเพื่อสอบถามความคืบหน้าคดีดังกล่าว

ข้อคิดอื่น ๆ ที่ควรรู้ในการแจ้งความคนหาย

สามารถแจ้งความคนหายได้แม้จะยังไม่ถึง 24 ชั่วโมง เนื่องจากส่วนใหญ่มักจะได้ยินว่า ถ้าคนหายไปยังไม่ถึง 24 ชั่วโมงตำรวจจะไม่รับแจ้งความ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ความคิดนี้เป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน เนื่องจากตามข้อกำหนดในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีเรื่องคนหายพลัดหลง ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่าต้องหายไปเกินกว่า 24 ชั่วโมง จึงจะสามารถแจ้งความได้แต่ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจใช้ดุลพินิจในการไม่รับแจ้งความได้ในกรณีที่สมควรแก่เหตุ เช่น การกลับบ้านคลาดเคลื่อนจากเวลาปกติที่เคยกลับเพียง 2-3 ชั่วโมง ยังไม่มีเหตุผลเพียงพอ เนื่องจาก ผู้หายอาจจะติดธุระหรือมีเหตุจำเป็นเรื่องอื่นจึงทำให้กลับบ้านช้ากว่าปกติ เป็นต้น

ดังนั้น การแจ้งความคนหาย จึงสามารถแจ้งได้ตลอดเวลา ไม่จำเป็นต้องหายไปครบ 24 ชั่วโมง แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นกรณีเร่งด่วน เช่น เด็ก คนชรา หรือผู้ป่วยที่มีอาการทางสมอง หายออกไปจากบ้าน สามารถแจ้งความเพื่อขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทันที

สถานีตำรวจที่สามารถแจ้งความคนหายได้ กรณีที่เกี่ยวข้องด้วยความผิดทางอาญา

1. สถานีตำรวจท้องที่ที่เกิดเหตุ หรือท้องที่ที่พบผู้หายครั้งสุดท้าย
2. สถานีตำรวจท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของผู้หาย

กรณีที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน

1. สถานีตำรวจท้องที่ที่เกิดเหตุ หรือท้องที่ที่พบผู้หายครั้งสุดท้าย
2. สถานีตำรวจทุกแห่งที่คาดว่าผู้หายจะอยู่ในท้องที่ดังกล่าว

กรณีคนหายทั่วไปแจ้งความไว้เพื่อเป็นหลักฐาน

1. สถานีตำรวจท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของผู้หาย

2. สถานที่ตำรวจท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของครอบครัวผู้หาย
เอกสารที่ต้องเตรียมไปแจ้งความคนหายที่สถานีตำรวจ
เอกสารของผู้แจ้งความ

1. บัตรประจำตัวประชาชน (หรือ) บัตรประจำตัวข้าราชการ (หรือ) หนังสือ
เดินทาง กรณีเป็นคนต่างชาติ

2. สำเนาทะเบียนบ้าน

เอกสารเกี่ยวกับคนหาย

1. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน

2. สำเนาทะเบียนบ้าน

3. ภาพถ่ายคนหาย (ควรเป็นภาพที่ถ่ายไว้ล่าสุด, มองเห็นลักษณะรูปร่างหน้าตา
ได้ชัดเจนที่สุด)

4. ใบสำคัญทางราชการอื่น ๆ (ถ้ามี)

หน่วยงานที่ครอบครัวคนหายควรประสานงานไปเพื่อขอความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา

ทำหน้าที่ให้คำปรึกษากรณีการหายตัวออกจากบ้านของคนในสังคม โดยวิเคราะห์ข้อเท็จจริง
เพื่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการติดตามคนหาย ตั้งแต่กระบวนการขึ้น
พนักงานสอบสวนและกระบวนการสืบสวนเพื่อติดตามตัว คนหาย นอกจากนี้ ศูนย์ข้อมูลคน
หายฯ ยังเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลคนหายโดยใช้เว็บไซต์
www.backtohome.org ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ข้อมูลคนหายไปยังสื่อมวลชนและหน่วยงาน
ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คนในสังคมร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งในการติดตามคนหายให้กลับคืนสู่
ครอบครัวอย่างปลอดภัยต่อไป E-mail : info@backtohome.org

การติดต่อศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงาที่อยู่เลขที่
8/12 ซอยวิภาวดี 44 ถนนวิภาวดี-รังสิต แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์
0-2941-4194-5 ต่อ 11 โทรสาร 0-2941-4194 ต่อ 18 E-mail : info@backtohome.org

**สำนักงานป้องกันการค้าทาสและเด็ก กระทรวงการพัฒนา
สังคม และความมั่นคงของมนุษย์** เป็นศูนย์กลางประสานเครือข่ายในการดำเนินงานให้
ความช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพหญิง และเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ รวมทั้งเป็น
แกนหลักในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับหญิงและเด็กในกรณีที่ยังไม่มีหน่วยงานได้รับผิดชอบ

การติดต่อสำนักงานป้องกันการค้าทาสและเด็ก กระทรวงการ
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เลขที่ 1034 ถนนกรุงเกษม

แขวงมหานาค เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร 10100 โทรศัพท์ 0-2282-8883, 0-2247-5084 และ 0-2246-8651

โรงพยาบาลละแวกใกล้เคียงทุกแห่ง คือสถานที่ซึ่งคนหาย อาจจะได้รับการส่งตัวไปรักษาพยาบาล เนื่องจากประสบอุบัติเหตุ หรือ ถูกคนร้ายทำร้าย หรือไม่ใช่กรณีลักพาตัวเลยตั้งแต่แรก แต่คนหายประสบอุบัติเหตุในระหว่างช่วงเวลานั้นพอดี และไม่มีใครทราบเรื่องดังกล่าว ดังนั้นครอบครัว คนหายประเภทลักพาตัว จึงควรเรียงลำดับรายชื่อโรงพยาบาลใกล้บ้านทั้งหมด ทั้งของรัฐและเอกชน ตลอดจนโรงพยาบาลในเขตใกล้เคียงทุกแห่ง เมื่อครอบครัวคนหายเรียงลำดับรายชื่อโรงพยาบาลใกล้เคียงครบทุกแห่งแล้ว ให้โทรศัพท์ไปสอบถามหมายเลขโทรศัพท์ของโรงพยาบาลเหล่านั้น ที่เลขหมาย 1113 หรือ 1133 หรือ 1188 เมื่อได้ข้อมูลหมายเลขโทรศัพท์ของโรงพยาบาลต่างๆครบเรียบร้อยแล้ว ให้ครอบครัว คนหายโทรศัพท์ไปสอบถามยังฝ่ายประชาสัมพันธ์ของโรงพยาบาลนั้นๆ ว่ามีบุคคลที่มีลักษณะเดียวกันกับคนหายเป็นผู้ป่วยเข้ารับการรักษาดำเนินอยู่ในโรงพยาบาลนั้นๆ หรือไม่ ในกรณีที่ไม่มีประวัติผู้ป่วยที่ใกล้เคียงกับคนหาย ให้ฝากลักษณะรูปร่างพรรณของนคนหายและเบอร์โทรศัพท์ติดต่อกลับของครอบครัวคนหายไว้ เพื่อว่าคนหายอาจจะถูกส่งตัวเข้ารับการรักษาดำเนินที่โรงพยาบาลแห่งนั้น ในภายหลังเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลจะได้ติดต่อกลับมายังครอบครัวได้

แผนกนิติเวชตามโรงพยาบาลต่างๆ

แผนกนิติเวชตามโรงพยาบาลต่างๆ ถือว่าเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่ครอบครัวคนหายควรไปตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสียชีวิต เนื่องจากมีผู้เสียชีวิตหลายรายที่ได้รับการนำศพมายังแผนกนิติเวชตามโรงพยาบาลต่างๆ เนื่องจากเป็นผู้ที่ไม่มีเอกสารหรือหลักฐานใดแสดงตัว การประสานงานไปยังแผนกนิติเวช ตามโรงพยาบาลต่างๆ นั้น ควรให้บุคคลในครอบครัวที่มีสภาวะจิตใจที่เข้มแข็งในการโทรศัพท์ไปสอบถามข้อมูล และควรเป็นบุคคลที่สามารถบอกรูปร่างพรรณและดำเนินของนคนหายได้อย่างชัดเจน แผนกนิติเวชของโรงพยาบาลต่อไปนี้ที่ครอบครัวคนหายควรโทรศัพท์ไปสอบถามข้อมูล

1. โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ โทร 0-2926-9063
2. โรงพยาบาลรามาริบัติ โทร 0-2201-1145
3. โรงพยาบาลตำรวจ โทร 0-2252-9006
4. โรงพยาบาลศิริราช โทร 0-2419-7000 ต่อ 6320
5. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โทร 0-2252-8181-9

หน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

1. กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อ เด็ก เยาวชน และสตรี รับผิดชอบคดีเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และสตรีใน พื้นที่ทั่วประเทศ	0-2511-0724 0-2512-2678
2. ศูนย์สวัสดิภาพเด็ก เยาวชน และสตรี กองบัญชาการตำรวจนครบาล รับผิดชอบคดีในพื้นที่กรุงเทพมหานคร	0-2282-3892
3. กลุ่มงานสวัสดิภาพเด็ก เยาวชนและสตรี ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 1 (รับผิดชอบคดีในพื้นที่จังหวัดชัยนาท นนทบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สระบุรี พระนครศรีอยุธยา และอ่างทอง)	0-2537-8096
4. กลุ่มงานสวัสดิภาพเด็ก เยาวชนและสตรี ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 2 (ตั้งอยู่ที่จังหวัดชลบุรี)	0-3827-6726
5. กลุ่มงานสวัสดิภาพเด็ก เยาวชนและสตรี ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 3 (ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา)	0-4425-5275
6. กลุ่มงานสวัสดิภาพเด็ก เยาวชนและสตรี ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 4 (ตั้งอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น)	0-4324-4540
7. กลุ่มงานสวัสดิภาพเด็ก เยาวชนและสตรี ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5 (ตั้งอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่)	0-5314-0000
8. กลุ่มงานสวัสดิภาพเด็ก เยาวชนและสตรี ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 6 (ตั้งอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก)	0-5536-8114-9

หน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ(ต่อ)

9. กลุ่มงานสวัสดิภาพเด็ก เยาวชนและสตรี ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 7 (ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครปฐม) พ.ต.ท.ชลิต เกตุศรีเมฆ (ผู้เชี่ยวชาญด้าน การสืบสวน คดีคนหาย)	0-3424-375-9 08-1842-3649
10. กลุ่มงานสวัสดิภาพเด็ก เยาวชนและสตรี ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 8 (ตั้งอยู่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี)	0-7731-1298
11. กลุ่มงานสวัสดิภาพเด็ก เยาวชนและสตรี ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9 (ตั้งอยู่ที่จังหวัดสงขลา)	0-7431-1161
12. ศูนย์พิทักษ์เด็กและสตรีสถานีตำรวจ นครบาลบางขุนเทียน ผู้รับผิดชอบศูนย์ นายประสิทธิ์ ธนิกกุล	0-2415-0671 08-3808-6444

เอกสารอ้างอิง

- ชลิต เกตุศรีเมฆ, พ.ต.ท. (2551). รายงานการสืบสวนคดีคนหาย .กลุ่มงานสวัสดิภาพเด็กเยาวชน และสตรี ,ศูนย์สืบสวนสอบสวน,กองบัญชาการตำรวจภูธร ภาค 7 : นครปฐม.
- ประพนธ์ ผาสุกยี่ด. (2550).การจัดการความรู้ ฉบับขับเคลื่อน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไผ่ไหม.
- ประพนธ์ ผาสุกยี่ด. (2550).การจัดการความรู้ จากหลักคิดสู่การปฏิบัติจริง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไผ่ไหม.
- ฝ่ายวิชาการสูตรไพศาล. (2544).ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สูตรไพศาล.
- ทะเบียนประวัติอาชญากร,กอง. (2544).ประกาศสืบหาคนหายพลัดหลง. กรุงเทพฯ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

เว็บไซต์

มูลนิธิกระจกเงา อ้างใน www.mirror.or.th

สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม อ้างใน www.kmi.or.th

หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก ฉบับวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ปีที่ 5 ฉบับที่ 1465